

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ & ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία

«Διανομή Κερδών επιχειρήσεων που δημοσιεύουν τις οικονομικές τους καταστάσεις σύμφωνα με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα και προβλήματα εφαρμογής τους»

Φοιτητής: Μειδάνης Δημήτριος

A.M.: 711OM021

Επιβλέπων Καθηγητής: Ανδρέας Κουτούπης

Εξεταστική Επιτροπή: Ανδρέας Κουτούπης

Αναστάσιος Τσάμης

Δημήτριος Κλεφτοδήμος

Αθήνα

Οκτώβριος 2012

*Αφιερωμένη στην Εύα μου,
στην ηλιαχτίδα μου, στο
καμάρι της ζωής μου!*

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Το παρών είναι το τελικό κείμενο της εν θέματι διπλωματικής μου εργασίας.

Δημήτριος Γ. Μεϊδάνης

.....

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	6
ΜΕΡΟΣ Α	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Οικονομικές καταστάσεις που συντάσσουν οι επιχειρήσεις που εφαρμόζουν τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα (Ε.Γ.Λ.Σ. και Κ.Ν. 2190/20).....	10
1.1. Εισαγωγή.....	10
1.2. Ανάλυση διατάξεων ΚΝ 2190/1920 και Ε.Γ.Λ.Σ. περί Οικονομικών Καταστάσεων.....	11
1.2.1. Άρθρο 42α «Γενικές διατάξεις για τους ετήσιους λογαριασμούς (ετήσιες οικονομικές καταστάσεις).....	11
1.2.2. Άρθρο 42β «Γενικές διατάξεις για τη δομή του ισολογισμού και του λογαριασμού αποτελέσματα χρήσεως	12
1.2.3. Άρθρο 43 «Κανόνες αποτίμησης».....	12
1.2.4. Άρθρο 43γ «Αποτίμηση των χρηματοοικονομικών μέσων στην εύλογη αξία».....	22
1.3. Διαδικασία εγκρίσεως των οικονομικών καταστάσεων	23
1.4. Έκθεση του Δ.Σ. προς την Γενική Συνέλευση των μετόχων.....	25
1.5. Έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων	25
1.6. Πρόσκληση τακτικής Γενικής Συνελεύσεως.....	25
1.7. Υποχρέωση προς παροχή στοιχείων στους μετόχους.....	27
1.8. Έγκριση των οικονομικών καταστάσεων από την Γενική Συνέλευση των μετόχων	28
1.9. Υποβολή στο Υπουργείο Εμπορίου των πρακτικών της Γενικής Συνελεύσεως και των εγκριμένων οικονομικών καταστάσεων	29
1.10. Δημοσίευση των οικονομικών καταστάσεων	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : Οικονομικές καταστάσεις που συντάσσουν οι επιχειρήσεις που εφαρμόζουν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα.....	31
2.1. Διεθνή και Τοπικά Λογιστικά Πρότυπα	31
2.2. Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα στην Ελλάδα	32
2.3. Ανάλυση ΔΛΠ 1 «Παρουσίαση οικονομικών καταστάσεων»	33
2.4. Ποιοτικά χαρακτηριστικά των οικονομικών καταστάσεων	36
2.5. Διαφορές ΔΛΠ 1 και ΕΛΠ στην κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων	40
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Εφαρμογή στον Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων.....	43
3.1. Εισαγωγή	43
3.2. Τροποποιήσεις του ΚΒΣ στα πλαίσια εφαρμογής των ΔΛΠ	43
3.2.1. Τρόπος τήρησης βιβλίων.....	43
3.2.2. Αποτίμηση στα πλαίσια εφαρμογής των ΔΛΠ.....	50
3.2.3. Βιβλίο απογραφών.....	52
3.2.4. Υπογραφή καταστάσεων και πινάκων από λογιστή – φοροτεχνικό.....	54
3.2.5. Ανεπάρκεια των βιβλίων επί μη σύνταξης ή ανακριβούς σύνταξης του Πίνακα Φορολογικών Αποτελεσμάτων Χρήσης.	55
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Φορολογία εισοδήματος και Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα	56

4.1. Ιστορική αναδρομή.....	56
4.2. Φορολογία εισοδήματος Νομικών Προσώπων	57
4.3. Ο Νέος Φορολογικός Νόμος 3943/2011	57
4.4. Αντικείμενο του φόρου	58
4.5. Υποκείμενο του φόρου.....	61
4.6. Υπολογισμός του φορολογητέου εισοδήματος. Άρθρο 106 παρ. 1&2 του Ν. 2238/1994.....	61
4.7. Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα και φόρος εισοδήματος	65
4.7.1. Εισαγωγή.....	65
4.7.2. Προσδιορισμός φόρου εισοδήματος εταιρειών που εφαρμόζουν τα ΔΛΠ	65
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΔΙΑΝΟΜΗ ΚΕΡΔΩΝ	68
5.1. Διανομή κερδών των εταιρειών που συντάσσουν οικονομικές καταστάσεις σύμφωνα με το ΚΝ 2190/1920.....	68
5.1.1. Εισαγωγή.....	68
5.1.2. Σειρά Διάθεσης των Κερδών	69
5.1.3. Τακτικό Αποθεματικό	70
5.1.4. Είδη μερισμάτων	80
Διανομή Κερδών στο Προσωπικό	86
5.1.5. Αμοιβές και Ποσοστά Μελών Διοικητικού Συμβουλίου	90
5.1.6. Κάλυψη αναπόσβεστου υπολοίπου εξόδων πολυετούς αποσβέσεως από προαιρετικά αποθεματικά και κέρδη εις νέο.....	94
5.1.7. Ελάχιστο όριο ιδίων κεφαλαίων που δεν επιτρέπεται να μειωθεί με διανομές στους μετόχους.....	96
5.1.8. Μέγιστο ποσό κερδών της χρήσεως που δύναται να διανεμηθεί	97
5.1.9. Απαγόρευση διανομής κερδών όταν ο φόρος εισοδήματος υπερβαίνει από τα καθαρά κέρδη χρήσεως.....	97
5.2. Διανομή Κερδών εταιρειών που εφαρμόζουν τα ΔΛΠ.....	97
5.2.1. Τακτικό Αποθεματικό	99
5.2.2. Μέρισμα	99
5.3. Προβλήματα από την διανομή κερδών εταιρειών που εφαρμόζουν τα ΔΛΠ	99
5.3.1. Τα προ φόρων καθαρά κέρδη των Δ.Λ.Π. είναι μεγαλύτερα των αντίστοιχων κερδών που προκύπτουν βάσει των φορολογικών διατάξεων.....	99
5.3.2. Αφορολόγητα αποθεματικά.....	105
5.3.3. Επιχορήγηση Ν. 3299/2004 και διανομή κερδών	107
5.3.4. Λογιστικές ζημίες.....	109
5.3.5. Έννοια πραγματοποιημένων κερδών.....	111
Β' ΜΕΡΟΣ	115
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	115
1.1 Εισαγωγή.....	115
1.2 Επισκόπηση διεθνούς βιβλιογραφίας επί της μερισματικής πολιτικής.....	115
1.3 Τι Είναι η Θεμελιώδης Ανάλυση και που Αποσκοπεί.....	118
1.4 Θεμελιώδη μεγέθη : Ποσοτικά και ποιοτικά.....	118
1.5 Ανάλυση κλάδου	119
1.6 Ανάλυση εταιρείας.....	119

1.7	Ανάλυση και επιλογή μετοχών με βάση την θεμελιώδη ανάλυση	119
1.8	Επιλεχθέντες Κλάδοι Μετοχών Χ.Α.Α.	120
1.9	Παράθεση θεμελιωδών οικονομικών μεγεθών των κλάδων Υπηρεσιών Κοινής Ωφέλειας και Πετρελαίου-Αερίου για τα έτη 2009-2011.....	125
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Ανάλυση των βασικότερων δεικτών (capital market) των εταιρειών των κλάδων Υπηρεσιών κοινής ωφέλειας & Πετρελαίου-Αερίου		127
2.1	Δείκτης Μερισματικής Απόδοσης.....	127
2.2	Δείκτης Εσωτερικής Αξίας μετοχής.....	129
2.3	Δείκτης εσωτερικής προς χρηματιστηριακής αξίας μετοχής.....	131
2.4	Δείκτης τιμής προς κέρδη ανά μετοχή.....	132
2.5	Δείκτης Διανεμόμενων Κερδών	134
2.6	Δείκτης Μερισματικής Απόδοσης.....	135
Συμπεράσματα Έρευνας.....		137
Γενικά Συμπεράσματα- Προτάσεις.....		139
Βιβλιογραφία		143

Εισαγωγή

Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα δημιουργήθηκαν για να απεικονίζουν τα οικονομικά στοιχεία κάθε επιχείρησης με επιστημονική ακρίβεια και ορθότητα, για να μπορούν οι οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων να καταστούν αξιόπιστες και συγκρίσιμες όχι μόνο στη χώρα μας, αλλά και σε διεθνές επίπεδο.

Η χρήση των Δ.Π.Χ.Α. έχει επιφέρει σημαντικές αλλαγές στις ισχύουσες λογιστικές αρχές, ενώ από την άλλη η κατάρτιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων στηρίζεται με βασική φιλοσοφία την παρουσίαση της πραγματικής εικόνας της χρηματοοικονομικής κατάστασης, των αποτελεσμάτων και των ταμειακών ροών της επιχείρησης, ώστε να εκτιμάται η δυνατότητά της να συνεχίσει την επιχειρηματική της δραστηριότητα ως ενεργή οικονομική μονάδα (βιωσιμότητα) και να εξυπηρετούνται οι ανάγκες πληροφόρησης των χρηστών (επενδυτές και κάθε ενδιαφερόμενος τρίτος).

Οι φορολογικές και λοιπές διατάξεις δε συνυπολογίζονται όσον αφορά στην οικονομική αποτύπωση των δεδομένων μιας επιχείρησης όταν αυτή στηρίζεται στα ΔΠΧΑ. Με την εφαρμογή τους λοιπόν προστίθεται και εφαρμόζεται επιπλέον η έννοια της φορολογικής αναμόρφωσης. Για το σκοπό αυτό απαιτείται η χρήση του αποτελέσματος των Οικονομικών Καταστάσεων βάσει των ΔΠΧΑ και η αναμόρφωση σε φορολογικά αποτελέσματα βάσει των φορολογικών διατάξεων. Μέχρι σήμερα, η IASC έχει εκδώσει συνολικά 41 πρότυπα. Η επικέντρωσή της παραμένει στα ουσιώδη στοιχεία, (material items) κατά την έκδοση των ΔΠΧΑ. Προσπαθεί να γίνουν τα ΔΠΧΑ τόσο κατανοητά, ώστε να μπορούν να εφαρμοστούν αποτελεσματικά σε παγκόσμια βάση. Τα πρότυπα αναθεωρούνται συνεχώς, λαμβάνοντας υπόψη την τρέχουσα κατάσταση, γι' αυτό και ορισμένα από αυτά έχουν εκδοθεί στο παρελθόν

Παρατηρούμε ότι τα τελευταία χρόνια η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και η ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίων ανά τον κόσμο έχει οδηγήσει σε ένα οξύ ανταγωνιστικό περιβάλλον. Έτσι οι σύγχρονες επιχειρήσεις καλούνται να λειτουργήσουν σε αυτό το περιβάλλον και να βρουν τρόπους να κερδίσουν και να διατηρήσουν ένα μερίδιο αγοράς.

Στην περίπτωση που μια επιχείρηση στο τέλος της οικονομικής χρήσης παρουσιάζει καθαρό κέρδος, θα πρέπει να αποφασίσει σχετικά με τη διάθεση του στους δικαιούχους. Με τον όρο δικαιούχοι εννοούνται όλοι εκείνοι που έχουν δικαίωμα επί των κερδών της επιχείρησης. Σε αυτή την ομάδα ανήκουν οι μέτοχοι, τα διοικητικά στελέχη, ίσως το προσωπικό και όποιος άλλος ορίζεται από το καταστατικό της κάθε επιχείρησης. Υπάρχουν πολλοί τρόποι με τους οποίους μπορεί μια επιχείρηση να διαθέσει τα κέρδη της αλλά παράλληλα υπάρχει και ένα ρυθμιστικό νομοθετικό πλαίσιο μέσα στο οποίο θα πρέπει να λειτουργεί. Έτσι η κάθε επιχείρηση εφόσον τηρήσει τις διατάξεις που αναφέρονται στην διανομή των κερδών, μπορεί έπειτα να διαθέσει το υπόλοιπο των κερδών της όπως ορίζει το καταστατικό ή κατά τη βούληση της τακτικής γενικής συνέλευσης. Στο νομικό πλαίσιο που διέπει την διανομή των κερδών στην ελληνική οικονομία αλλά και γενικότερα στη διαδικασία της διανομής θα αναφερθούμε διεξοδικά.

Το θέμα της διανομής των κερδών είναι ένα από τα πιο πολυσυζητημένα θέματα της λογιστικής επιστήμης στην Ελλάδα. Έχουν γραφτεί πολλά άρθρα σε έγκυρα περιοδικά και εφημερίδες καθώς και πολυάριθμα βιβλία, τα οποία δίνουν στις εταιρείες οδηγίες περί της διανομής των κερδών τους. Πρέπει να επισημάνουμε πως παλαιότερα υπήρχε μεγάλη σύγχυση μεταξύ των εταιρειών λόγω της προχειρότητας της νομοθεσίας και πολλές φορές λόγω της παντελούς έλλειψης κατευθυντήριων οδηγιών από τους αρμόδιους φορείς.

Μια από τις σημαντικότερες αποφάσεις που θα λάβει η διοίκηση της εταιρείας είναι η διάθεση των κερδών της. Πιο συγκεκριμένα, μια απερίσκεπτη απόφαση περί της διάθεσης των κερδών μπορεί να φέρει αφενός εις σοβαρό κίνδυνο την ρευστότητα και την βιωσιμότητα της επιχείρησης και αφετέρου την κάθοδο της χρηματιστηριακής τιμής της μετοχής της επιχείρησης.

Στόχος της παρούσας εργασίας είναι η αναλυτική παρουσίαση της διάθεσης των κερδών κυρίως των επιχειρήσεων που δημοσιεύουν τις οικονομικές τους καταστάσεις σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ και τα πρακτικά προβλήματα που προέκυψαν στην πράξη από την εφαρμογή των παραπάνω διατάξεων. Πρακτικά αναφέρω την διαδικασία σχηματισμού αφορολόγητων αποθεματικών, την φορολόγηση των κερδών που διανέμονται από τα κέρδη που προκύπτουν από τα ΔΠΧΑ κλπ. Η εργασία

αποτελείται από 2 μέρη το Α και το Β. Το Α μέρος αποτελεί το θεωρητικό μέρος της εργασίας ενώ το Β το ερευνητικό.

Στο κεφάλαιο 1 γίνεται συνοπτική αναφορά στις Οικονομικές Καταστάσεις που συντάσσονται σύμφωνα με τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα (ΕΓΛΣ και ΚΝ 2190/1920) δηλαδή γίνεται αναφορά στις σχετικές διατάξεις βάσει των οποίων συντάσσονται οι Οικονομικές Καταστάσεις και τέλος γίνεται αναφορά στην διαδικασία έγκρισης και δημοσίευσης των οικονομικών καταστάσεων σε συνδυασμό και με τις τροποποιήσεις του Ν. 4072/2012.

Αντίστοιχα στο κεφάλαιο 2 γίνεται σχετική αναφορά στις Οικονομικές Καταστάσεις που συντάσσονται σύμφωνα με τα ΔΛΠ, δηλ. γίνεται αναφορά στα σχετικά πρότυπα και τέλος παρουσιάζονται οι διαφορές με τις Οικονομικές Καταστάσεις που συντάσσονται σύμφωνα με τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα.

Στο κεφάλαιο 3 γίνεται ανάλυση των σχετικών Φορολογικών διατάξεων που αφορούν τις επιχειρήσεις που δημοσιεύουν τις Οικονομικές Καταστάσεις σύμφωνα με τα ΔΛΠ. Αναλυτικότερα γίνεται ανάλυση των διατάξεων του ΚΒΣ που αναφέρονται στον τρόπο τήρησης των βιβλίων των εταιρειών αυτών (τρόπος τήρησης ισοζυγίων, ημερολογίων, ΠΣΛΦΒ, κλπ), δηλαδή είτε τηρούν τα βιβλία με βάσει τις αρχές και τους κανόνες των ΔΛΠ είτε με βάσει τις φορολογικές αρχές και αναλύονται οι επιμέρους φορολογικές υποχρεώσεις των εταιρειών που τηρούν ‘‘πρωτογενώς’’ τα βιβλία τους σύμφωνα με τα ΔΛΠ. Επίσης γίνεται ανάλυση επιμέρους θεμάτων που προκύπτουν από την τήρηση των βιβλίων σύμφωνα με τα ΔΛΠ όπως αποτίμηση αποθεμάτων δεδομένου ότι θα υπάρχουν διαφορές μεταξύ της λογιστικής και φορολογικής βάσης (πχ αποσβέσεις που κοστολογούνται κλπ).

Στο κεφάλαιο 4 γίνεται προσπάθεια να κατανοήσει ο αναγνώστης τον τρόπο με τον οποίο γίνεται ο προσδιορισμός του φόρου εισοδήματος των εταιρειών που εφαρμόζουν ΔΠΧΑ. Αναλυτικά γίνεται αναφορά στις σχετικές διατάξεις του Ν 2238/1994 που αφορούν τον προσδιορισμό του φόρου εισοδήματος των ΑΕ και ειδικότερα γίνεται αναφορά στις διατάξεις που συγκεκριμενοποιούν τον προσδιορισμό του φόρου εισοδήματος των εταιρειών που εφαρμόζουν ΔΛΠ (αρθρ. 105).

Στο κεφάλαιο 5 γίνεται ανάλυση των διατάξεων του ΚΝ 2190/1920 που αφορούν την διανομή κερδών των επιχειρήσεων και αναλύονται ειδικότερα θέματα όπως Α’

μέρισμα, Τακτικό αποθεματικό κλπ δηλ. θα γίνει ανάλυση όλων των επιμέρους κονδυλίων του Πίνακα Διάθεσης Αποτελεσμάτων.

Παρακάτω γίνεται αναφορά στην διανομή των κερδών των επιχειρήσεων που δημοσιεύουν τις Οικονομικές Καταστάσεις σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ και ειδικότερα γίνεται ανάλυση των σχετικών διατάξεων του ΚΝ 2190/1920 που αναφέρονται σε διανομή κερδών των εταιρειών αυτών (πχ πρώτη εφαρμογή ΔΠΧΑ, από ποια κέρδη γίνεται διανομή κλπ) και στα πρακτικά προβλήματα που συνδέονται με την διανομή κερδών των εταιρειών που εφαρμόζουν τα ΔΠΧΑ.

Στο Β' Μέρος παρουσιάζονται αναλυτικά ο δύο κλάδοι του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών και συγκεκριμένα ο κλάδος Υπηρεσιών Κοινής Ωφέλειας και ο κλάδος Πετρελαίου-Αερίου για τις χρήσεις 2009-2011 με ανάλυση των βασικότερων δεικτών CAPITAL MARKET (δείκτης μερισματικής απόδοσης, δείκτης εσωτερικής αξίας μετοχής κλπ) για τις ως άνω χρήσεις. Επίσης μέσα από την παραπάνω έρευνα θα μελετηθεί και ο τρόπος με τον οποίο οι εταιρείες των κλάδων Υπηρεσιών Κοινής Ωφέλειας και Πετρελαίου-Αερίου διανέμουν διαχρονικά τα κέρδη τους.

ΜΕΡΟΣ Α

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Οικονομικές καταστάσεις που συντάσσουν οι επιχειρήσεις που εφαρμόζουν τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα (Ε.Γ.Λ.Σ. και Κ.Ν. 2190/20)

1.1. Εισαγωγή

Οι οικονομικές καταστάσεις είναι μια δομημένη απεικόνιση της οικονομικής θέσης και επίδοσης μιας οικονομικής μονάδας και των συναλλαγών που έχουν αναληφθεί από αυτή. Αποσκοπούν στην παροχή πληροφοριών στους χρήστες που είναι ικανοί να κατανοήσουν τη χρηματοοικονομική θέση, την αποδοτικότητα και τις μεταβολές στην οικονομική θέση της επιχείρησης προκειμένου να πάρουν οικονομικές αποφάσεις. Ως χρήστες των οικονομικών καταστάσεων που έχουν σχετικές ανάγκες, αναφέρονται οι επενδυτές (υφιστάμενοι και πιθανοί – μελλοντικοί) οι εργαζόμενοι, οι δανειστές (τράπεζες και άλλοι δανειστές), οι προμηθευτές, οι πελάτες, το κράτος και οι υπηρεσίες του, καθώς και το κοινό γενικότερα.

Δείχνουν επίσης τα αποτελέσματα της διαχείρισης των πόρων από την Διοίκηση. Η ροή πόρων (κεφάλαια, εργασία, φυσικοί πόροι), η αξιοποίησή τους, η πώληση αγαθών, ο προσδιορισμός του επιχειρηματικού αποτελέσματος και η διανομή του (ή ο καταλογισμός του) καταγράφονται στα βιβλία της επιχείρησης και αποτελούν πολύτιμα στοιχεία για κάθε ενδιαφερόμενο. Ιδιαίτερη αξία αποκτούν οι ανακεφαλαιωτικές καταστάσεις όλων των οικονομικών δεδομένων και μεταβολών, διότι επιτρέπουν την ταχύτερη και ασφαλέστερη αξιολόγηση των επιχειρήσεων μέσω της τυποποίησης και ποσοτικοποίησης των οικονομικών τους στοιχείων. Για να πετύχουν αυτόν τον σκοπό, οι οικονομικές καταστάσεις παρέχουν πληροφορίες σχετικές με :

- τα περιουσιακά στοιχεία,
- τις Υποχρεώσεις,
- τα Ίδια Κεφάλαια,
- τα Έσοδα και Έξοδα,

- συμπεριλαμβανομένων των κερδών και των ζημιών,
- τις Ταμειακές ροές.

Ο αναγνώστης των οικονομικών καταστάσεων θα πρέπει να έχει βασικές γνώσεις λογιστικής, ώστε να αντιλαμβάνεται το περιεχόμενο των οικονομικών καταστάσεων και επίσης, να έχει τη δυνατότητα να αντιλαμβάνεται το περιεχόμενο των σημειώσεων της εταιρείας στον Ισολογισμό, καθώς και των παρατηρήσεων των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών. Ειδικά οι τελευταίες είναι κρίσιμες, καθώς αναφέρουν αποκλίσεις της εταιρείας από τις αρχές σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων και οι τελευταίες θα πρέπει να αναμορφωθούν με τις παρατηρήσεις αυτές, ώστε να είναι σύμφωνες με την ισχύουσα νομοθεσία.

1.2. Ανάλυση διατάξεων ΚΝ 2190/1920 και Ε.Γ.Λ.Σ. περί Οικονομικών Καταστάσεων

Το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο (Ε.Γ.Λ.Σ.) προβλέπει δια των διατάξεων του (Ε.Γ.Λ.Σ. Π.Δ. 1123/1980) τον τρόπο σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων. Οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις περιλαμβάνουν:

- Τον ισολογισμό
- Τον λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσης
- Τον πίνακα διαθέσεως αποτελεσμάτων
- Το προσάρτημα

Παρακάτω γίνεται ανάλυση των κυριότερων διατάξεων του ΚΝ 2190/1920 σχετικά με την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων την δομή και την αποτίμηση των επιμέρους στοιχείων που τις αποτελούν για τις εταιρείες που εφαρμόζουν το ελληνικά λογιστικά πρότυπα:

1.2.1. Άρθρο 42α «Γενικές διατάξεις για τους ετήσιους λογαριασμούς (ετήσιες οικονομικές καταστάσεις)

Οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις, που αποτελούν ενιαίο σύνολο, περιλαμβάνουν:

- τον ισολογισμό,

- το λογαριασμό «αποτελέσματα χρήσεως»,
- τον πίνακα διάθεσης αποτελεσμάτων,
- το προσάρτημα.

Συνοπτικές οικονομικές καταστάσεις

Ο νόμος προβλέπει για τις ανώνυμες εταιρείες που δεν υπερβαίνουν τα δύο από τα τρία αριθμητικά όρια, ήτοι:

- Σύνολο ισολογισμού 2,5 εκ. €
- Καθαρός κύκλος εργασιών 5 εκ. €
- Μέσος όρος προσωπικού 50 άτομα

Να δημοσιεύουν συνοπτικό ισολογισμό και να καταρτίζουν συνοπτικό προσάρτημα.

1.2.2. Άρθρο 42β «Γενικές διατάξεις για τη δομή του ισολογισμού και του λογαριασμού αποτελέσματα χρήσεως

- Η δομή του ισολογισμού και του λογαριασμού «αποτελέσματα χρήσεως» και ιδιαίτερα η ακολουθούμενη στα πλαίσια αυτού του Νόμου μορφή εμφάνισης των οικονομικών αυτών καταστάσεων, απαγορεύεται να μεταβάλλεται από τη μια χρήση στην άλλη. Παρέκκλιση από την αρχή αυτή επιτρέπεται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, με τον όρο ότι η παρέκκλιση αυτή θα αναφέρεται στο προσάρτημα και θα αιτιολογείται επαρκώς.
- Οι λογαριασμοί καταχωρούνται στον ισολογισμό, στο λογαριασμό «αποτελέσματα χρήσεως» και στον πίνακα διαθέσεως αποτελεσμάτων», ξεχωριστά ο καθένας και με τη σειρά που καθορίζεται στα υποδείγματα αυτά. Λογαριασμός στον οποίο δεν υπάρχει ποσό, ούτε της κλειόμενης, ούτε της προηγούμενης χρήσης, παραλείπεται.

1.2.3. Άρθρο 43 «Κανόνες αποτίμησης»

- Τα ποσά των ετησίων οικονομικών καταστάσεων πρέπει να προκύπτουν από περιουσιακά στοιχεία που έχουν αποτιμηθεί σύμφωνα με τους κανόνες αυτού του

άρθρου. Η αποτίμηση γίνεται με βάση την αρχή της τιμής κτήσης ή του κόστους παραγωγής και των πιο κάτω γενικών αρχών:

- Θεωρείται ως δεδομένη η συνέχιση της δραστηριότητας της εταιρείας.
- Οι μέθοδοι αποτίμησης εφαρμόζονται πάγια, χωρίς μεταβολές από χρήση σε χρήση.
- Η αρχή της συντηρητικότητας εφαρμόζεται πάντοτε και ιδιαίτερα:
 - Σε κάθε χρήση περιλαμβάνονται μόνο τα κέρδη που έχουν πραγματοποιηθεί μέσα σ' αυτή,
 - λαμβάνονται υπόψη όλες οι υποχρεώσεις που προέκυψαν κατά τη διάρκεια του τρέχοντος ή των προηγούμενων οικονομικών ετών, ακόμα και αν οι εν λόγω υποχρεώσεις καθίστανται εμφανείς κατά το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί μεταξύ της ημερομηνίας του Ισολογισμού και της ημερομηνίας κατάρτισης αυτού.
 - λογίζονται οι απαραίτητες αποσβέσεις και προβλέψεις, ανεξάρτητα από το αν κατά τη χρήση προκύπτει καθαρό κέρδος ή ζημία.
 - Επίσης, λαμβάνονται υπόψη όλες οι προβλεπόμενες υποχρεώσεις και πιθανές ζημιές που προέκυψαν κατά τη διάρκεια του τρέχοντος ή των προηγούμενων οικονομικών ετών, ακόμα και αν οι εν λόγω υποχρεώσεις ή ζημιές καθίστανται εμφανείς μόνον κατά το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί μεταξύ της ημερομηνίας του Ισολογισμού και της ημερομηνίας κατάρτισης αυτού.
- Τα έσοδα και τα έξοδα που αφορούν τη χρήση λογίζονται σ' αυτή, ανεξάρτητα από το χρόνο της είσπραξης ή της πληρωμής τους.
- Τα περιουσιακά στοιχεία των λογαριασμών του ενεργητικού και του παθητικού αποτιμούνται χωριστά και όπως ορίζεται στις επόμενες παραγράφους.
- Τα ποσά ανοίγματος των λογαριασμών της χρήσης συμφωνούν απόλυτα με τον ισολογισμό κλεισίματος της προηγούμενης χρήσης.

- Κάθε τέτοια παρέκκλιση αναφέρεται στο προσάρτημα, κατάλληλα αιτιολογημένη, όπου παρατίθενται οι επιδράσεις της στην περιουσιακή διάρθρωση, στη χρηματοοικονομική θέση και στα αποτελέσματα χρήσης της εταιρείας.
- Τα ποσά των εξόδων εγκατάστασης (πολυετούς απόσβεσης) των κατηγοριών «έξοδα ιδρύσεως και πρώτης εγκαταστάσεως» και «τόκοι δανείων κατασκευαστικής περιόδου», καθώς και τα ποσά των λογαριασμών «έξοδα αυξήσεως κεφαλαίου και εκδόσεως ομολογιακών δανείων», «έξοδα κτήσεως ακινητοποιήσεων», «έξοδα αναδιοργανώσεως» και «λοιπά έξοδα πολυετούς αποσβέσεως», της κατηγορίας «λοιπά έξοδα εγκαταστάσεως», αποσβένονται, είτε εφάπαξ κατά το έτος πραγματοποίησής τους, είτε τμηματικά και ισόποσα μέσα σε μία πενταετία.
- Ομολογίες που εκδόθηκαν από την εταιρεία εμφανίζονται στο παθητικό με την τιμή στην οποία η εταιρεία οφείλει να τις εξοφλήσει. Οι διαφορές από τη διάθεση ομολογιών σε τιμή μικρότερη από την ονομαστική τους, καθώς και οι διαφορές από την εξόφληση ομολογιών σε τιμή μεγαλύτερη από την ονομαστική τους, καταχωρούνται στο λογαριασμό εξόδων πολυετούς απόσβεσης «διαφορές εκδόσεως και εξοφλήσεως ομολογιών» της κατηγορίας «λοιπά έξοδα εγκαταστάσεως». Οι διαφορές αυτές αποσβένονται με τμηματικές ισόποσες δόσεις μέχρι τη λήξη της προθεσμίας εξόφλησης του ομολογιακού δανείου.
- Οι συναλλαγματικές διαφορές που προκύπτουν κατά την πληρωμή ή την αποτίμηση σε ευρώ των υποχρεώσεων από δάνεια ή πιστώσεις σε ξένο νόμισμα, εφόσον τα δάνεια ή οι πιστώσεις αυτές χρησιμοποιήθηκαν αποκλειστικά για την απόκτηση πάγιων περιουσιακών στοιχείων, καταχωρούνται στο λογαριασμό της κατηγορίας των εξόδων εγκατάστασης (πολυετούς απόσβεσης) «συναλλαγματικές διαφορές δανείων για κτήσεις πάγιων στοιχείων» και αποσβένονται τμηματικά, ανάλογα με την υπόλοιπη κανονική χρονική διάρκεια του δανείου ή της πίστωσης, όπως ορίζεται από τις σχετικές διατάξεις της περιπτ. 23 της παρ. 2.2.110 του άρθρου 1 του Π.Δ. 1123/1980 «Περί ορισμού του περιεχομένου και του χρόνου ενάρξεως της προαιρετικής εφαρμογής του Γενικού Λογιστικού Σχεδίου» (ΦΕΚ Α' 75/1980), όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με τη διάταξη της παρ. 12 του μοναδικού άρθρου του Π.Δ. 502/1984 «τροποποίηση και συμπλήρωση των διατάξεων του Π.Δ. 1123/1980» (ΦΕΚ Α' 179/1984). Τα ποσά

και ο λογιστικός χειρισμός των παραπάνω συναλλαγματικών διαφορών, που αφορούν τη χρήση, αναφέρονται στο προσάρτημα.

- Μέχρι την πλήρη απόσβεση όλων των εξόδων εγκατάστασης «πολυετούς απόσβεσης» απαγορεύεται οποιαδήποτε διανομή κερδών, εκτός αν το αναπόσβεστο υπόλοιπο των εξόδων αυτών είναι μικρότερο από το άθροισμα των προαιρετικών αποθεματικών και του υπολοίπου των κερδών εις νέο.
- Τα ποσά εμφανίζονται στα έξοδα εγκατάστασης «πολυετούς απόσβεσης», που αφορούν τη χρήση, αναλύονται και επεξηγούνται στο προσάρτημα.
- Οι διατάξεις των περιπτώσεων που αναφέρονται πιο πάνω εφαρμόζονται και για τα έξοδα ερευνών και ανάπτυξης των λογαριασμών «έξοδα ερευνών ορυχείων-μεταλλείων-λατομείων» και «έξοδα λοιπών ερευνών», καθώς και για τις παραχωρήσεις και δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας των λογαριασμών «δικαιώματα εκμετάλλευσης ορυχείων-μεταλλείων-λατομείων» και «λοιπές παραχωρήσεις», εκτός αν ειδικές διατάξεις της νομοθεσίας προβλέπουν διαφορετική ρύθμιση.
- Η υπεραξία της επιχειρήσεως (GOODWILL), που δημιουργείται κατά την εξαγορά ή συγχώνευση ολόκληρης οικονομικής μονάδας και που είναι ίση με τη διαφορά μεταξύ του ολικού τμήματος αγοράς και της πραγματικής αξίας των επιμέρους περιουσιακών στοιχείων της, καταχωρείται στο λογαριασμό «υπεραξία επιχειρήσεως» των ασώματων ακινητοποιήσεων και αποσβένεται, είτε εφάπαξ, είτε τμηματικά και ισόποσα, σε περισσότερες από μία χρήσεις, οι οποίες δεν είναι δυνατό να υπερβαίνουν τα πέντε έτη. Τα ποσά που εμφανίζονται στο λογαριασμό «υπεραξία επιχειρήσεως» αναλύονται και επεξηγούνται στο προσάρτημα.
- Τα ποσά που καταχωρούνται στο λογαριασμό «δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας» της κατηγορίας των ασώματων ακινητοποιήσεων «παραχωρήσεις και δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας» αποσβένονται σε ισόποσες ετήσιες αποσβέσεις μέσα στο χρόνο της παραγωγικής χρησιμότητας κάθε άυλου στοιχείου. Πάντως, η απόσβεση πρέπει να έχει ολοκληρωθεί μέχρι τη λήξη του χρόνου της παρεχόμενης από το νόμο προστασίας, σε περιπτώσεις που η προστασία αυτή έχει περιορισμένη διάρκεια.

- Τα ποσά της κατηγορίας «λοιπές ασώματες ακινητοποιήσεις» των λογαριασμών «δικαιώματα χρήσεως ενσώματων πάγιων στοιχείων» και «λοιπά δικαιώματα», αποσβένονται με ισόποσες ετήσιες αποσβέσεις, μέσα στο χρόνο που καθορίζεται συμβατικά για τη χρησιμοποίηση κάθε άυλου πάγιου στοιχείου.
- Τα ενσώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία αποτιμούνται στην αξία της τιμής κτήσης ή του κόστους ιδιοκατασκευής τους. Η αξία αυτή προσαυξάνεται με τις δαπάνες προσθηκών και βελτιώσεων και μειώνεται με τις αποσβέσεις που προβλέπονται από αυτό το άρθρο.
- Τιμή κτήσης είναι η τιμολογιακή αξία αγοράς, η οποία προσαυξάνεται με τα ειδικά έξοδα αγοράς και μειώνεται με τις σχετικές εκπτώσεις. Τα έξοδα κτήσης των ακινήτων, όπως είναι οι φόροι μεταβίβασης, τα συμβολαιογραφικά και μεσιτικά έξοδα και οι αμοιβές μελετητών και δικηγόρων, δεν περιλαμβάνονται στην τιμή κτήσης των στοιχείων αυτών. Τα έξοδα αυτά καταχωρούνται στο λογαριασμό «έξοδα κτήσεως ακινητοποιήσεων» της κατηγορίας «λοιπά έξοδα εγκαταστάσεως».
- Κόστος παραγωγής ή ιδιοκατασκευής είναι η τιμή κτήσης των πρώτων υλών και διάφορων υλικών, που χρησιμοποιήθηκαν στην παραγωγή των συγκεκριμένων προϊόντων ή ιδιοκατασκευών. Η τιμή αυτή προσαυξάνεται με αναλογία γενικών εξόδων αγορών, καθώς και με το κόστος κατεργασίας που απαιτήθηκε για να φθάσουν τα σχετικά προϊόντα ή οι ιδιοκατασκευές στη θέση και στην κατάσταση που βρίσκονται τη στιγμή της απογραφής τους.
- Η απόσβεση του καθενός από τα πάγια περιουσιακά στοιχεία είναι ανάλογη της ετήσιας μείωσης της αξίας του, που οφείλεται τόσο στη χρησιμοποίηση του στοιχείου αυτού, όσο και στη πάροδο του χρόνου και στην οικονομική απαξίωσή του. Η απόσβεση του κάθε στοιχείου ενεργείται συστηματικά και ομοιόμορφα μέσα στις χρήσεις της πιθανολογούμενης διάρκειας παραγωγικής χρησιμοποίησής του και σύμφωνα με τις ειδικές διατάξεις της νομοθεσίας που ισχύει κάθε φορά.
- Τυχόν πρόσθετες αποσβέσεις που γίνονται με βάση ειδικές φορολογικές διατάξεις με τη μορφή αναπτυξιακών κινήτρων, παρατίθενται αναλυτικά, κατά κατηγορία παγίου, στο προσάρτημα, με μνεία των σχετικών φορολογικών διατάξεων.

- Σε περίπτωση υποτίμησης ενσώματου πάγιου περιουσιακού στοιχείου, άσχετα αν αυτό υπόκειται η όχι σε απόσβεση, εφόσον η υποτίμηση προβλέπεται ότι θα είναι διαρκής, σχηματίζεται ανάλογη πρόβλεψη, ώστε η αποτίμηση του στοιχείου αυτού, κατά την ημέρα κλεισίματος του ισολογισμού, να γίνεται στη χαμηλότερη τιμή μεταξύ της τιμής κτήσης ή του κόστους ιδιοκατασκευής και της υποτιμημένης τρέχουσας τιμής του. Οι προβλέψεις αυτές βαρύνουν τα αποτελέσματα χρήσης και το ποσό τους εμφανίζεται χωριστά στο λογαριασμό «αποτελέσματα χρήσεως» ή στο προσάρτημα, όταν είναι αξιόλογο.
- Η αποτίμηση στην παραπάνω χαμηλότερη τιμή μπορεί να μη συνεχισθεί σε περίπτωση που οι λόγοι που επέβαλαν την προσαρμογή της αξίας έπαψαν να υπάρχουν.

Για την αποτίμηση των συμμετοχών και χρεογράφων εφαρμόζονται τα ακόλουθα:

- Οι μετοχές ανωνύμων εταιρειών, οι ομολογίες και τα λοιπά χρεόγραφα, καθώς και τα μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων και οι συμμετοχές σε επιχειρήσεις, που δεν έχουν τη μορφή ανώνυμης εταιρείας, αποτιμούνται στην κατ' είδος χαμηλότερη τιμή, μεταξύ της τιμής κτήσεως τους και της τρέχουσας τιμής τους. Ειδικότερα, οι τράπεζες και εν γένει τα πιστωτικά ιδρύματα ν. 2076/1992, αποτιμούν το χαρτοφυλάκιο των συμμετοχών και χρεογράφων τους, στη συνολικά χαμηλότερη τιμή, μεταξύ της τιμής κτήσεως τους και της τρέχουσας τιμής τους.

Ως τρέχουσα τιμή, για την εφαρμογή αυτού του Νόμου, θεωρείται:

- Για τους εισηγμένους στο Χρηματιστήριο τίτλους (μετοχές, ομολογίες, κ.λπ.), ο μέσος όρος της χρηματιστηριακής τιμής τους κατά τον τελευταίο μήνα της χρήσεως.
- Για τα μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων, ο μέσος όρος της καθαρής τιμής τους κατά τον τελευταίο μήνα της χρήσεως.
- Για τις μετοχές ανωνύμων εταιρειών, που δεν είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο, τις συμμετοχές σε άλλες (πλην ΑΕ) επιχειρήσεις και τους τίτλους με χαρακτήρα ακινητοποιήσεων των άλλων αυτών επιχειρήσεων, που συντάσσουν οικονομικές καταστάσεις σύμφωνα με τις διατάξεις αυτού του Νόμου, η εσωτερική λογιστική αξία των μετοχών ή των συμμετοχών ή των τίτλων

των επιχειρήσεως αυτών, όπως προκύπτει από το νόμιμα συνταγμένο τελευταίο ισολογισμό τους.

- Στην περίπτωση που ο τελευταίος νόμιμα συνταγμένος ισολογισμός των πιο πάνω επιχειρήσεων, με βάση τα δεδομένα του οποίου προσδιορίστηκε η τρέχουσα τιμή των μη εισηγμένων στο Χρηματιστήριο μετοχών ή συμμετοχών σε λοιπές (πλην ΑΕ) επιχειρήσεις, δεν έχει ελεγχθεί από αναγνωρισμένο κατά νόμο ελεγκτή, αναγράφεται σημείωση στον Ισολογισμό και στο προσάρτημα στην οποία αναφέρεται ότι, στους αντίστοιχους λογαριασμούς του ενεργητικού περιλαμβάνονται και μετοχές ανωνύμων εταιρειών ή συμμετοχές σε λοιπές (πλην ΑΕ) επιχειρήσεις συγκεκριμένης αξίας κτήσεως (ή αποτιμήσεως) αντίστοιχα μη εισηγμένες στο Χρηματιστήριο και ότι ο Ισολογισμός (ή οι ισολογισμοί), με βάση τον οποίο έγινε ο προσδιορισμός της εσωτερικής λογιστικής αξίας αυτών των μετοχών και συμμετοχών, δεν έχει ελεγχθεί από αναγνωρισμένο κατά νόμο ελεγκτή.
- Για την τιμή (αξία) κτήσεως των συμμετοχών και χρεογράφων εφαρμόζονται τα οριζόμενα στις περιπτώσεις 2 και 3 της παραγράφου. 2.2.112 του άρθρου 1 του ΠΔ 1123/1980. Ειδικά για τους τίτλους σταθερού εισοδήματος (ομολογιών, ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου, Τραπεζικών ομολόγων και εντόκων γραμματίων του Ελληνικού Δημοσίου) των οποίων η διαπραγμάτευση στο Χρηματιστήριο γίνεται στην καθαρή τιμή τους, δίχως το δεδουλευμένο μέχρι την αγορά τους τόκο, αξία (τιμή) κτήσεώς τους είναι η καθαρή τιμή τους αυτή, που καταχωρείται σε ιδιαίτερους υπολογαριασμούς με την ονομασία "αξία κτήσεως τίτλων" ενταγμένους στους λογαριασμούς κάθε είδους τίτλων σταθερού εισοδήματος. .
- Όταν η τρέχουσα τιμή είναι χαμηλότερη της τιμής κτήσεως, η διαφορά χρεώνεται στο λογαριασμό 68.01 "Προβλέψεις για υποτιμήσεις συμμετοχών και χρεογράφων" του Γενικού Λογιστικού Σχεδίου του ΠΔ 1123/1980, με πίστωση αντίστοιχων αντίθετων λογαριασμών προβλέψεων κατά κατηγορία τίτλων, που δημιουργούνται τους λογαριασμούς 18.00.99, 18.01.99 και 34.99 του ίδιου ΠΔ.
- Κατά τον επανυπολογισμό των προβλέψεων, που γίνεται στο τέλος κάθε επόμενης χρήσεως, σύμφωνα με τα παραπάνω αναπροσαρμόζονται τα ποσά των

προβλέψεων, που εμφανίζονται στους πιο πάνω αντίθετους λογαριασμούς, με βάση τα δεδομένα της νέας χρήσεως, είτε με χρέωση των υπολογαριασμών του λογαριασμού 68 (σχηματισμός συμπληρωματικής προβλέψεως), είτε με πίστωση των υπολογαριασμών του λογαριασμού 84.00 "έσοδα από αχρησιμοποίητες προβλέψεις προηγούμενων χρήσεων" του Π.Δ. 1123/1980.

- Για τον προσδιορισμό της δραχμικής τρέχουσας αξίας των κινητών αξιών (χρεογράφων και άλλων τίτλων) σε ξένο νόμισμα, εφαρμόζονται αναλόγως οι σχετικές διατάξεις της υποπαραγράφου 2.3.301 του άρθρου 1 του ΠΔ 1123/1980, όπως ισχύει.
- Τα κάθε φύσεως χρεόγραφα και τίτλοι, που έχουν χαρακτήρα προθεσμιακής κατάθεσης και δεν έχουν εισαχθεί στο Χρηματιστήριο, αποτιμούνται στην κατ' είδος παρούσα αξία του κατά την ημέρα κλεισίματος του ισολογισμού, η οποία προσδιορίζεται με βάση το ετήσιο επιτόκιο του κάθε χρεογράφου ή τίτλου.
- Τα αποθέματα, εκτός από τα υπολείμματα, τα υποπροϊόντα και τα ελαττωματικά προϊόντα, αποτιμούνται στην κατ' είδος χαμηλότερη τιμή, μεταξύ της τιμής κτήσεως ή του κόστους παραγωγής τους και της τιμής στην οποία η επιχείρηση δύναται να τα αγοράσει (τρέχουσα τιμή αγοράς) ή να τα παράγει (τρέχουσα τιμή αναπαραγωγής) κατά την ημέρα κλεισίματος του ισολογισμού.
- Εάν η τρέχουσα τιμή αγοράς ή αναπαραγωγής είναι χαμηλότερη από την τιμή κτήσεως ή το ιστορικό κόστος παραγωγής, αλλά μεγαλύτερη από την καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία, τότε η αποτίμηση γίνεται στην καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία.
- Τα υπολείμματα, τα υποπροϊόντα, τα ελαττωματικά προϊόντα και τα συμπαράγωγα προϊόντα, αποτιμούνται σύμφωνα με όσα ορίζονται στις περιπτώσεις 3, 4, 11, 12, 13 και 14 της παραγράφου 2.2.205 του άρθρου 1 του ΠΔ 1123/1980.
- Για την εφαρμογή των διατάξεων της παρούσας παραγράφου λαμβάνονται υπόψη οι εννοιολογικοί προσδιορισμοί της τιμής κτήσεως, της τρέχουσας τιμής αγοράς, του ιστορικού κόστους παραγωγής και της καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας, που

ορίζονται στις περιπτώσεις 6, 8, 9 και 10 της παραγράφου 2.2.205 του άρθρου 1 του ΠΔ 1123/1980.

- Η μέθοδος υπολογισμού της τιμής κτήσης ή του κόστους παραγωγής των αποθεμάτων, καθώς και της τιμής κτήσης των κινητών αξιών, επιλέγεται, από την εταιρεία, από τις μεθόδους της περίπτωσης 7 της παρ. 2.2.205 του άρθρου 1 του Π.Δ. 1123/1980 και εφαρμόζεται πάγια, από χρήση σε χρήση. Αλλαγή της εφαρμοζόμενης μεθόδου δεν επιτρέπεται, εκτός αν υπάρχει μεταβολή συνθηκών, ή άλλος σοβαρός λόγος, οπότε η αλλαγή της μεθόδου αναφέρεται και αιτιολογείται στο προσάρτημα μαζί με την επίδραση της αλλαγής αυτής στην διαμόρφωση των αποτελεσμάτων χρήσης.
- Σε περίπτωση που η εμφανιζόμενη στον ισολογισμό αξία, όπως έχει προσδιοριστεί με την εφαρμογή μιας από τις μεθόδους της προηγούμενης περίπτωσης β., διαφέρει σημαντικά από την αξία που προκύπτει με βάση την τελευταία, σε σχέση με την ημέρα κλεισίματος του ισολογισμού, γνωστή τιμή της αγοράς, η διαφορά αυτή σημειώνεται στο προσάρτημα, συνολικά για κάθε κατηγορία περιουσιακών στοιχείων.
- Οι απαιτήσεις που είναι ανεπίδεκτες είσπραξης αποσβένονται ολοσχερώς, ενώ οι επισφαλείς απαιτήσεις απεικονίζονται στον ισολογισμό με την πιθανή τους αξία κατά το χρόνο σύνταξής του.
- Οι απαιτήσεις και οι υποχρεώσεις σε ξένο νόμισμα, καθώς και τα τυχόν διαθέσιμα σε ξένο νόμισμα, εμφανίζονται στον ισολογισμό με το ποσό των ευρώ που προκύπτει από τη μετατροπή του κάθε ξένου νομίσματος με βάση την επίσημη τιμή του κατά την ημέρα κλεισίματος του ισολογισμού.
- Με την επιφύλαξη της διατάξεως της περίπτωσης γ. της παραπάνω παρ. 3, οι συναλλαγματικές διαφορές που προκύπτουν κατά την αποτίμηση των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων σε ξένο νόμισμα καταχωρούνται σε ιδιαίτερους λογαριασμούς, κατά ξένο νόμισμα, χωριστούς για τις βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις και υποχρεώσεις και χωριστούς για τις μακροπρόθεσμες και μεταφέρονται στα αποτελέσματα χρήσης, όπως ορίζεται από τις σχετικές διατάξεις της περίπτωσης 4 της παραγράφου 2.3.2. του άρθρου 1 του Π.Δ. 1123/1980, όπως τροποποιήθηκε

και συμπληρώθηκε με τη διάταξη της παρ. 23 του μοναδικού άρθρου του Π.Δ. 502/1984.

- Οι συναλλαγματικές διαφορές που προκύπτουν κατά την αποτίμηση τυχόν διαθέσιμων σε ξένο νόμισμα, μεταφέρονται στα αποτελέσματα χρήσης.
- Αναπροσαρμογή της αξίας των περιουσιακών στοιχείων του πάγιου ενεργητικού δεν επιτρέπεται, εκτός αν αυτή γίνεται σε εφαρμογή ειδικού νόμου. Για την εφαρμογή αυτού του Νόμου, η αναπροσαρμοσμένη αξία των στοιχείων αυτών θεωρείται και αξία κτήσης τους. Κάθε τέτοια αναπροσαρμογή, που έγινε μέσα στην κλειόμενη χρήση, αναφέρεται και επεξηγείται στο προσάρτημα, μαζί με πλήρη ανάλυση της κίνησης του σχετικού λογαριασμού που περιλαμβάνεται στις «διαφορές αναπροσαρμογής».
- Για την εφαρμογή της παρ. 6 του άρθρου 42β, τα εκφρασμένα σε ξένο νόμισμα στοιχεία υποκαταστημάτων που έχουν την έδρα τους στο εξωτερικό μετατρέπονται σε ευρώ ως εξής:
- Τα στοιχεία του πάγιου ενεργητικού, πλην των μακροπρόθεσμων απαιτήσεων, και οι κινητές αξίες (χρεόγραφα και άλλοι τίτλοι) μετατρέπονται σε ευρώ με την τιμή του ξένου νομίσματος της ημέρας κτήσης (αγοράς ή ιδιοκατασκευής) κάθε στοιχείου. Οι διατάξεις των παρ. 5 και 6 εφαρμόζονται αναλόγως.
- Τα αποθέματα μετατρέπονται σε ευρώ με την τιμή του ξένου νομίσματος της ημέρας κτήσης τους (αγοράς ή παραγωγής). Οι διατάξεις της παρ. 7 εφαρμόζονται αναλόγως.
- Τα διαθέσιμα περιουσιακά στοιχεία, καθώς και οι απαιτήσεις και οι υποχρεώσεις, μετατρέπονται σε ευρώ με την τιμή του ξένου νομίσματος της ημέρας κλεισίματος του ισολογισμού.
- Τα έξοδα και τα έσοδα μετατρέπονται σε ευρώ με την μέση τιμή του ξένου νομίσματος της διαχειριστικής περιόδου στην οποία αναφέρονται. Για τον προσδιορισμό αυτής της τιμής αθροίζονται οι μέσες τιμές αγοράς και πώλησης του ξένου νομίσματος, που ίσχυαν κατά την έναρξη της διαχειριστικής περιόδου και κατά το τέλος κάθε μήνα αυτής, και το άθροισμα διατηρείται με τον αριθμό των μηνών της περιόδου, προσαυξημένο κατά μία μονάδα.

- Για τις συναλλαγματικές διαφορές, που τυχόν θα προκύψουν από τις μετατροπές των προηγούμενων περιπτώσεων α-δ της παραγράφου αυτής, εφαρμόζονται τα ακόλουθα:
- Οι συναλλαγματικές διαφορές που προκύπτουν από τη μετατροπή σε ευρώ των στοιχείων που πάγιου ενεργητικού, πλην των μακροπρόθεσμων απαιτήσεων, καθώς και από τη μετατροπή των κινητών αξιών, των αποθεμάτων, των διαθέσιμων περιουσιακών στοιχείων και των εξόδων και των εσόδων, μεταφέρονται στο λογαριασμό «αποτελέσματα χρήσεως». Στην περίπτωση που δε λειτουργεί υποκατάστημα, για τη μετατροπή σε ευρώ των περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας, που βρίσκονται στο εξωτερικό και είναι εκφρασμένα σε ξένο νόμισμα, εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις της προηγούμενης παρ. 10.

1.2.4. Άρθρο 43γ «Αποτίμηση των χρηματοοικονομικών μέσων στη εύλογη αξία»

Τα χρηματοοικονομικά μέσα, συμπεριλαμβανομένων των παραγώγων χρηματοοικονομικών προϊόντων, αποτιμώνται: είτε α) σύμφωνα με τον κανόνα της εύλογης αξίας είτε β) στη χαμηλότερη αξία μεταξύ της αξίας κτήσεως και της εύλογης αξίας, όπως αυτή ορίζεται παρακάτω στην παράγραφο 4. Για την αποτίμηση των χρηματοοικονομικών μέσων που αναφέρονται στην παράγραφο 6 του άρθρου 43, η επιχείρηση μπορεί να χρησιμοποιεί κατ' επιλογή της: είτε α) τον κανόνα της εύλογης αξίας όπως περιγράφεται παρακάτω στην παράγραφο 4 είτε β) τους κανόνες που περιγράφονται στην παράγραφο 6 του άρθρου 43. Η μέθοδος αποτίμησης που επιλέγεται από την επιχείρηση θα πρέπει να εφαρμόζεται για όλα τα χρηματοοικονομικά μέσα και να ακολουθείται παγίως.

Η εύλογη αξία καθορίζεται σύμφωνα με τις παρακάτω μεθόδους:

- Την τρέχουσα αξία, για τα χρηματοοικονομικά μέσα για τα οποία υφίσταται αξιόπιστη αγορά. Εάν η τρέχουσα αξία ενός χρηματοοικονομικού μέσου δεν είναι άμεσα προσδιορίσιμη, αλλά μπορεί να προσδιορισθεί για τα επιμέρους στοιχεία του ή για κάποιο παρόμοιο μέσο, η τρέχουσα αξία είναι δυνατόν να προκύψει από την αξία των επιμέρους στοιχείων του ή του παρόμοιου σε αυτό μέσου.

- Την αξία που προκύπτει από γενικής αποδοχής υποδείγματα και τεχνικές αποτίμησης, για τα μέσα για τα οποία δεν υφίσταται αξιόπιστη αγορά. Τα εν λόγω υποδείγματα και τεχνικές αποτίμησης πρέπει να εξασφαλίζουν μία λογική προσέγγιση της τρέχουσας αξίας.
- Τα χρηματοοικονομικά μέσα που δεν μπορούν να αποτιμηθούν αξιόπιστα με κάποια από τις παραπάνω δύο μεθόδους αποτιμώνται σύμφωνα με τους κανόνες της παραγράφου 6 του άρθρου 43.

Τα χρηματοοικονομικά μέσα που περιλαμβάνονται στο παθητικό αποτιμώνται στην εύλογη αξία εφόσον:

- ανήκουν σε χαρτοφυλάκιο συναλλαγών ή
- είναι παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα.

Δεν αποτιμώνται στην εύλογη αξία τα εξής χρηματοοικονομικά μέσα:

- μη παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα που διατηρούνται μέχρι τη λήξη τους,
- χορηγούμενα δάνεια και απαιτήσεις που έχει η επιχείρηση και εφόσον δεν προορίζονται για διαπραγμάτευση και
- συμμετοχές σε θυγατρικές, συγγενείς επιχειρήσεις και κοινοπραξίες, μετοχικοί τίτλοι που εκδίδονται από την ίδια την επιχείρηση, συμβάσεις για ενδεχόμενη αντιπαροχή στο πλαίσιο σύμπραξης επιχειρήσεων, καθώς και άλλα χρηματοοικονομικά μέσα με τέτοια ειδικά χαρακτηριστικά, που σύμφωνα με τα γενικώς ισχύοντα πρέπει να τυγχάνουν διαφορετικής λογιστικής μεταχείρισης από τα λοιπά χρηματοοικονομικά μέσα.

1.3. Διαδικασία εγκρίσεως των οικονομικών καταστάσεων

Η κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων είναι αποκλειστική αρμοδιότητα του Διοικητικού Συμβουλίου. Όπως είναι ευνόητο, το Διοικητικό Συμβούλιο δίνει εντολή στον προϊστάμενο του λογιστηρίου ή στον υπεύθυνο μηχανογράφησης να κατάρτισε τις λογιστικές καταστάσεις. Έπειτα, οι οικονομικές καταστάσεις εγκρίνονται από το Διοικητικό Συμβούλιο (άρθρο 42α §5 του Κ.Ν.2190/1920). Ο νόμος ζητεί την έγκριση των οικονομικών καταστάσεων από το Διοικητικό Συμβούλιο, επειδή θέλει

την ευθύνη για το περιεχόμενο των καταστάσεων αυτών να την έχει ολόκληρο το Διοικητικό Συμβούλιο. Η εξουσία αυτή του Διοικητικού Συμβουλίου είναι ανεπίδεκτη μεταβιβάσεως. Πιο συγκεκριμένα, δεν είναι δυνατό το Διοικητικό Συμβούλιο να εξουσιοδοτήσει¹ μέλος του ή πρόσωπο εκτός αυτού για την έγκριση των οικονομικών καταστάσεων. Εν συνεχεία, οι εγκρινόμενες οικονομικές καταστάσεις καταχωρούνται στα πρακτικά του Διοικητικού Συμβουλίου.

Οι οικονομικές καταστάσεις πρέπει να είναι θεωρημένες από:

- Τον πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου ή από τον αναπληρωτή του,
- Τον διευθύνοντα ή εντεταλμένο σύμβουλο ή εάν δεν υπάρχει, από ένα σύμβουλο που ειδικά ορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο,
- Τον προϊστάμενο λογιστηρίου, ο οποίος πρέπει να έχει την άδεια του λογιστή - φοροτέχνη που προβλέπεται από το Π.Δ. 340/1998 (άρθρο 29 §3 του Κ.Β.Σ. όπως τροποποιήθηκε με το Ν.3052/2002).
- Η άνω θεώρηση πιστοποιείται με την υπογραφή αυτών επί των οικονομικών καταστάσεων. Επισημαίνεται πως δύναται η θεώρηση να γίνει με χωριστό έγγραφο, το οποίο θα επισυνάπτεται στις οικονομικές καταστάσεις.
- Η θεώρηση έχει την έννοια ότι οι υπογράφωντες συμφωνούν με το περιεχόμενο των οικονομικών καταστάσεων, ειδάλλως θα πρέπει να συνοδεύονται με ένα έγγραφο διατυπώσεων αντιρρήσεων.
- Οι αρμόδιες αρχές δεν δέχονται υπογραφή² του Ισολογισμού από λιγότερα των τριών προσώπων, όπως συμβαίνει στην πράξη όταν η θέση του διευθύνοντος συμβούλου ταυτίζεται με αυτήν του προϊσταμένου του λογιστηρίου. Τέλος, η σύνταξη και οι κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων από το Διοικητικό Συμβούλιο πρέπει να γίνει εντός τεσσάρων (4) μηνών από την λήξη της διαχειριστικής χρήσεως, ενώ η έγκριση των οικονομικών καταστάσεων πρέπει να γίνει πριν την λήξη της προθεσμίας υποβολής της δήλωσης φορολογίας

¹ Σακέλλης & Αναστασιάδης 2006, «Φορολογία και διάθεση των κερδών των εταιρειών και κίνητρα ιδιωτικών επενδύσεων», εκδόσεις Ε. Σακέλλη

² Λεοντάρης Μ., 2008, «Ανώνυμες Εταιρείες», εκδόσεις Πάμισος

εισοδήματος, η οποία είναι τέσσερις (4) μήνες και δέκα (10) ημέρες μετά την λήξη της διαχειριστικής χρήσεως.

1.4. Έκθεση του Δ.Σ. προς την Γενική Συνέλευση των μετόχων

Εφόσον έχει προηγηθεί η άνω διαδικασία, συντάσσεται από το Διοικητικό Συμβούλιο, έκθεση, η οποία θα αναφέρεται στην διαχείριση της χρήσεως που αφορούν οι καταστάσεις. Η εν λόγω έκθεση θα πρέπει να καλύπτει τουλάχιστον τις πληροφοριακές ανάγκες που απαιτεί το άρθρο 43α §3 του Κ.Ν.2190/1920. Στη συνεδρίαση αυτή πρέπει να παρίσταται ο προϊστάμενος του λογιστηρίου ή ο οικονομικός διευθυντής της οικονομικής μονάδας που θα κάνουν την σχετική εισήγηση.

Η έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου δεν είναι δυνατό να αναπληρωθεί με έκθεση άλλου οργάνου της εταιρείας, ούτε είναι δυνατό να ανατεθεί η σύνταξή της σε μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου ή σε τρίτο (Σακέλλης & Αναστασιάδης 2006) . Αν δεν συνταχθεί έκθεση του Δ.Σ. ή η έκθεση δεν έχει συνταχθεί σύμφωνα με το νόμο, επέρχεται ακυρότητα της απόφασης με την οποία εγκρίθηκε ο Ισολογισμός.

1.5. Έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 36 §1 εδάφιο α' του Κ.Ν.2190/1920 πρέπει «προκειμένου να ληφθεί έγκυρα απόφαση από τη γενική συνέλευση σχετικά με τους ετήσιους λογαριασμούς (ετήσιες οικονομικές καταστάσεις), αυτοί θα πρέπει να έχουν ελεγχθεί προηγουμένως από δύο τουλάχιστον ελεγκτές».

Οι εν λόγω ελεγκτές, καθώς και οι δύο αναπληρωματικοί ελεγκτές, ορίζονται από την τακτική Γενική Συνέλευση εκτός από τους ελεγκτές της πρώτης διαχειριστικής χρήσεως, οι οποίοι μπορεί να οριστούν από το καταστατικό ή από έκτακτη Γενική Συνέλευση.

1.6. Πρόσκληση τακτικής Γενικής Συνελεύσεως

Το Διοικητικό Συμβούλιο είναι υπεύθυνο να συγκαλέσει την τακτική Γενική Συνέλευση των μετόχων στέλλοντας πρόσκληση προς τους μετόχους . Η πρόσκληση πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον:

- Το ακριβή χρόνο συνεδριάσεως (έτος, ημερομηνία, ώρα),
- Το χώρο (διεύθυνση) στον οποίο θα πραγματοποιηθεί η Γενική Συνέλευση και
- Τα θέματα (με σαφήνεια) με τα οποία θα ασχοληθεί η Γενική Συνέλευση και τα οποία κατά το τέλος της χρήσεως (κλείσιμο) είναι:
 - Έγκριση Ισολογισμού,
 - Διάθεση των ετήσιων κερδών,
 - Απαλλαγή των μελών του Δ. Σ. και των ελεγκτών από τις διάφορες ευθύνες,
 - Εκλογή ελεγκτών με ισάριθμους αναπληρωματικούς για την επόμενη χρήση,
 - Εάν συντρέχει λόγος, εκλογή μελών Διοικητικού Συμβουλίου και
 - Οποιοδήποτε άλλο θέμα κατά την κρίση του Διοικητικού Συμβουλίου.

Η πρόσκληση για Γενική Συνέλευση δημοσιεύεται είκοσι (20) τουλάχιστον ημέρες πριν την ημερομηνία συνεδριάσεως της τακτικής Γενικής Συνελεύσεως (άρθρο 26 §2 του Κ.Ν. 2190/1920):

1. Το τεύχος Ανωνύμων Εταιρειών και Εταιρειών Περιορισμένης Ευθύνης της Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, σε μια ημερήσια πολιτική εφημερίδα που εκδίδεται στην Αθήνα και, κατά την κρίση του Διοικητικού Συμβουλίου, έχει ευρύτερη κυκλοφορία σε ολόκληρη τη χώρα, ή να επιλέγεται μία από τις εφημερίδες του άρθρου 3 του Ν.Δ. 3757/1957, σε μια ημερήσια οικονομική εφημερίδα από εκείνες που εκδίδονται έξι (6) ημέρες την εβδομάδα και επί τρία (3) χρόνια συνεχώς ως καθαρά οικονομικές εφημερίδες.
2. Έχουν κυκλοφορία τουλάχιστον 5.000 (πέντε χιλιάδων) φύλλων την ημέρα καθ' όλη την τριετία και
3. Πληρούν τις προϋποθέσεις που καθορίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εμπορίου και Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, προκειμένου για το χαρακτηρισμό εφημερίδας ως οικονομικής.

4. Ειδικά για εταιρείες εκτός Αθηνών σε μια τοπική εφημερίδα (Αληφαντής 2003)
5. Καταχώρηση στο Μητρώο Ανωνύμων Εταιρειών και δημοσίευση στο τεύχος Α.Ε. και Ε.Π.Ε. της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως

Σύμφωνα με το άρθρο 7α του Κ.Ν.2190/1920 σε δημοσιότητα υποβάλλονται και οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις, αρχικές και τροποποιημένες από την Γενική Συνέλευση (ισολογισμός, αποτελέσματα χρήσεως, πίνακας διαθέσεως αποτελεσμάτων και προσάρτημα) και οι σχετικές εκθέσεις του Διοικητικού Συμβουλίου και των Ελεγκτών της εταιρείας . Αναλυτικότερα η δημοσιότητα επιτυγχάνεται:

- Με την καταχώρηση, ύστερα από έλεγχο, των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων στο Μητρώο Ανωνύμων Εταιρειών που τηρείται από την υπηρεσία του Υπουργείου Εμπορίου της Νομαρχίας όπου έχει έδρα της η εταιρεία, και
- Με την δημοσίευση των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων (αρχικών ή τροποποιημένων από την Γενική Συνέλευση) εκτός από το προσάρτημα, καθώς και του πιστοποιητικό ελέγχου, όταν προβλέπεται ο έλεγχος από Ορκωτούς Ελεγκτές , στο Τεύχος Ανωνύμων Εταιρειών και Εταιρειών Περιορισμένης Ευθύνης της Εφημερίδας της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως, είκοσι (20) τουλάχιστον ημέρες πριν από την συνεδρίαση της Γενικής Συνελεύσεως και σε περίπτωση τροποποιήσεώς τους σε είκοσι (20) μετά από αυτή.

Υπεύθυνο όργανο για υποβολή των οικονομικών καταστάσεων στην αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Εμπορίου είναι το Διοικητικό Συμβούλιο.

Σημειώνουμε ότι τα ανωτέρω ίσχυαν μέχρι και την δημοσίευση του Ν. 4075/2012 όπου επήλθαν τροποποιήσεις στην διαδικασία δημοσίευσης των εταιρικών πράξεων και ισχύουν για οικονομικές καταστάσεις που συντάσσονται μετά την 30/06/2012.

1.7. Υποχρέωση προς παροχή στοιχείων στους μετόχους

Δέκα (10) ημέρες πριν από την τακτική Γενική Συνέλευση, κάθε μέτοχος μπορεί να πάρει από την εταιρεία τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις της, καθώς και τις σχετικές εκθέσεις του Δ.Σ. και των ελεγκτών σύμφωνα με το άρθρο 27 §1 του Κ.Ν.2190/1920. Αντίθετη άποψη εξέφρασε το Νομικό Συμβούλιο του Υπουργείου

Εμπορίου με την γνωμοδότηση αριθ. 5/1992 σύμφωνα με την οποία έγγραφα ή στοιχεία που κατέχει η Διοίκηση και αφορούν την ανάπτυξη της εταιρικής δραστηριότητας της Α.Ε., δεν επιτρέπονται να δίνονται από τα όργανα της Διοίκησης σε μετόχους της Α.Ε. ή σε τρίτους, έστω και αν έχουν έννομο συμφέρον, παρά μόνο ύστερα από δικαστική εντολή.

Έπειτα, σαράντα οκτώ (48) ώρες πριν τη Γενική Συνέλευση, καταρτίζεται πίνακας των εχόντων δικαίωμα ψήφου στην Γενική Συνέλευση των μετόχων σύμφωνα με το άρθρο 27 §2 του Κ.Ν.2190/1920.

1.8. Έγκριση των οικονομικών καταστάσεων από την Γενική Συνέλευση των μετόχων

Όλες οι οικονομικές καταστάσεις πρέπει να εγκριθούν από την Γενική Συνέλευση των μετόχων με απαρτία 20% τουλάχιστον του συνόλου των μετόχων και κατ' απόλυτη πλειοψηφία των παρευρισκόμενων μετόχων. Σε περίπτωση μη επίτευξης της άνω απαρτίας, η Γενική Συνέλευση συνέρχεται εκ νέου εντός 20 ημερών από την ημερομηνία ματαίωσης της πρώτης Γενικής Συνελεύσεως. Επισημαίνεται πως η πρόσκληση των μετόχων για την επαναληπτική³ Συνέλευση πρέπει να ακολουθήσει εντός 10 ημερών μετά της ματαιωμένης Γενικής Συνέλευσης. Η επαναληπτική Συνέλευση ευρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει εγκύρως επί των θεμάτων της αρχικής ημερήσιας διάταξης με όσους μετόχους παραβρίσκονται σε αυτήν. Εάν στην συνέλευση παρίσταται ένας μέτοχος, την παρακολουθεί αντιπρόσωπος του Υπ. Εμπορίου, ή συμβολαιογράφος της έδρας της εταιρείας, ο οποίος προσυπογράφει τα πρακτικά της συνελεύσεως (άρθρο 32 §2 του Κ.Ν.2190/1920).

Η αρμοδιότητα της τακτικής Γενικής συνέλευση είναι αποκλειστική (άρθρο 34 §1 εδ. γ' του Κ.Ν.2190/1920). Δεν αποκλείεται όμως ο Ισολογισμός να εγκριθεί από την έκτακτη Γενική Συνέλευση, αν η Τακτική Συνέλευση επέβαλε την ανασύνταξή του.

Η τακτική Γενική Συνέλευση έχει την δυνατότητα εκτός της εγκρίσεως και της απόρριψης να τροποποιήσει τις οικονομικές καταστάσεις. Η απόφαση της Γενικής Συνελεύσεως είναι ακυρώσιμη στις εξής περιπτώσεις:

³ Υπ. Εμπορίου Κ2-8081/1995 και άρθρο 29 §2 του Κ.Ν.2190/1920)

- Όταν ο Ισολογισμός εμφανίζει την περιουσιακή κατάσταση της εταιρείας, καλύτερη από την πραγματική με αποτέλεσμα ο Ισολογισμός να παρουσιάζει εικονικά κέρδη. Αυτό γιατί οι διατάξεις του νόμου και του καταστατικού περί Ισολογισμού αφορούν και το συμφέρον των εταιρικών δανειστών και συνεπώς σύμφωνα με το άρθρο 35α §1 β του Κ.Ν.2190/1920 συντρέχει λόγος ακυρότητας, και
- Όταν ο Ισολογισμός, με τη δημιουργία των αφανών αποθεματικών, εμφανίζει την περιουσιακή κατάσταση της εταιρείας υπερβολικά χειρότερη της πραγματικής, με αποτέλεσμα τη μη διανομή του πρώτου ή και του πρόσθετου μερίσματος (άρθρο 35β §2 του Κ.Ν.2190/1920).

1.9. Υποβολή στο Υπουργείο Εμπορίου των πρακτικών της Γενικής Συνελεύσεως και των εγκριμένων οικονομικών καταστάσεων

Για να ολοκληρωθεί η διαδικασία της εγκρίσεως των οικονομικών καταστάσεων πρέπει εντός είκοσι (20) ημερών να υποβληθεί στο Υπουργείο Εμπορίου κυρωμένο αντίγραφο των πρακτικών της Γενικής Συνελεύσεως (άρθρο 26α §2 του Κ.Ν.2190/1920) καθώς και αντίτυπο των εγκριμένων οικονομικών καταστάσεων (άρθρο 43β §6 του Κ.Ν.2190/1920).

Στην πράξη έχει επικρατήσει η πρακτική της μη υποβολής αντίγραφου των εγκριμένων οικονομικών καταστάσεων στις περιπτώσεις που αυτές δεν διαφέρουν σε τίποτα με αυτές που υποβλήθηκαν στη Διοίκηση και δημοσιεύτηκαν στις εφημερίδες πριν από τη συνέλευση (Σακκέλη & Αναστασιάδη1995).

1.10. Δημοσίευση των οικονομικών καταστάσεων⁴

Όσον αφορά την δημοσίευση των οικονομικών καταστάσεων πρόσφατα τροποποιήθηκαν οι σχετικές διατάξεις του ΚΝ 2190/1920 και ισχύουν τα κάτωθι «Όπου στον κ.ν. 2190/1920 και στο ν. 3190/1955 προβλέπεται δημοσίευση σε άλλα έντυπα μέσα, εκτός από το ΦΕΚ/ΤΑΕ–ΕΠΕ και Γ.Ε.ΜΗ., αυτή μπορεί να αντικαθίσταται με ανάρτηση των δημοσιευτέων πράξεων και στοιχείων στην

⁴ Αρθρ. 232 Ν. 4072/2012

ιστοσελίδα της εταιρείας, εφόσον η διεύθυνση αυτής έχει καταχωρισθεί στην Μερίδα της εταιρείας. Για την ανάρτηση των παραπάνω πράξεων και στοιχείων στην ιστοσελίδα της εταιρείας ενημερώνεται αμελλητί το οικείο Μητρώο. Προθεσμίες που συνδέονται με δημοσίευση σε άλλα έντυπα μέσα εκτός από το ΦΕΚ/ΤΑΕ-ΕΠΕ και Γ.Ε.ΜΗ. λογίζεται ότι εκκινούν ή λήγουν από την ημέρα που η εταιρεία ανακοίνωσε στο οικείο μητρώο την ανάρτηση στην ιστοσελίδα. Αν η εταιρεία δε διατηρεί ιστοσελίδα ή δεν έχει καταχωρήσει αυτήν στην Μερίδα της, οι δημοσιεύσεις της προηγούμενης παραγράφου πραγματοποιούνται, εκτός από το ΦΕΚ/ΤΑΕ-ΕΠΕ και Γ.Ε.ΜΗ., και σε μία ημερήσια οικονομική εφημερίδα πανελλαδικής κυκλοφορίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : Οικονομικές καταστάσεις που συντάσσουν οι επιχειρήσεις που εφαρμόζουν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα

2.1. Διεθνή και Τοπικά Λογιστικά Πρότυπα

Η νομοθεσία κάθε χώρας ρυθμίζει την δημοσίευση των οικονομικών καταστάσεων. Η νομοθεσία αυτή περιλαμβάνει τα Λογιστικά Πρότυπα που έχουν δημοσιευθεί από τα διοικητικά όργανα ή και τα επαγγελματικά λογιστικά σώματα στις αντίστοιχες χώρες. Πριν από την ίδρυση της IASC υπήρχαν συχνά διαφορές τύπου και περιεχομένου μεταξύ των δημοσιευμένων Λογιστικών Προτύπων των περισσότερων χωρών. Η IASC λαμβάνει γνώση των σχεδίων ή των Λογιστικών Προτύπων, τα οποία έχουν ήδη εκδοθεί για κάθε θέμα και υπό το φως μιας τέτοιας γνώσης δημιουργεί ένα ΔΛΠ για παγκόσμια αποδοχή. Ένα από τα αντικείμενα της IASC είναι να εναρμονίσει, όσο είναι δυνατόν, τα διαφορετικά Λογιστικά Πρότυπα και τις λογιστικές μεθόδους των διαφόρων χωρών.

Για την επίτευξη αυτού του σκοπού της προσαρμογής των υπαρχόντων προτύπων και να διατυπώσει ΔΛΠ σε νέα θέματα, η IASC επικεντρώνεται στα ουσιώδη. Για το λόγο αυτό προσπαθεί να μη γίνουν τα ΔΛΠ τόσο περίπλοκα, ώστε να είναι δυνατό να εφαρμοστούν σε παγκόσμια κλίμακα. Τα ΔΛΠ που εκδίδονται από την IASC αναθεωρούνται συνεχώς, για να εναρμονίζονται με την τρέχουσα πραγματικότητα.

Τα ΔΛΠ που δημοσιεύονται από την IASC δεν υπερισχύουν των τοπικών προτύπων, δηλαδή των εγχώριων λογιστικών προτύπων της συγκεκριμένης χώρας, τα οποία αναφέρονται στην έκδοση των οικονομικών καταστάσεων. Οι υποχρεώσεις των μελών της IASC επικεντρώνονται στη γνωστοποίηση της εφαρμογής των ΔΛΠ από κάθε ουσιώδη άποψη στις περιπτώσεις που τα ΔΛΠ εφαρμόζονται.

Όπου εγχώρια λογιστικά πρότυπα απαιτούν παρέκκλιση από τα ΔΛΠ, τα τοπικά μέλη της IASC πρέπει να προσπαθήσουν να πείσουν τις αρμόδιες αρχές για τα πλεονεκτήματα της εναρμόνισης με τα ΔΛΠ. (Σακέλλης, 2002).

2.2. Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα στην Ελλάδα

Τα ΔΛΠ ήρθαν στην Ελλάδα το 1974 από το Σώμα Ορκωτών Λογιστών (Σ.Ο.Λ.), το οποίο υπήρξε μέλος της IASC σχεδόν από την ίδρυσή της. Το Σ.Ο.Λ. άρχισε να μεταφράζει, να εκδίδει και να διανέμει στον Επιστημονικό κόσμο και στις επιχειρήσεις τα ΔΛΠ, πριν από σχεδόν 25 χρόνια. Το Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών που διαδέχθηκε το Σ.Ο.Λ. το 1993, συνέχισε την προσπάθεια αυτή, ώστε σήμερα να έχουν εκδοθεί στην Ελληνική γλώσσα όλα τα σε ισχύ ΔΛΠ και οι Διερμηνείες αυτών. Από το 1974 και μέχρι πρόσφατα υπήρξε σχεδόν πλήρης σιωπή για τα ΔΛΠ, παρά τις προσπάθειες των μελών του Σ.Ο.Λ. μέσω των διαφόρων Επιτροπών και ομάδων εργασίας που συμμετείχαν, για την υιοθέτησή τους. Δεν πρέπει, όμως, να αγνοηθούν τα εμπόδια που υπήρξαν ή και που υπάρχουν ακόμη.

Η Ελλάδα έχει νομοθετήσει τα δικά της Λογιστικά Πρότυπα, όπως και κάθε χώρα μπορεί να το πράξει, τα οποία, όμως, έχουν προσαρμοστεί προς τις απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Κοινοτικής νομοθεσίας, όντας η Ελλάδα κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Ε.Ε. έχει εκδώσει Λογιστικές Οδηγίες, οι οποίες έχουν ενσωματωθεί στην ελληνική εμπορική νομοθεσία και στην νομοθετημένη λογιστική τυποποίηση (Ε.Γ.Λ.Σ. και Κλαδικά Λογιστικά Σχέδια). Η κατάρτιση των Λογιστικών Οδηγιών της Ε.Ε., βέβαια, δεν έγινε χωρίς να ληφθούν υπόψη τα ΔΛΠ. Παράλληλα, η Ε.Ε. επεδίωξε τη θέσπιση κανόνων εναρμόνισης των Λογιστικών Αρχών και Κανόνων σε κάθε κράτος-μέλος. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε διαπιστώσει ότι οι ετήσιες και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις που καταρτίζονται στα κράτη-μέλη της Ε.Ε., σύμφωνα με την Κοινοτική Νομοθεσία διαφέρουν σε ορισμένα σημεία από αυτές που καταρτίζονται με βάση τα ΔΛΠ. Ειδικές ομάδες εργασίας, τις οποίες συνέστησε η Επιτροπή, ασχολήθηκαν με τις διαφορές αυτές. Αποτέλεσμα, αυτής της ενασχόλησης ήταν η απόφαση για την υιοθέτηση των ΔΛΠ από τις εισηγμένες εταιρείες της Ε.Ε., που αναλύθηκε σε προηγούμενη παράγραφο.

Στην Ελλάδα, με το Ν.2992/2002 έγινε προσπάθεια υιοθέτησης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων από την 01/01/2003. Ωστόσο, η προσπάθεια αυτή δε στέφτηκε με επιτυχία, αφού οι ελληνικές επιχειρήσεις δεν ήταν προετοιμασμένες να δεχθούν μία τόσο δραστική αλλαγή στις λογιστικές διαδικασίες που ήδη χρησιμοποιούσαν. Η υποχρεωτική εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων από τις εισηγμένες ελληνικές επιχειρήσεις αρχίζει από την 01/01/2005, ημερομηνία που είχε εξαρχής

ορίσει η Ευρωπαϊκή Ένωση. Για τις επιχειρήσεις, αυτή η υιοθέτηση αποτέλεσε μία πρόκληση, αφού κλήθηκαν να μετρήσουν τις δυνάμεις τους στο διεθνές περιβάλλον. Τα ΔΛΠ δεν αποτελούν απλά μία υποχρέωση, αλλά ανάγκη για την αποτελεσματικότερη διοικητική λειτουργία της επιχείρησης και ταυτόχρονα ένα εργαλείο, το οποίο, αν χρησιμοποιηθεί σωστά, μπορεί να αποτελέσει εκείνο το συγκριτικό πλεονέκτημα που θα διαφοροποιήσει και θα καθιερώσει μία επιχείρηση στις συνθήκες ανταγωνισμού επικρατούν στις διεθνείς αγορές (Grant Thornton, 2006 Α').

2.3. Ανάλυση ΔΛΠ 1 «Παρουσίαση οικονομικών καταστάσεων»

Το πρότυπο αυτό εφαρμόζεται σε όλους τους τύπους των επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων των τραπεζών και των ασφαλιστικών επιχειρήσεων. Εφαρμόζεται ισοδύναμα στις ατομικές οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης και στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις ενός ομίλου επιχειρήσεων. Οι οικονομικές καταστάσεις αποβλέπουν πρωτίστως στην ενημέρωση των μετόχων και των πιστωτών της επιχείρησης, παρέχοντας ανάλογες γι' αυτούς πληροφορίες. Είναι λοιπόν ορθότερο να αποκαλούνται οι καταστάσεις αυτές χρηματοοικονομικές, σύμφωνα με το είδος των πληροφοριών που παρέχουν. Η αξιοποίηση των δεδομένων τόσο για την πρόβλεψη όσο και για την απολογιστική επαλήθευση πραγματοποιείται με την κατάρτιση, από το Λογιστήριο.

Τέσσερις είναι οι οικονομικές καταστάσεις μιας επιχείρησης που ετοιμάζονται με βάση τους κανόνες των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων καθώς και οι «Σημειώσεις» που αναλύουν τις καταστάσεις αυτές, συγκεκριμένα οι καταστάσεις αυτές είναι:

Κατάσταση Αποτελεσμάτων ή Λογαριασμός Κερδών- Ζημιών, όπου παρατίθενται ομαδοποιημένα τα έσοδα και τα έξοδα της επιχείρησης, όπως προκύπτουν στο τέλος της χρήσης.

Κατάσταση Μεταβολών της Χρηματοοικονομικής Θέσης, στην κατάσταση αυτή διαφαίνονται οι αυξήσεις (νέα κεφάλαια, μη διανεμηθέντα κέρδη κλπ.) και οι μειώσεις (μερίσματα κλπ.) που σημειώθηκαν κατά τη διάρκεια της χρήσης στα ίδια κεφάλαια της επιχείρησης, δείχνοντας, με αυτόν τον τρόπο, τις μεταβολές που

πραγματοποιήθηκαν πάνω στην καθαρή περιουσία της επιχείρησης αλλά και την πραγματική της θέση στο τέλος της χρήσης, όσον αφορά τα ίδια κεφάλαια της.

Κατάσταση Ταμειακών Ροών, όπου παρατίθενται οι εισπράξεις και οι πληρωμές της επιχείρησης, που πραγματοποιήθηκαν καθ' όλη τη διάρκεια της διαχειριστικής περιόδου.

Ισολογισμός, όπου παρουσιάζονται οι ομαδοποιημένες αξίες των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων της επιχείρησης, όπως έχουν διαμορφωθεί στο τέλος κάθε διαχειριστικής περιόδου.

Προσάρτημα (ή Σημειώσεις), το προσάρτημα είναι αυτό που πρέπει να περιλαμβάνει υποχρεωτικά κάποιο επεξηγηματικό υλικό, συμπληρωματικούς πίνακες, πρόσθετα στοιχεία και πληροφορίες, καθώς και άλλες καταστάσεις που αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα των οικονομικών καταστάσεων. Πιο συγκεκριμένα, μπορεί να περιλαμβάνει γνωστοποιήσεις σχετικά με τους κινδύνους και τις αβεβαιότητες που επηρεάζουν την επιχείρηση, καθώς και τυχόν πόρους και υποχρεώσεις που δεν απεικονίζονται στον Ισολογισμό. Επίσης, μπορεί να παρέχονται πληροφορίες για τους γεωγραφικούς και επιχειρηματικούς τομείς και για το αποτέλεσμα της μεταβολής των τιμών στην επιχείρηση.

Βασικός σκοπός του προτύπου αυτού είναι ο καθορισμός της μορφής, του τρόπου και του περιεχομένου της παρουσίασης των οικονομικών καταστάσεων οποιασδήποτε επιχειρήσεως, έτσι ώστε να είναι δυνατή η σύγκριση τους από έτος σε έτος, για την κάθε επιχείρηση, όπως και για παρόμοιες μεταξύ τους επιχειρήσεις.

Όπως καθορίζεται από τους κανόνες του προτύπου αυτού, θα πρέπει όλα τα σημαντικά μεγέθη να εμφανίζονται ξεχωριστά στις οικονομικές καταστάσεις, ενώ τα μη σημαντικά ποσά μπορεί να αθροίζονται μαζί με άλλα ποσά παρόμοιας φύσης και να εμφανίζονται σαν σύνολο. Σε αντίθεση με αυτό τα στοιχεία του ενεργητικού και παθητικού, όπως και τα έσοδα και έξοδα, δεν πρέπει να συμψηφίζονται εκτός και αν αυτό επιτρέπεται από τα ΔΛΠ ή αφορά ασήμαντα ποσά. Ωστόσο αν οι τρέχουσες οικονομικές καταστάσεις καλύπτουν χρονική περίοδο διαφορετικής διάρκειας από τις προηγούμενες, τότε θα πρέπει να υπάρχει εξήγηση της αλλαγής αυτής κι ότι τα συγκριτικά στοιχεία δεν μπορεί να είναι συγκρίσιμα.

Σύμφωνα με την παραπάνω αναφορά οι υποχρεωτικές καταστάσεις που θα πρέπει να περιλαμβάνει το «Σύνολο των οικονομικών καταστάσεων» μιας επιχείρησης είναι ο ισολογισμός, η κατάσταση λογαριασμών αποτελεσμάτων, η κατάσταση μεταβολών της χρηματοοικονομικής θέσης, η κατάσταση διακίνησης μετρητών και οι σημειώσεις επί των οικονομικών καταστάσεων περιλαμβανομένων και των ακολουθούμενων λογιστικών αρχών.

Επομένως με το πρότυπο αυτό καθορίζονται ποια στοιχεία θα περιλαμβάνει κάθε κατάσταση από αυτές. Έτσι, ο ισολογισμός θα πρέπει να περιλαμβάνει τα άυλα περιουσιακά στοιχεία, τα στοιχεία πάγιου ενεργητικού τα χρηματοοικονομικά μέσα, τα αποθέματα, τους χρεώστες εμπορίου και άλλες βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις, τις φορολογικές υποχρεώσεις και απαιτήσεις τα υπόλοιπα μετρητών στο ταμείο και τις τράπεζες, τους πιστωτές εμπορίου και άλλες βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις, τις προβλέψεις, τις μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις που είναι υποκείμενες σε επιτόκιο, τα συμφέροντα μειοψηφίας και τα ίδια συμφέροντα (μμετοχικό κεφάλαιο και αποθεματικά). Το στοιχείο «συμφέρον μειοψηφίας» αφορά τις βασικές διαφορές μεταξύ του ισολογισμού μιας επιχείρησης και τους ενοποιημένους ισολογισμούς όπου αντικαθιστά το στοιχείο «επενδύσεις», το οποίο δεν θα πρέπει να εμφανίζεται.

Εν τω μεταξύ στο μετοχικό κεφάλαιο της επιχείρησης θα πρέπει να παρέχονται οι ακόλουθες πληροφορίες στις «σημειώσεις επί των οικονομικών καταστάσεων» της επιχείρησης: ο αριθμός των εγκεκριμένων μμετοχών προς έκδοση, ο αριθμός των εκδοθεισών και πλήρως ή μερικώς πληρωθεισών μετοχών, η ονομαστική αξία των μετοχών, η κατάσταση μεταβολών του μετοχικού κεφαλαίου από την αρχή μέχρι το τέλος κάθε έτους, τα δικαιώματα ή και οι περιορισμοί για κάθε κατηγορία μετοχών, οι μετοχές της εταιρείας που κατέχει η ίδια, οι θυγατρικές ή οι συνδεδεμένες επιχειρήσεις και τέλος οι μετοχές προς πώληση με δικαίωμα προτίμησης ή βάσει συμβολαίου, παρέχοντας τους σχετικούς όρους και ποσά.

Όσον αφορά την κατάσταση λογαριασμού αποτελεσμάτων μιας επιχείρησης θα πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον τα οργανικά έσοδα της επιχείρησης, τα λειτουργικά αποτελέσματα (μεικτό κέρδος), τα χρηματοοικονομικά έξοδα, το μερίδιο κέρδους ή ζημίας που προέρχεται από συνδεδεμένες επιχειρήσεις ή κοινοπραξίες, τη φορολογία εισοδήματος χρήσεως, τα κέρδη ή τις ζημίες χρήσεως μετά φόρων, τα έκτακτα έσοδα και έξοδα, το συμφέρον μειοψηφίας και τα καθαρά κέρδη χρήσεως μετά φόρων.

Από την άλλη στις καταστάσεις ισολογισμού και λογαριασμού αποτελεσμάτων υπάρχει μια στήλη σημειώσεων που αναγράφονται οι αύξοντες αριθμοί της πρόσθετης πληροφορίας που περιέχεται στις «Σημειώσεις επί των οικονομικών καταστάσεων», όπου παρέχονται οι διάφορες αναλύσεις και επεξηγήσεις για το αντίστοιχο ποσό βάσει των αξιώσεων παρουσίασης των διαφόρων ΔΛΠ.

2.4. Ποιοτικά χαρακτηριστικά των οικονομικών καταστάσεων

Ποιοτικά χαρακτηριστικά είναι οι ιδιότητες που καθιστούν τις πληροφορίες που παρέχονται με τις οικονομικές καταστάσεις χρήσιμες στους χρήστες. Τα τέσσερα κύρια ποιοτικά χαρακτηριστικά είναι η κατανοητότητα, η συνάφεια, η αξιοπιστία και η συγκρισιμότητα.

Κατανοητότητα οικονομικών καταστάσεων

Μια ουσιώδης ιδιότητα των παρεχόμενων με τις οικονομικές καταστάσεις πληροφοριών είναι ότι αυτές γίνονται κατανοητές από τους χρήστες οι οποίοι προϋποτίθεται ότι διαθέτουν μία γενική γνώση των επιχειρηματικών και οικονομικών δραστηριοτήτων και της λογιστικής καθώς και τη θέληση να μελετήσουν τις πληροφορίες με εύλογη επιμέλεια.

Συνάφεια οικονομικών καταστάσεων

Οι πληροφορίες που παρέχονται με τις Οικονομικές Καταστάσεις έχουν την ιδιότητα της συνάφειας όταν επηρεάζουν τις οικονομικές αποφάσεις των χρηστών βοηθώντας αυτούς να εκτιμούν παρελθόντα, παρόντα ή μελλοντικά γεγονότα ή να επιβεβαιώνουν ή να διορθώνουν προηγούμενες εκτιμήσεις τους.

Σπουδαιότητα

Η συνάφεια των πληροφοριών επηρεάζεται από το είδος και τη σπουδαιότητά τους. Σε μερικές περιπτώσεις το είδος των πληροφοριών είναι από μόνο του επαρκές για να προσδιορίσει τη συνάφειά τους. Οι πληροφορίες είναι ουσιώδεις αν η παράλειψη τους ή η κακή διατύπωσή τους θα μπορούσε να επηρεάσει τις οικονομικές αποφάσεις των χρηστών που λήφθηκαν με βάση τις οικονομικές καταστάσεις

Αξιοπιστία

Οι πληροφορίες πρέπει να είναι αξιόπιστες δηλαδή να είναι απαλλαγμένες από ουσιώδη λάθη και προκαταλήψεις. Οι χρήστες πρέπει να μπορούν να βασίζονται σ' αυτές επειδή αντιπροσωπεύουν πιστά εκείνο το οποίο υποτίθεται και αναμένεται ότι αντιπροσωπεύουν. Αυτό προϋποθέτει ότι παρουσιάζουν τις παρακάτω ιδιότητες.

Πιστή παρουσίαση

Οι πληροφορίες πρέπει να παρουσιάζουν πιστά τις συναλλαγές και τα άλλα γεγονότα που υποτίθεται ή που μπορεί εύλογα να αναμένεται ότι παρουσιάζουν.

Η εμφάνιση και η ταξινόμηση των στοιχείων στις οικονομικές καταστάσεις πρέπει να διατηρείται όμοια από χρήση σε χρήση, εκτός αν:

μια σημαντική μεταβολή στη φύση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων ή μία μεταβολή του τρόπου παρουσιάσεως των οικονομικών καταστάσεων θα καταλήξει σε μία περισσότερο κατάλληλη παρουσίαση των γεγονότων ή των συναλλαγών, ή

μια μεταβολή στην παρουσίαση απαιτείται από ένα Δ.Λ.Π. ή από μία διερμηνεία. Η διαφοροποίηση γίνεται μόνο εάν η νέα δομή πρόκειται να συνεχιστεί και το όφελος από τη νέα παρουσίαση είναι φανερό. Στην περίπτωση αυτή η επιχείρηση επαναταξινομεί και τη συγκριτική πληροφόρησή της.

Συγκρισιμότητα

Η συγκριτική πληροφόρηση πρέπει να γνωστοποιείται σε σχέση με την προηγούμενη χρήση για όλες τις αριθμητικές πληροφορίες στις οικονομικές καταστάσεις, εκτός αν ένα Δ.Λ.Π. επιτρέπει ή απαιτεί διαφορετικά. Όταν η παρουσίαση ή κατάταξη των στοιχείων στις οικονομικές καταστάσεις μεταβάλλεται τα συγκριτικά κονδύλια πρέπει να ανακατατάσσονται προκειμένου να εξασφαλίζεται η συγκρισιμότητα με την τρέχουσα χρήση (εκτός εάν αυτό είναι αδύνατο). Παράλληλα πρέπει για κάθε ανακατάταξη να γνωστοποιείται η φύση, το ποσό και η αιτία αυτής. Όταν είναι αδύνατη η ανακατάταξη συγκριτικών ποσών πρέπει να γνωστοποιείται η αιτία της μη ανακατάταξης και η φύση των μεταβολών που θα είχαν γίνει, αν τα ποσά είχαν ανακαταταγεί. Οι χρήστες πρέπει να είναι σε θέση να συγκρίνουν τις οικονομικές καταστάσεις μιας επιχειρήσεως δια μέσου του χρόνου καθώς και τις οικονομικές καταστάσεις διαφόρων επιχειρήσεων για να εκτιμούν

τη σχετική οικονομική θέση τους, την αποδοτικότητα και τις μεταβολές στην οικονομική θέση. Συνεπώς η αποτίμηση και η απεικόνιση του οικονομικού αποτελέσματος των όμοιων συναλλαγών και λοιπών γεγονότων πρέπει να γίνεται κατά τρόπο ομοιόμορφο τόσο μέσα στην επιχείρηση και ανεξαρτήτως χρόνου όσο και στις διαφορετικές επιχειρήσεις. Σημαντικό στοιχείο του ποιοτικού χαρακτηριστικού της συγκρισιμότητας των οικονομικών καταστάσεων είναι οι λογιστικές μέθοδοι που χρησιμοποιήθηκαν κατά την κατάρτισή τους καθώς και οι τυχόν μεταβολές των μεθόδων αυτών και οι συνέπειες τέτοιων μεταβολών.

Λογιστικές μέθοδοι

Λογιστικές μέθοδοι είναι οι συγκεκριμένες αρχές, θέσεις, παραδοχές κανόνες και πρακτικές, που ακολουθούνται για την κατάρτιση και την παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων. Η διοίκηση πρέπει να επιλέγει και να εφαρμόζει τις λογιστικές μεθόδους ούτως ώστε οι οικονομικές καταστάσεις να καταρτίζονται με όλες τις ρυθμίσεις κάθε Δ.Λ.Π. και διερμηνείας. Όπου δεν υπάρχει ειδική ρύθμιση η διοίκηση πρέπει να αναπτύξει μεθόδους οι οποίες να εξασφαλίζουν ότι οι οικονομικές καταστάσεις παρέχουν πληροφορίες οι οποίες θα έχουν τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της συνέπειας και της αξιοπιστίας.

Οι πληροφορίες είναι αναγκαίο να λογιστικοποιούνται και να παρουσιάζονται σύμφωνα με την ουσία τους και την οικονομική πραγματικότητα και όχι μόνο με το νομικό τους τύπο. Για παράδειγμα, μία επιχείρηση έχει μεταβιβάσει ένα περιουσιακό στοιχείο αλλά υπάρχουν συμφωνίες που να εξασφαλίζουν ότι η επιχείρηση θα συνεχίζει να απολαμβάνει τα μελλοντικά οικονομικά οφέλη που ενσωματώνονται στο περιουσιακό στοιχείο. Στη περίπτωση αυτή η απεικόνιση μόνο της πωλήσεως δεν θα αντιπροσώπευε πιστά τη συναλλαγή.

Ουδέτεροτητα

Οι πληροφορίες που περιέχονται στις οικονομικές καταστάσεις πρέπει να είναι ουδέτερες. Οι οικονομικές καταστάσεις δεν είναι ουδέτερες αν με την επιλογή ή την παρουσίαση των πληροφοριών επηρεάζουν τη λήψη μιας απόφασης ή κρίσεως για να επιτύχουν ένα προκαθορισμένο αποτέλεσμα.

Σύνεση

Οι επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν αβεβαιότητες που προέρχονται από πολλά γεγονότα και καταστάσεις. Σύνεση είναι ένα μέτρο επιφυλακτικότητας που περιέχεται σε κάθε κρίση έτσι ώστε τα περιουσιακά στοιχεία ή τα έσοδα δεν υπερτιμούνται και οι υποχρεώσεις ή τα έξοδα δεν υποτιμούνται ή το αντίθετο.

Περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις δεν πρέπει να συμψηφίζονται εκτός αν ο συμψηφισμός απαιτείται ή επιτρέπεται από άλλο Δ.Λ.Π.

Στοιχεία εσόδων και εξόδων πρέπει να συμψηφίζονται όταν και μόνο όταν:

(α) ένα Δ.Λ.Π. το απαιτεί ή το επιτρέπει

(β) κέρδη, ζημίες και σχετικά έξοδα που προκύπτουν από τις ίδιες ή όμοιες συναλλαγές και γεγονότα δεν είναι ουσιώδη.

Οι συμψηφισμοί αποστερούν από τους χρήστες τη δυνατότητα να αντιλαμβάνονται τις συναλλαγές που αναλήφθηκαν εκτός αν ο συμψηφισμός αντικατοπτρίζει την ουσία της συναλλαγής ή του γεγονότος. Για την καλύτερη κατανόηση αναφέρουμε ότι: Η απεικόνιση των περιουσιακών στοιχείων μετά την αφαίρεση υποτιμήσεων (π.χ. απαξίωση αποθεμάτων, επισφάλεια απαιτήσεων) δεν είναι συμψηφισμός.

Το έσοδο πρέπει να αποτιμάται στην ακριβοδίκαιη αξία του ληφθέντος ή του εισπρακτέου ανταλλάγματος λαμβάνοντας υπόψη το ποσό των παρασχεθεισών εκπτώσεων και των σχετικών δαπανών που προκύπτουν από τη ίδια συναλλαγή.

Κέρδη και ζημίες από διάθεση μη κυκλοφοριακών στοιχείων εμφανίζονται αφού από το προϊόν της διαθέσεως αφαιρεθεί η λογιστική αξία του και οι σχετικές δαπάνες πώλησης.

Συναλλαγματικά Κέρδη και ζημίες ή τα κέρδη και ζημίες που προκύπτουν από χρηματοπιστωτικά μέσα που κατέχονται για εμπορικούς σκοπούς απεικονίζονται καθαρά. Παρά τα παραπάνω σημειώνεται ότι τέτοια κέρδη και ζημίες απεικονίζονται ξεχωριστά, αν το μέγεθος ή η φύση τους ή η περίπτωση τους είναι τέτοια ώστε να απαιτείται ξεχωριστή γνωστοποίησή τους σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 8.

Πληρότητα

Για να είναι αξιόπιστες οι πληροφορίες στις οικονομικές καταστάσεις πρέπει να είναι πλήρεις εντός των ορίων του ουσιώδους και του κόστους. Μια παράλειψη μπορεί να

έχει ως συνέπεια οι πληροφορίες να είναι εσφαλμένες ή παραπλανητικές και έτσι αναξιόπιστες και ανεπαρκείς σε ότι αφορά τη συνάφειά του

Κάθε ουσιώδες στοιχείο πρέπει να απεικονίζεται ξεχωριστά στις οικονομικές καταστάσεις. Επουσιώδη ποσά πρέπει να συναθροίζονται με αντίστοιχα ποσά όμοιας φύσεως ή λειτουργίας και δεν χρειάζεται να παρουσιάζονται ξεχωριστά. Ουσιώδες στοιχείο είναι αυτό του οποίου η μη γνωστοποίησή του θα μπορούσε να επηρεάσει τις οικονομικές αποφάσεις των χρηστών των οικονομικών καταστάσεων.

2.5. Διαφορές ΔΛΠ 1 και ΕΛΠ στην κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων

Οι διαφορές που παρατηρούνται σχετικά με τις δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις είναι καταρχήν ότι στην Ελλάδα δεν απαιτείται η σύνταξη της Κατάστασης Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων⁵ και το κενό καλύπτεται εν μέρει από τον Πίνακα Διάθεσης Αποτελεσμάτων. Όμως στις ενοποιημένες καταστάσεις δεν απαιτείται η κατάρτιση του Πίνακα Διάθεσης Αποτελεσμάτων. Επομένως, υπάρχει πιθανότητα να περιλαμβάνονται σφάλματα στις κατά τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα (ΕΛΠ) ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις αποτελεσμάτων χρήσεως που δημοσιεύονται, τα οποία ούτε από τους ελεγκτές μπορούν πάντοτε να επισημαίνονται, αλλά και όταν επισημαίνονται δεν υπάρχει το σαφές πλαίσιο, ώστε να γίνεται πάντοτε η αναγκαία λογιστική εγγραφή (Φίλος, 2003).

Ωστόσο, υπάρχουν και διαφορές που αφορούν τη δομή και το περιεχόμενο του Ισολογισμού και της Κατάστασης Λογαριασμού Αποτελεσμάτων Χρήσεως. Σημαντικότερες είναι οι ακόλουθες:

- Ο φόρος εισοδήματος που προκύπτει και αφορά την κλειόμενη χρήση, σύμφωνα με τα ΔΛΠ παρουσιάζεται ως τελευταίο αφαιρετικό ποσό στα αποτελέσματα χρήσεως, ενώ σύμφωνα με τα ΕΛΠ παρουσιάζεται στον Πίνακα Διάθεσης Αποτελεσμάτων.
- Κατά τα ΔΛΠ στον Ισολογισμό δεν δίνεται ανάλυση της αξίας των περιουσιακών στοιχείων σε επιμέρους κατηγορίες, αλλά αναφέρονται μόνο

⁵ Καταρτίζεται σχετικός πίνακας μόνο για τις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις Βλ. ΚΝ 2190/1920

συνολικά μεγέθη. Η ανάλυση σε κατηγορίες και τα ποσά των αποσβέσεων δίνονται στις Επεξηγηματικές Σημειώσεις.

- Τα δικαιώματα μειοψηφίας επί των Ιδίων Κεφαλαίων, σύμφωνα με τα ΔΛΠ, εμφανίζονται ως ξεχωριστός λογαριασμός, έξω από τα Ίδια Κεφάλαια, σε αντίθεση με τις απαιτήσεις των ΕΛΠ, κατά τα οποία πρέπει να συμπεριλαμβάνονται στα Ίδια Κεφάλαια.
- Οι επιχορηγήσεις πρέπει να εμφανίζονται επίσης σε ξεχωριστό λογαριασμό, σύμφωνα με τα ΔΛΠ, εκτός των Ιδίων Κεφαλαίων, σε αντίθεση με τις απαιτήσεις των ΕΛΠ, όπου προβλέπεται η παρουσίασή τους στα Ίδια Κεφάλαια.
- Τέλος, ένας λογαριασμός του ΕΓΛΣ μπορεί να αντιστοιχεί σε περισσότερους από έναν λογαριασμούς των ΔΛΠ και το αντίστροφο. (Φίλος, 2003).

Όσον αφορά την Κατάσταση Ταμειακών Ροών, τα ΔΛΠ την θεωρούν ως αναπόσπαστο τμήμα των οικονομικών καταστάσεων, ενώ η Ελληνική Νομοθεσία απαιτεί την σύνταξή της μόνο για τις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις σύμφωνα με τα ΕΛΠ (Φίλος, 2003).

Σχετικά με τις Επεξηγηματικές Σημειώσεις των οικονομικών καταστάσεων, σύμφωνα με τα ΔΛΠ πρέπει να περιλαμβάνουν:

- Παρουσίαση πληροφοριών για τις βάσεις καταρτίσεως των οικονομικών καταστάσεων και για τις συγκεκριμένες λογιστικές μεθόδους που επελέγησαν για σημαντικές συναλλαγές και γεγονότα.
- Γνωστοποίηση των πληροφοριών που απαιτούνται από τα ΔΛΠ, οι οποίες δεν παρουσιάζονται αλλού στις οικονομικές καταστάσεις.
- Παροχή πρόσθετων πληροφοριών που είναι αναγκαίες για μια ακριβοδίκαιη παρουσίαση.

Στο μέτρο που αυτό είναι εφικτό, οι σημειώσεις πρέπει να παρουσιάζονται με συστηματικό τρόπο. Κάθε στοιχείο των οικονομικών καταστάσεων πρέπει να παραπέμπει σε τυχόν σχετική πληροφορία των σημειώσεων. Επίσης, πρέπει να γνωστοποιούνται, αν αυτό δεν γίνεται αλλού στις οικονομικές καταστάσεις, η έδρα και η νομική μορφή της επιχείρησης, η χώρα ίδρυσης, μια περιγραφή της φύσης των

εργασιών και των κυριότερων δραστηριοτήτων της, η επωνυμία της μητρικής αν πρόκειται για όμιλο επιχειρήσεων και ο αριθμός των εργαζομένων στο τέλος της χρήσης ή ο μέσος όρος κατά τη διάρκεια αυτής. (Σύνδεσμος Ελλήνων Οικονομικών Διευθυντών, 2002). Επομένως, τα ΔΛΠ απαιτούν την παρουσίαση πολύ περισσότερων πληροφοριών, από ότι απαιτούνται σύμφωνα με την Ελληνική Νομοθεσία για το Προσάρτημα. Επίσης, είναι εξαιρετικά σημαντικό το γεγονός ότι το ΔΛΠ 1 αναφέρει πως μία Εταιρεία θεωρείται ότι έχει εφαρμόσει τα πρότυπα ακόμα και αν υπάρχει Πιστοποιητικό Ορκωτού με επιφύλαξη. Τέλος, θα πρέπει να επισημανθεί ότι η υιοθέτηση του ΔΛΠ 1 δεν επηρεάζει την Καθαρή Θέση και τα Αποτελέσματα Χρήσεως της εταιρείας που το εφαρμόζει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Εφαρμογή στον Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων

3.1. Εισαγωγή

Για την ομαλή λειτουργία των λογιστηρίων των εταιρειών, την διασφάλιση των συμφερόντων του δημοσίου και την ομοιόμορφη εφαρμογή των σχετικών διατάξεων με την υιοθέτηση των ΔΛΠ έπρεπε να τροποποιηθούν και οι σχετικές διατάξεις της φορολογικής νομοθεσίας που αφορούσαν κυρίως τον τρόπο τήρησης των βιβλίων και τον προσδιορισμού του φορολογητέου εισοδήματος των εταιρειών. Στο παρόν κεφάλαιο γίνεται ανάλυση των σχετικών Φορολογικών διατάξεων που αφορούν τις επιχειρήσεις που δημοσιεύουν τις Οικονομικές Καταστάσεις σύμφωνα με τα ΔΛΠ. Αναλυτικότερα γίνεται ανάλυση των διατάξεων του ΚΒΣ που αναφέρονται στον τρόπο τήρησης των βιβλίων των εταιρειών αυτών (τρόπος τήρησης ισοζυγίων, ημερολογίων, ΠΣΛΦΒ, κλπ), δηλ. είτε τηρούν τα βιβλία με βάση τις αρχές και τους κανόνες των ΔΛΠ είτε με βάση τις φορολογικές αρχές και αναλύονται οι επιμέρους φορολογικές υποχρεώσεις των εταιρειών που τηρούν “πρωτογενώς” τα βιβλία τους σύμφωνα με τα ΔΛΠ. Επίσης γίνεται ανάλυση επιμέρους θεμάτων που προκύπτουν από την τήρηση των βιβλίων σύμφωνα με τα ΔΛΠ όπως αποτίμηση αποθεμάτων δεδομένου ότι θα υπάρχουν διαφορές μεταξύ της λογιστικής και φορολογικής βάσης (πχ αποσβέσεις που κοστολογούνται κλπ).

3.2. Τροποποιήσεις του ΚΒΣ στα πλαίσια εφαρμογής των ΔΛΠ

3.2.1. Τρόπος τήρησης βιβλίων

Στις 16 Φεβρουαρίου 2005 εκδόθηκε η ΠΟΛ. 1025/16.02.05 «Παροχή οδηγιών για την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 12 του Κεφαλαίου Β' του ν.3301/2004 (ΦΕΚ 263Α") «Συμφωνίες παροχής χρηματοοικονομικής ασφάλειας, εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων και άλλες διατάξεις» που αναφέρονται σε θέματα του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων (Π.Δ. 186/1992 ΦΕΚ 84Α") για την εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων».

Σκοπός της εγκυκλίου είναι να παράσχει λεπτομερείς διευκρινήσεις για την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 12 του Κεφαλαίου Β' του ν.3301/2004 (ΦΕΚ 263Α') σχετικά με:

- τις τροποποιήσεις του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων για την εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων,
- τη σύνταξη Πίνακα Συμφωνίας Λογιστικής-Φορολογικής Βάσης (Π.Σ.Λ.Φ.Β.),
- την τήρηση Φορολογικού Μητρώου Παγίων Περιουσιακών Στοιχείων,
- τη σύνταξη Πίνακα Φορολογικών Αποτελεσμάτων Χρήσης, Πίνακα Σχηματισμού Φορολογικών αποθεματικών και Ανακεφαλαιωτικό Πίνακα Φορολογικών Αποθεματικών.

Ειδικότερα διευκρινίζονται τα ακόλουθα αναφορικά με τις τροποποιήσεις του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων (π.δ.186/1992 ΦΕΚ 84Α) για την εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων με χρόνο έναρξης ισχύος των διατάξεων την 23-12-2004.

Αντικαθίστανται οι παράγραφοι 6 και 7 του άρθρου 7 του Κ.Β.Σ. και ορίζεται ο τρόπος τήρησης των λογιστικών βιβλίων του επιτηδευματία, που προαιρετικά ή υποχρεωτικά συντάσσει τις Ετήσιες Οικονομικές Καταστάσεις του σύμφωνα με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (Δ.Λ.Π.) καθώς και οι υποχρεώσεις του επιτηδευματία εκείνου που επιλέγει να τηρεί τα βιβλία του σύμφωνα με τις αρχές και τους κανόνες των Δ.Λ.Π. Ειδικότερα:

Τρόπος τήρησης των λογιστικών βιβλίων

Παρέχεται η δυνατότητα στον επιτηδευματία που εφαρμόζει τα Δ.Λ.Π. προαιρετικά ή υποχρεωτικά, να επιλέξει τον τρόπο τήρησης των λογιστικών του βιβλίων και να τηρήσει αυτά σύμφωνα με τις αρχές και τους κανόνες των Δ.Λ.Π. ή σύμφωνα με τις αρχές και τους κανόνες της ισχύουσας φορολογικής νομοθεσίας.

Έτσι όταν τα λογιστικά βιβλία τηρούνται σύμφωνα με τις αρχές και τους κανόνες της ισχύουσας φορολογικής νομοθεσίας το προκύπτον από αυτά αποτέλεσμα είναι το φορολογικό αποτέλεσμα. Όταν τα βιβλία τηρούνται σύμφωνα με τις αρχές και τους κανόνες των Δ.Λ.Π. το προκύπτον αποτέλεσμα είναι με βάση τις αρχές και τους κανόνες των Δ.Λ.Π.

Σημειώνεται ότι, ανεξάρτητα από τις αρχές και τους κανόνες που ακολουθούνται στην τήρηση των λογιστικών βιβλίων (Δ.Λ.Π. ή φορολογικής νομοθεσίας) για τον τρόπο, τον χρόνο, την θεώρηση κ.λπ. των τηρουμένων λογιστικών βιβλίων εφαρμόζονται οι αντίστοιχες διατάξεις του Κ.Β.Σ.

Επισημαίνεται ότι όταν ο επιτηδευματίας επιλέγει να τηρεί τα λογιστικά του βιβλία σύμφωνα με τις αρχές και τους κανόνες των ισχυουσών φορολογικών διατάξεων, για τον επιτηδευματία αυτό δεν προκύπτει από τις διατάξεις του ΚΒΣ καμία πρόσθετη υποχρέωση σε ότι αφορά την εφαρμογή των Δ.Λ.Π. (τρόπος προσδιορισμού του αποτελέσματος σύμφωνα με τις αρχές και τους κανόνες των Δ.Λ.Π., σύνταξη οικονομικών καταστάσεων κ.λπ.). Όταν όμως τηρεί τα λογιστικά βιβλία σύμφωνα με τις αρχές και τους κανόνες των Δ.Λ.Π., τότε για τον επιτηδευματία αυτό ορίζονται ορισμένες πρόσθετες υποχρεώσεις, όπως αναφέρονται και αναλύονται στην επόμενη παράγραφο της παρούσης.

Υποχρεώσεις του επιτηδευματία που τηρεί τα βιβλία του σύμφωνα με τα Δ.Λ.Π.

Με τις διατάξεις της νέας παραγράφου 7 του άρθρου 7 του Κ.Β.Σ. ο επιτηδευματίας που τηρεί τα λογιστικά του βιβλία σύμφωνα με τις αρχές και τους κανόνες των Δ.Λ.Π., προκειμένου να είναι εφικτός ο προσδιορισμός των φορολογικών μεγεθών και για την εκπλήρωση των φορολογικών υποχρεώσεών του, υποχρεούται:

- α) Να συντάσσει Πίνακα Συμφωνίας Λογιστικής – Φορολογικής Βάσης (Π.Σ.Λ.Φ.Β.) (Περίπτωση Α΄).
- β) Να τηρεί Φορολογικό Μητρώο Παγίων Περιουσιακών Στοιχείων (Περίπτωση Β΄).
- γ) Να συντάσσει Πίνακα Φορολογικών Αποτελεσμάτων Χρήσης, Πίνακα Σχηματισμού Φορολογικών αποθεματικών και Ανακεφαλαιωτικό Πίνακα Φορολογικών Αποθεματικών (Περίπτωση Γ΄).

Ειδικότερα:

Σύνταξη Πίνακα Συμφωνίας Λογιστικής – Φορολογικής Βάσης (Π.Σ.Λ.Φ.Β.).

Ο παραπάνω επιτηδευματίας υποχρεούται να συντάσσει μέχρι το κλείσιμο του Ισολογισμού, Πίνακα Συμφωνίας Λογιστικής – Φορολογικής Βάσης. Ο πίνακας αυτός καταχωρείται στο βιβλίο απογραφών σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 6 άρθρου 12 του Κεφαλαίου Β΄ του ν.3301/2004.

Περιεχόμενο του πίνακα

Ο πίνακας αυτός συντάσσεται εξωλογιστικά. Τα δεδομένα του πίνακα αυτού προκύπτουν από τα κύρια τηρούμενα βιβλία (λογαριασμούς, Φορολογικό Μητρώο Παγίων Περιουσιακών Στοιχείων κ.λπ.) ή από τα τηρούμενα παράλληλα ή βοηθητικά βιβλία (περίπτωση 1.2.3.1 της παρούσης).

Στον πίνακα αυτό απεικονίζονται σε τρεις στήλες για κάθε πρωτοβάθμιο διαφοροποιημένο λογαριασμό σε χρέωση ή πίστωση με βάση τα προαναφερόμενα δεδομένα:

- α) Η αξία όπως προκύπτει από τα τηρούμενα βιβλία (Λογιστική Βάση).
- β) Η αξία που προσδιορίζεται με βάση τους κανόνες της φορολογικής νομοθεσίας (Φορολογική Βάση).
- γ) Η διαφορά μεταξύ Λογιστικής και Φορολογικής Βάσης.

Ενδεικτικό Υπόδειγμα του Π.Σ.Λ.Φ.Β.

	Λογιστική Βάση	Φορολογική Βάση	Διαφορές	
			Χρέωση	Πίστωση
Λογαριασμός				
» 60	4000	3800	-	-200
» 65	1000	1100	100	-
» 66	1130	1090	-	-40
» 68	1600	1200	-	-400
» 75	1800	1600	200	-
» 76	2000	2300	-	-300
» 83	3000	1200	1800	-

Τήρηση Φορολογικού Μητρώου Παγίων Περιουσιακών Στοιχείων.

Ο επιτηδευματίας που τηρεί τα λογιστικά βιβλία του σύμφωνα με τις αρχές και τους κανόνες των Δ.Λ.Π., τηρεί σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 7 του ΚΒΣ το κύριο Μητρώο Παγίων Περιουσιακών Στοιχείων σύμφωνα με τις αρχές και τους κανόνες των προτύπων αυτών. Όμως προκύπτει υποχρέωση σύμφωνα με τις διατάξεις της περίπτωσης Β΄ της νέας παραγράφου 7 του άρθρου 7 του ΚΒΣ όπως τέθηκε με την παράγραφο 1 του κοινοποιούμενου άρθρου, να τηρεί και ιδιαίτερο Φορολογικό Μητρώο Παγίων Περιουσιακών Στοιχείων.

Το Φορολογικό Μητρώο Παγίων Περιουσιακών Στοιχείων είναι αθεώρητο όπως και το κύριο Μητρώο Πάγιων Περιουσιακών Στοιχείων και ενημερώνεται μέχρι το κλείσιμο του Ισολογισμού σύμφωνα με τις διατάξεις της περίπτωσης ε΄ της παραγράφου 2 του άρθρου 17 του ΚΒΣ, όπως αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 2 άρθρου 12 του Κεφαλαίου Β΄ του ν.3301/2004.

Στο μητρώο αυτό καταχωρούνται μόνο τα πάγια που διαφοροποιούνται λόγω της εφαρμογής των Δ.Λ.Π., είτε ως προς την αρχική τους αξία προ των αποσβέσεων (τιμή κτήσης) είτε ως προς τις αποσβέσεις. Για κάθε πάγιο που διαφοροποιείται καταχωρείται η φορολογική του αξία, οι φορολογικές αποσβέσεις (συντελεστής και αξία απόσβεσης) και η φορολογική αναπόσβεστη αξία αυτού.

Το νέο αυτό μητρώο μπορεί να μην τηρείται όταν τα δεδομένα του καταχωρούνται διακεκριμένα στο (κύριο) Μητρώο Παγίων Περιουσιακών Στοιχείων που τηρείται σύμφωνα με τις αρχές και τους κανόνες των Δ.Λ.Π.

Με βάση τα δεδομένα του κύριου Μητρώο Παγίων Περιουσιακών Στοιχείων και του Φορολογικού Μητρώου Παγίων όταν τηρείται, στο Π.Σ.Λ.Φ.Β. καταχωρείται η αξία των αποσβέσεων (συνολικά) με βάση τις αρχές και τους κανόνες των Δ.Λ.Π. και με βάση τις αρχές και τους κανόνες της φορολογικής νομοθεσίας καθώς και η διαφορά μεταξύ αυτών.

Σύνταξη φορολογικών πινάκων.

Ο επιτηδευματίας που τηρεί τα βιβλία του σύμφωνα με τις αρχές και τους κανόνες των Δ.Λ.Π. υποχρεούται ακόμη να συντάσσει τους πίνακες που ορίζονται από τις διατάξεις της περίπτωσης Γ΄ της παραγράφου 7 του άρθρου 7 του ΚΒΣ, όπως αυτές τέθηκαν με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 12 του Κεφαλαίου Β΄ του ν.3301/2004.

Ειδικότερα υποχρεούται να τηρεί:

- α) Πίνακα Φορολογικών Αποτελεσμάτων Χρήσης.
- β) Πίνακα Σχηματισμού Φορολογικών Αποθεματικών.
- γ) Ανακεφαλαιωτικό Πίνακα Φορολογικών Αποθεματικών.

Οι πίνακες αυτοί συντάσσονται και καταχωρούνται στο βιβλίο Απογραφών και Ισολογισμού μέχρι την προθεσμία κλεισίματος του Ισολογισμού.

Τρόπος σύνταξης των πινάκων

Σύμφωνα με τις ίδιες διατάξεις της περίπτωσης Γ' της νέας παραγράφου 7 του άρθρου 7 του ΚΒΣ τα δεδομένα των πινάκων πρέπει να προκύπτουν από λογαριασμούς που τηρούνται κατά την διπλογραφική μέθοδο.

Ο επιτηδευματίας που τηρεί τα βιβλία του με βάση τις αρχές και τους κανόνες των Δ.Λ.Π., έχει την δυνατότητα να επιλέγει έναν από τους πιο κάτω τρόπους διπλογραφικής λογιστικής παρακολούθησης που ενδεικτικά αναφέρονται, χωρίς να αποκλείεται η εφαρμογή οποιουδήποτε άλλου τρόπου διπλογραφικής λογιστικής παρακολούθησης, με την προϋπόθεση ότι από τους λογαριασμούς που τηρούνται προκύπτουν τα δεδομένα των ανωτέρω πινάκων.

Τήρηση Δύο Αυτοτελών Λογιστικών Συστημάτων

Τήρηση παράλληλου διπλογραφικού συστήματος με χωριστό Ημερολόγιο και Καθολικό (Βοηθητικό λογιστικό σύστημα). Στο σύστημα αυτό λογιστικοποιούνται οι συναλλαγές με βάση τις αρχές της φορολογικής νομοθεσίας με εισαγωγή των δεδομένων των συναλλαγών, είτε την ίδια ημερομηνία, είτε συγκεντρωτικά στο τέλος του μήνα, είτε συγκεντρωτικά στο τέλος της διαχειριστικής περιόδου. Τα δύο λογιστικά συστήματα (κύριο και βοηθητικό) χρησιμοποιούν το ίδιο σχέδιο λογαριασμών και η διαφορά των πρωτοβάθμιων λογαριασμών αποτελεί την διαφορά μεταξύ Λογιστικής και Φορολογικής βάσης η οποία και καταχωρείται στον Π.Σ.Λ.Φ.Β.

Από το βοηθητικό λογιστικό σύστημα μπορεί, αντί των πινάκων της περίπτωσης Γ', να συντάσσει Φορολογικό Ισολογισμό, Λογαριασμό Φορολογικών Αποτελεσμάτων χρήσης και Πίνακα Διάθεσης Αποτελεσμάτων που καταχωρούνται στο βιβλίο Απογραφών πλην του φορολογικού ισολογισμού.

Τήρηση Συμπληρωματικού Λογιστικού Συστήματος

Τήρηση παράλληλου συμπληρωματικού διπλογραφικού συστήματος με χωριστό ημερολόγιο και Καθολικό (Βοηθητικό λογιστικό σύστημα). Στο λογιστικό αυτό σύστημα λογιστικοποιούνται οι διαφορές (μεταξύ των Δ.Λ.Π. και της φορολογικής νομοθεσίας) ή και οι αντιστροφές των συναλλαγών που έχουν λογιστικοποιηθεί στο κύριο λογιστικό σύστημα με βάση τις αρχές και τους κανόνες των Δ.Λ.Π. Στο

σύστημα αυτό λογιστικοποιούνται οι διαφορές είτε ανά συναλλαγή την ίδια ημερομηνία, είτε συγκεντρωτικά στο τέλος του μήνα, είτε συγκεντρωτικά στο τέλος της διαχειριστικής περιόδου.

Για τα δύο αυτά λογιστικά συστήματα (κύριο και συμπληρωματικό) χρησιμοποιείται το ίδιο σχέδιο λογαριασμών και το αλγεβρικό λογιστικό άθροισμα κατά πρωτοβάθμιο λογαριασμό των δύο αυτών συστημάτων αποτελεί την αξία κάθε πρωτοβάθμιου λογαριασμού σε φορολογική βάση που καταχωρείται στον Π.Σ.Λ.Φ.Β.

Από το κύριο και το συμπληρωματικό βοηθητικό λογιστικό σύστημα μπορεί αντί των πινάκων της περίπτωσης Γ', να συντάσσει Φορολογικό Ισολογισμό και Λογαριασμό Φορολογικών Αποτελεσμάτων χρήσης και Πίνακα Διάθεσης Αποτελεσμάτων που καταχωρούνται στο βιβλίο απογραφών πλην του Φορολογικού Ισολογισμού.

Το βοηθητικό ημερολόγιο και καθολικό που τηρείται στα παραπάνω συστήματα (α & β) είναι αθεώρητα και τα δεδομένα τους μπορεί να αποθηκεύονται σε ηλεκτρομαγνητικά μέσα, χωρίς να υπάρχει υποχρέωση σύνταξης για τους λογαριασμούς του καθολικού αυτού θεωρημένου ισοζυγίου λογαριασμών «Γενικού – Αναλυτικών Καθολικών» του άρθρου 24 § 1 του Κ.Β.Σ. Τηρείται όμως θεωρημένο Ισοζύγιο λογαριασμών «Γενικού – Αναλυτικών Καθολικών» που ορίζεται από την πιο πάνω διάταξη (24 § 1) για τους λογαριασμούς του Γενικού – Αναλυτικών Καθολικών που τηρούνται σύμφωνα με τις αρχές και τους κανόνες των Δ.Λ.Π. στο κύριο λογιστικό σύστημα.

Σημειώνεται ότι οι ανωτέρω (α & β) τρόποι λογιστικής διπλογραφικής παρακολούθησης περιγράφονται αναλυτικά στο 117/9-2-2005 έγγραφο της ΕΛΤΕ.

γ) Τήρηση Λογαριασμών (τάξεως) στα λογιστικά βιβλία που τηρούνται σύμφωνα με τις αρχές και τους κανόνες των Δ.Λ.Π.

Οι λογαριασμοί που απαιτούνται για την σύνταξη των πινάκων της περίπτωσης Γ' της παραγράφου 7 του άρθρου 7 του Κ.Β.Σ. παρακολουθούνται στα τηρούμενα λογιστικά βιβλία με βάση τις αρχές και τους κανόνες των Δ.Λ.Π. σε σύστημα λογαριασμών τάξεως ή σε οποιοδήποτε άλλο σύστημα που θα εξασφαλίζει τη μη ανάμιξή τους με τους λογαριασμούς ουσίας των Δ.Λ.Π.

Στην περίπτωση αυτή ο λογαριασμός φορολογικών αποτελεσμάτων χρήσης διαμορφώνεται από το υπόλοιπο (κέρδος ή ζημία) του λογαριασμού 86 «Αποτελέσματα Χρήσης Διεθνών Λογιστικών Προτύπων» και από τις χρεωστικές και πιστωτικές διαφορές που προκύπτουν από την εφαρμογή των αρχών και των κανόνων των Δ.Λ.Π. και της φορολογικής νομοθεσίας.

Όταν στα τηρούμενα λογιστικά βιβλία με βάση τις αρχές και τους κανόνες των Δ.Λ.Π. περιλαμβάνονται και οι ανωτέρω λογαριασμοί τάξεως, στο Οριστικό θεωρημένο Ισοζύγιο Γενικού – Αναλυτικών Καθολικών που συντάσσεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 24 § 1 του Κ.Β.Σ. περιλαμβάνονται και οι ανωτέρω τηρούμενοι λογαριασμοί τάξεως.

Χρόνος ενημέρωσης του Φορολογικού Μητρώου Πάγιων Περιουσιακών Στοιχείων.

Με την παράγραφο αυτή αντικαθίσταται η περίπτωση ε΄ της παραγρ.2 του άρθρου 17 του ΚΒΣ και ορίζεται ο χρόνος ενημέρωσης του «νέου» βιβλίου Φορολογικό Μητρώο Παγίων Περιουσιακών Στοιχείων, η τήρηση του οποίου προβλέπεται από την παράγραφο 1 του κοινοποιούμενου άρθρου για τους τηρούντες τα λογιστικά τους βιβλία σύμφωνα με τους κανόνες των Δ.Λ.Π., μέχρι το κλείσιμο του Ισολογισμού, στον ίδιο δηλαδή χρόνο που ενημερώνεται και το κύριο Μητρώο Παγίων Περιουσιακών Στοιχείων, η τήρηση του οποίου ορίζεται από την παράγραφο 2 του άρθρου 7 του ΚΒΣ.

3.2.2. Αποτίμηση στα πλαίσια εφαρμογής των ΔΛΠ

Αποτίμηση αποθεμάτων

Με την παράγραφο αυτή προστίθενται μετά το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 2 του άρθρου 28 του Κ.Β.Σ. δύο νέα εδάφια (δεύτερο και τρίτο) αναφορικά με την αποτίμηση των μενόντων αποθεμάτων των ετοιμών προϊόντων και της παραγωγής σε εξέλιξη, του επιτηδευματία που τηρεί τα βιβλία του σύμφωνα με τις αρχές και τους κανόνες των Δ.Λ.Π.

Ειδικότερα, σύμφωνα με τις νέες διατάξεις, ο ανωτέρω επιτηδευματίας προσδιορίζει το κόστος των ιδιοπαραχθέντων ετοιμών προϊόντων και της

παραγωγής σε εξέλιξη και αποτιμά τα μένοντα των αποθεμάτων αυτών με βάση τις αρχές και τους κανόνες των Δ.Λ.Π.

Οι διαφορές εκείνες των στοιχείων του κόστους (π.χ. αποσβέσεων κλπ) μεταξύ των αρχών και των κανόνων της φορολογικής νομοθεσίας και Δ.Λ.Π., που προσδιορίζονται στο τέλος της χρήσης και απεικονίζονται στον Π.Σ.Λ.Φ.Β., στο σύνολό τους επηρεάζουν το φορολογικό αποτέλεσμα της χρήσης την οποία αφορούν χωρίς να κατανέμονται μεταξύ μενόντων και πωληθέντων ετοιμών προϊόντων. Για το λόγο αυτό δεν αναπροσαρμόζεται για τον προσδιορισμό του φορολογικού αποτελέσματος η αξία των μενόντων ιδιοπαραχθέντων ετοιμών και της παραγωγής σε εξέλιξη με τις ανωτέρω προκύπτουσες διαφορές.

Αποτίμηση μετοχών μη εισηγμένων στο Χρηματιστήριο.

Με τις διατάξεις της παραγράφου αυτής αντικαθίσταται το τρίτο εδάφιο της περίπτωσης γ' της παραγράφου 5 του άρθρου 28 του Κ.Β.Σ. αναφορικά με την αποτίμηση των μετοχών των ανωνύμων εταιρειών που δεν έχουν εισαχθεί στο Χρηματιστήριο και των συμμετοχών σε επιχειρήσεις που δεν έχουν τη μορφή της ανώνυμης εταιρείας.

Ειδικότερα, με τις νέες διατάξεις παρέχεται η δυνατότητα αποτίμησης στην τιμή κτήσης τους των ανωτέρω μετοχών και συμμετοχών των διαχειριστικών περιόδων που λήγουν μέχρι την 30/6/2005, αντί της αποτίμησης αυτών στην κατ' είδος χαμηλότερη τιμή μεταξύ της τιμής κτήσης τους και της τρέχουσας τιμής τους.

Με την προϊσχύουσα διάταξη του τρίτου εδαφίου της περίπτωσης γ' της παραγράφου 5 του άρθρου 28 του Κ.Β.Σ. η δυνατότητα αυτή είχε δοθεί μόνο για την αποτίμηση της διαχειριστικής περιόδου λήξης 31/12/2003. Με την νέα διάταξη η δυνατότητα αποτίμησης των ανωτέρω μετοχών και συμμετοχών στην τιμή κτήσης τους επεκτείνεται και καταλαμβάνει την αποτίμηση όλων των διαχειριστικών περιόδων που λήγουν μέχρι την 30/6/2005 ανεξάρτητα αν αυτές έχουν ήδη λήξει πριν την δημοσίευση του κοινοποιούμενου άρθρου ή λήγουν μετά. Δηλαδή καταλαμβάνει και την αποτίμηση των μετοχών και συμμετοχών των διαχειριστικών περιόδων λήξης 30/6/2003, 30/6/2004, 31/12/2004 κλπ.

Αποτίμηση των τίτλων και των χρηματοοικονομικών προϊόντων των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και των ασφαλιστικών επιχειρήσεων

Με την παράγραφο αυτή προστίθεται νέα περίπτωση ε' στην παράγραφο 5 του άρθρου 28 του ΚΒΣ αναφορικά με την αποτίμηση των τίτλων και των χρηματοοικονομικών προϊόντων των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων (τράπεζες κ.λπ.) και των ασφαλιστικών επιχειρήσεων.

Σύμφωνα με την νέα αυτή περίπτωση οι διατάξεις που τίθενται με την παράγραφο 3 του κοινοποιούμενου άρθρου αναφορικά με την αποτίμηση των ιδιοπαραχθέντων ετοιμών προϊόντων και της παραγωγής σε εξέλιξη, εφαρμόζονται ανάλογα και για τους τίτλους και τα χρηματοοικονομικά προϊόντα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και των ασφαλιστικών επιχειρήσεων.

Έτσι σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις που τηρούν τα βιβλία τους σύμφωνα με τις αρχές και τους κανόνες των Δ.Λ.Π., δεν αναπροσαρμόζουν στο τέλος της χρήσης την αξία των μενόντων των πιο πάνω τίτλων όπως αυτή έχει αποτιμηθεί (προσδιοριστεί) με βάση τις αρχές και τους κανόνες των Δ.Λ.Π., με τις κοστολογικές διαφορές που προσδιορίζονται στο τέλος της χρήσης μεταξύ της φορολογικής νομοθεσίας και των Δ.Λ.Π. Οι διαφορές αυτές αναγράφονται στον Π.Σ.Λ.Φ.Β. και βαρύνουν εξ ολοκλήρου τα αποτελέσματα της χρήσης.

3.2.3. Βιβλίο απογραφών

Με τις διατάξεις της παραγράφου αυτής προστίθεται μετά το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 29 του Κ.Β.Σ., νέο εδάφιο αναφορικά με την καταχώριση στο βιβλίο απογραφών των πινάκων που ορίζονται από τις περιπτώσεις Α' και Γ' της νέας παραγράφου 7 του άρθρου 7 του ΚΒΣ, όπως αυτή τέθηκε με την παράγραφο 1 του άρθρου 12 του Κεφαλαίου Β' του ν.3301/2004.

Έτσι, σύμφωνα με το νέο εδάφιο ο επιτηδευματίας που τηρεί τα βιβλία του σύμφωνα με τις αρχές των Δ.Λ.Π. καταχωρεί στο βιβλίο απογραφών τους ανωτέρω πίνακες που έχει υποχρέωση να συντάσσει σύμφωνα με τις νέες προαναφερόμενες διατάξεις των περιπτώσεων Α' και Γ' της παραγράφου 7 του άρθρου 7 του ΚΒΣ.

Όταν χρησιμοποιεί το λογιστικό σύστημα που περιγράφεται στις υποπεριπτώσεις α' & β' της περίπτωσης 1.2.3.1 της παρούσης και συντάσσει Φορολογικό Ισολογισμό, Λογαριασμό Φορολογικών Αποτελεσμάτων και Πίνακα Διάθεσης Αποτελεσμάτων, μπορεί να καταχωρεί στο βιβλίο απογραφών, αντί των πινάκων της περίπτωσης Γ', το Λογαριασμό Φορολογικών Αποτελεσμάτων και τον Πίνακα Διάθεσης Αποτελεσμάτων.

Η υποχρέωση καταχώρισης των πινάκων της περίπτωσης Γ' δεν καταλαμβάνει τον επιτηδευματία που τηρεί τα βιβλία του σύμφωνα με τις αρχές και τους κανόνες της φορολογικής νομοθεσίας, αφού αυτός δεν έχει υποχρέωση να συντάσσει τους πίνακες αυτούς.

Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με τις διατάξεις του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 1 του άρθρου 29 του Κ.Β.Σ. οι οποίες εξακολουθούν να ισχύουν, στο βιβλίο απογραφών καταχωρούνται ακόμη οι καταστάσεις που ορίζονται από τις διατάξεις του άρθρου αυτού (ισολογισμός, λογαριασμός αποτελεσμάτων χρήσης, πίνακας διάθεσης αποτελεσμάτων) όπως προκύπτουν εκ των τηρουμένων λογιστικών βιβλίων.

Ειδικότερα:

Ο επιτηδευματίας που τηρεί τα λογιστικά του βιβλία σύμφωνα με τις αρχές και τους κανόνες των Δ.Λ.Π. καταχωρεί στο βιβλίο απογραφών:

α) τις πιο πάνω καταστάσεις που ορίζονται από τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 29 του Κ.Β.Σ. όπως αυτές συντάσσονται εκ των λογιστικών βιβλίων που τηρούνται με βάση τα Δ.Λ.Π. και

β) τους πίνακες των περιπτώσεων Α' και Γ' της παραγράφου 7 του άρθρου 7 του ΚΒΣ όπως αυτοί ορίζονται με την παράγραφο 1 του κοινοποιούμενου άρθρου, ή αντί των πινάκων της περίπτωσης Γ' τις συντασσόμενες καταστάσεις κατά τα προαναφερόμενα στις υποπεριπτώσεις α' και β' της περίπτωσης 1.2.3.1 της παρούσης (Λογαριασμό Φορολογικών Αποτελεσμάτων και Πίνακα Διάθεσης Αποτελεσμάτων).

Ο επιτηδευματίας που τηρεί τα βιβλία του σύμφωνα με τις αρχές και τους κανόνες της ισχύουσας φορολογικής νομοθεσίας καταχωρεί στο βιβλίο απογραφών τις πιο πάνω καταστάσεις (Ισολογισμό, λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσης, πίνακα διάθεσης αποτελεσμάτων) που συντάσσονται εκ των τηρουμένων λογιστικών του

βιβλίων σύμφωνα με τις αρχές και τους κανόνες της ισχύουσας φορολογικής νομοθεσίας. Δεν καταχωρούνται στο βιβλίο απογραφών οι οικονομικές καταστάσεις που συντάσσονται με βάση του κανόνες των Δ.Λ.Π.

3.2.4. Υπογραφή καταστάσεων και πινάκων από λογιστή – φοροτεχνικό.

Με την παράγραφο αυτή αντικαθίσταται το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 3 του άρθρου 29 του Κ.Β.Σ. αναφορικά με την υπογραφή του ισολογισμού, του λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσης και των πινάκων που ορίζονται από την περίπτωση Γ' της νέας παραγράφου 7 του άρθρου 7 του Κ.Β.Σ.

Ειδικότερα, σύμφωνα με την νέα διάταξη, από λογιστή φοροτεχνικό κάτοχο σχετικής άδειας ασκήσεως επαγγέλματος υπογράφονται με αναγραφή και των δεδομένων που ορίζονται στην διάταξη αυτή:

α) Ο ισολογισμός και ο λογαριασμός αποτελεσμάτων χρήσης που συντάσσονται εκ των τηρουμένων λογιστικών βιβλίων. Έτσι, όταν τα λογιστικά βιβλία τηρούνται σύμφωνα με τις αρχές και τους κανόνες των Δ.Λ.Π. υπογράφεται ο ισολογισμός και ο λογαριασμός αποτελεσμάτων χρήσης που συντάσσονται με βάση τα Δ.Λ.Π. Όταν τα λογιστικά βιβλία τηρούνται σύμφωνα με τις αρχές και τους κανόνες της φορολογικής νομοθεσίας υπογράφεται ο «φορολογικός» ισολογισμός και ο λογαριασμός αποτελεσμάτων χρήσης (φορολογικός). Στην περίπτωση αυτή δεν απαιτείται με τις διατάξεις αυτές (29 § 3) να υπογράφεται ο Ισολογισμός και ο λογαριασμός αποτελεσμάτων χρήσης που συντάσσονται με βάση τους κανόνες και τις αρχές των Δ.Λ.Π.

β) Οι πίνακες που ορίζονται από την περίπτωση Γ' της νέας παραγράφου 7 του Κ.Β.Σ. οι οποίοι τηρούνται από τον επιτηδευματία που τηρεί τα βιβλία του σύμφωνα με τα Δ.Λ.Π. Όταν αντί των πινάκων κατά τα προαναφερόμενα στις υποπεριπτώσεις α' & β' της περίπτωσης 1.2.3.1. της παρούσης συντάσσεται Φορολογικός Ισολογισμός, Λογαριασμός Φορολογικών Αποτελεσμάτων Χρήσης και Πίνακας Διάθεσης Αποτελεσμάτων, υπογράφονται ο Λογαριασμός Φορολογικών Αποτελεσμάτων και ο Πίνακας Διάθεσης Αποτελεσμάτων που υποκαθιστούν τους πίνακες της ανωτέρω περίπτωσης Γ'.

Καταστάσεις που δημοσιεύονται

Επισημαίνεται ότι δημοσιεύονται οι καταστάσεις (ισολογισμός – λογαριασμός αποτελεσμάτων χρήσης και λοιπές καταστάσεις) που συντάσσονται με βάση τις αρχές και τους κανόνες των Δ.Λ.Π. ανεξάρτητα από τις αρχές και τους κανόνες που ακολουθούνται στην τήρηση των λογιστικών βιβλίων (Δ.Λ.Π. ή φορολογικής νομοθεσίας).

3.2.5. Ανεπάρκεια των βιβλίων επί μη σύνταξης ή ανακριβούς σύνταξης του Πίνακα Φορολογικών Αποτελεσμάτων Χρήσης.

Με τις διατάξεις της παραγράφου αυτής προστίθεται στην παράγραφο 3 του άρθρου 30 του Κ.Β.Σ. νέα περίπτωση ε', αναφορικά με την κρίση του κύρους των βιβλίων ως ανεπαρκών του επιτηδευματία εκείνου που τηρεί τα λογιστικά του βιβλία σύμφωνα με τις αρχές και τους κανόνες των Δ.Λ.Π. Έτσι σύμφωνα με την νέα περίπτωση ε', για τον πιο πάνω επιτηδευματία λόγος ανεπάρκειας των τηρουμένων βιβλίων του αποτελεί ακόμη η μη σύνταξη και η μη καταχώριση στο βιβλίο απογραφών του Πίνακα Φορολογικών Αποτελεσμάτων Χρήσης, που ορίζεται από την περίπτωση Γ' της παραγράφου 7 του άρθρου 7 του Κ.Β.Σ. καθώς και η ανακριβής σύνταξη του Πίνακα αυτού.

Στην περίπτωση που, αντί του Πίνακα Φορολογικών Αποτελεσμάτων Χρήσης, συντάσσεται κατά τα προαναφερόμενα στις υποπεριπτώσεις α' και β' της περίπτωσης 1.2.3.1 της παρούσης, Φορολογικός Ισολογισμός, Λογαριασμός Φορολογικών Αποτελεσμάτων Χρήσης, και Πίνακας Διάθεσης Κερδών, λόγος ανεπάρκειας των βιβλίων αποτελεί ανάλογα η μη σύνταξη και η μη καταχώριση στο βιβλίο απογραφών ή η ανακριβής σύνταξη του Λογαριασμού Φορολογικών Αποτελεσμάτων που υποκαθιστά σύμφωνα με τα προαναφερόμενα (υποπεριπτώσεις α' και β' της περίπτωσης 1.2.3.1 της παρούσης) τον Πίνακα Φορολογικών Αποτελεσμάτων Χρήσης της περίπτωσης Γ' της παραγράφου 7 του άρθρου 7 του Κ.Β.Σ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Φορολογία εισοδήματος και Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα

4.1. Ιστορική αναδρομή⁶

Ο πρώτος συστηματικός νόμος άμεσης φορολογίας θεσπίστηκε το έτος 1919 με το Ν. 1640/1919 «περί φορολογίας των καθαρών προσόδων», με τον οποίο εισήχθηκε στη χώρα μας το τότε εφαρμοζόμενο στη Γαλλία μικτό σύστημα φορολογίας. Σύμφωνα με το σύστημα που τότε ίσχυε ο φόρος διακρινόταν σε:

- σε αναλυτικό φόρο, με τον οποίο φορολογούνταν οι επιμέρους πρόσοδοι ανάλογα με την πηγή προελεύσεως της καθεμίας, δηλαδή ο φόρος επιβαλλόταν με τον προβλεπόμενο για κάθε πηγή συντελεστή (φόρος οικοδομών, φόρος κινητών αξιών, φόρος εμπορικών επιχειρήσεων κ.λπ.) και
- σε συνθετικό συμπληρωματικό φόρο, με τον οποίο φορολογούνταν το άθροισμα των επιμέρους προσόδων με προοδευτικό (κατά κλιμάκια) φορολογικό συντελεστή (δηλαδή με συντελεστή που το ποσοστό του αυξανόταν προοδευτικά ανάλογα με το ύψος του αθροίσματος των επιμέρους προσόδων).

Ο παραπάνω νόμος ίσχυσε για περίπου 35 χρόνια, όπου αντικαταστάθηκε με τα Ν.Δ.3323/1935 και 3843/1958. Το Ν.Δ. 3325/1955 αφορούσε την επιβολή φόρου στο καθαρό εισόδημα των φυσικών προσώπων και στη συνέχεια το Ν.Δ. 3843/1958, αφορούσε τη ρύθμιση της φορολογίας εισοδήματος των νομικών προσώπων.

Με το Ν.Δ. 3323/1955, εισήχθη ο προοδευτικός προσωπικός φόρος εισοδήματος, που με βάση προοδευτική κλίμακα επιβάλλεται στο συνολικό εισόδημα κάθε φυσικού προσώπου, ανεξαρτήτως πηγής προελεύσεώς του, γι' αυτό και αποκαλέστηκε «ενιαίος φόρος εισοδήματος».

Για δε τα Νομικά Πρόσωπα εισήχθη ο αναλογικός φόρος εισοδήματος των Νομικών Προσώπων, ο οποίος με βάση φορολογικό συντελεστή, διαβαθμιζόμενου αναλόγως του σκοπού κ.λπ. κάθε κατηγορίας νομικών προσώπων, επιβάλλεται στο συνολικό εισόδημα κάθε νομικού προσώπου.

⁶ Θ. Γρηγοράκος, Φορολογία Εισοδήματος Νομικών Προσώπων των άρθρων 2 §4 και 101 §§1 και 2 του ΚΦΕ Ν.2238/1994, Δελτίο Φορολογικής Νομοθεσίας (05/2011)

Τα δύο αυτά νομοθετήματα το έτος 1994, όπως είχαν διαμορφωθεί από τις μέχρι τότε πολυάριθμες τροποποιήσεις τους, ενοποιήθηκαν στον «Κώδικα Φορολογίας εισοδήματος» Ν. 2238/1994 (ΚΦΕ) ως κάτωθι:

- Στα άρθρα 1 έως 85 του ΚΦΕ εντάχθηκαν οι διατάξεις για τη φορολογία του εισοδήματος των φυσικών προσώπων.
- Τα άρθρα 86 έως 97 του ΚΦΕ, στα οποία είχαν ενταχθεί οι διοικητικές και ποινικές κυρώσεις, καταργήθηκαν με το άρθρο 25 § 1 του Ν. 2523/1997 και αντί αυτών εφαρμόζονται οι αντίστοιχες διατάξεις των άρθρων 1 έως 25 και 38 του Ν. 2523/1997 «Διοικητικές και ποινικές κυρώσεις στη φορολογική νομοθεσία».
- Στα άρθρα 98 έως 118 του ΚΦΕ εντάχθηκαν οι διατάξεις για τη φορολογία του εισοδήματος των νομικών προσώπων

4.2. Φορολογία εισοδήματος Νομικών Προσώπων

Σταθμό στη φορολογία του εισοδήματος των νομικών προσώπων αποτελεί ο Ν. 2065/1992, όπου τροποποιήθηκε το ισχύον μέχρι τότε φορολογικό καθεστώς και ορίστηκε ότι υποκείμενο φόρου ήταν το νομικό πρόσωπο της ανώνυμης εταιρείας, της ΕΠΕ και του Συνεταιρισμού για το σύνολο των φορολογητέων κερδών τους. Δηλαδή μέχρι και το έτος 2008, όπου ψηφίστηκε ο Ν. 3697/2008, το συνολικό φορολογητέο εισόδημα φορολογούνταν στο όνομα του νομικού προσώπου σύμφωνα με έναν ενιαίο συντελεστή. Με την καταβολή του άνω φόρου εισοδήματος εξαντλούνταν η φορολογική υποχρέωση και σε περίπτωση διανομής κερδών δεν πρόβαιναν σε παρακράτηση φόρου. Με το Ν. 3697/2008 θεσπίστηκε για πρώτη φορά η παρακράτηση φόρου 10% στα διανεμόμενα κέρδη των Α.Ε. όπου μετέπειτα τροποποιήθηκε με το Ν. 3842/2010 και με το Ν. 3943/2011.

4.3. Ο Νέος Φορολογικός Νόμος 3943/2011⁷

Στις 31.3.2011 ψηφίστηκε ο νόμος 3943/2011 ο οποίος επέφερε σημαντικές αλλαγές στην φορολογία των νομικών προσώπων και αντικατέστησε τον Ν. 3842/2010 ο οποίος δεν εφαρμόστηκε στην πράξη.

⁷ Ν. 3943/31.3.2011

Οι σημαντικότερες αλλαγές που επέφερε ο νόμος απαριθμούνται παρακάτω:

- Μειώνεται σε 20% ο συντελεστής φορολογίας εισοδήματος των νομικών προσώπων από το οικονομικό έτος 2012 και μετά
- Επιβάλλεται αυτοτελής φορολόγηση με συντελεστή 25% στα κέρδη που διανέμουν οι Α.Ε., ΕΠΕ και Συνεταιρισμοί
- Όταν τα μερίσματα διανέμονται σε μητρική εταιρεία άλλου Κράτους Μέλους δεν ενεργείται παρακράτηση φόρου με τις προϋποθέσεις του Ν. 2578/1998
- Τα μερίσματα που εισπράττουν ημεδαπές εταιρείες από αλλοδαπές θυγατρικές τους μπορούν να απαλλαχτούν από την φορολογία εισοδήματος υπό την προϋπόθεση εμφάνισης τους σε λογαριασμό αφορολόγητου αποθεματικού
- Φορολογούνται με τις γενικές διατάξεις τα κέρδη από την πώληση μετοχών εισηγμένων σε χρηματιστηριακές αγορές (η έναρξη εφαρμογής του έχει οριστεί για αποκτήσεις μετοχών μετά την 01.01.2013)
- Φορολόγηση των διανεμόμενων αποθεματικών αναπτυξιακών νόμων

4.4. Αντικείμενο του φόρου

Σύμφωνα με το άρθρο 99 του Ν. 2238/1994 αντικείμενο του φόρου είναι:

α) Σε ημεδαπές γενικά ανώνυμες εταιρείες και εταιρείες περιορισμένης ευθύνης, με εξαίρεση τις τραπεζικές και ασφαλιστικές εταιρείες, το συνολικό καθαρό εισόδημα ή κέρδος που προκύπτει στην ημεδαπή ή αλλοδαπή. Τα διανεμόμενα κέρδη λαμβάνονται από το υπόλοιπο των κερδών, που απομένει μετά την αφαίρεση του αναλογούντος φόρου εισοδήματος. Ειδικά, σε ημεδαπές τραπεζικές και ασφαλιστικές ανώνυμες εταιρείες, το συνολικό καθαρό εισόδημα ή κέρδος, που προκύπτει στην ημεδαπή ή αλλοδαπή μετά την αφαίρεση του μέρους αυτών, που αναλογεί στα αφορολόγητα έσοδα ή στα εισοδήματα που φορολογούνται κατά ειδικό τρόπο με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης. Για τον προσδιορισμό του μέρους των κερδών που αναλογούν στα αφορολόγητα έσοδα ή στα εισοδήματα που φορολογούνται κατά ειδικό τρόπο με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης γίνεται επιμερισμός των συνολικών καθαρών κερδών, ανάλογα με το ύψος των φορολογουμένων εσόδων και των αφορολόγητων ή των φορολογηθέντων κατά ειδικό τρόπο με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης εσόδων. Περαιτέρω, σε περίπτωση διανομής, στα ανωτέρω προκύψαντα

φορολογούμενα κέρδη, προστίθεται το μέρος των αφορολόγητων κερδών ή των φορολογούμενων κατά ειδικό τρόπο με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης, που αναλογούν στα διανεμόμενα κέρδη με οποιαδήποτε μορφή, μετά την αναγωγή του εξευρισκομένου αυτού ποσού σε μικτό ποσό με την προσθήκη του αναλογούντος σε αυτό φόρου. Επίσης, επί ημεδαπών ανώνυμων εταιρειών, οι οποίες απαλλάσσονται του φόρου εισοδήματος βάσει ειδικών διατάξεων νόμων, αντικείμενο φόρου είναι τα κεφαλαιοποιούμενα ή διανεμόμενα με οποιαδήποτε μορφή κέρδη, μετά την αναγωγή αυτών σε μικτό ποσό με την προσθήκη του αναλογούντος σε αυτά φόρου εισοδήματος. Οι διατάξεις του προηγούμενου εδαφίου έχουν ανάλογη εφαρμογή και σε οποιαδήποτε περίπτωση κεφαλαιοποίησης ή διανομής κερδών για τα οποία δεν έχει καταβληθεί φόρος εισοδήματος.

Πέραν του φόρου εισοδήματος που οφείλεται στις περιπτώσεις που αναφέρονται στα δύο προηγούμενα εδάφια, στα κέρδη που διανέμονται από την ανώνυμη εταιρεία ή εταιρεία περιορισμένης ευθύνης ενεργείται και παρακράτηση φόρου σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 54 ή την περίπτωση δ' της παραγράφου 1 του άρθρου 55, κατά περίπτωση.

Κατ' εξαίρεση, το συνολικό καθαρό εισόδημα ή κέρδος των Εταιρειών περιορισμένης ευθύνης, που συστήθηκαν με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 29 του ν. 588/1977 (ΦΕΚ 148 Α'), δεν υπόκειται σε φόρο στο όνομα του νομικού προσώπου, αλλά στο όνομα κάθε εταίρου αυτών για το ποσοστό των κερδών που του αναλογεί από τη συμμετοχή του στην εταιρεία β) Σε δημόσιες, δημοτικές και κοινοτικές επιχειρήσεις και εκμεταλλεύσεις κερδοσκοπικού χαρακτήρα ανεξάρτητα αν αποτελούν ή όχι ίδια νομικά πρόσωπα, το συνολικό καθαρό εισόδημα ή κέρδος. γ) Στους συνεταιρισμούς που έχουν συσταθεί νόμιμα και στις ενώσεις αυτών, στο συνολικό καθαρό εισόδημα ή κέρδος που προκύπτει στην ημεδαπή ή αλλοδαπή, πριν από την αφαίρεση των χορηγούμενων εκπτώσεων στα μέλη τους. Τα διανεμόμενα κέρδη και οι χορηγούμενες εκπτώσεις στα μέλη λαμβάνονται από το υπόλοιπο των κερδών, που απομένει μετά την αφαίρεση του αναλογούντος φόρου εισοδήματος. Για την εφαρμογή της διάταξης αυτής δεν λαμβάνονται υπόψη οι χορηγούμενες επί των τιμολογίων πωλήσεως εκπτώσεις σε διατιμημένα είδη και μέχρι των επιτρεπόμενων από τις εκάστοτε ισχύουσες αγορανομικές διατάξεις ποσοστών. δ) Σε αλλοδαπές επιχειρήσεις που λειτουργούν

με οποιονδήποτε τύπο εταιρείας, καθώς και στους κάθε είδους αλλοδαπούς οργανισμούς οι οποίοι αποβλέπουν στην απόκτηση οικονομικών ωφελημάτων, το καθαρό εισόδημα ή κέρδος το οποίο προκύπτει από πηγή που βρίσκεται στην Ελλάδα, καθώς και το καθαρό κέρδος το οποίο προκύπτει από τη μόνιμη εγκατάσταση της επιχείρησης στην Ελλάδα κατά την έννοια του άρθρου 100. Για τον προσδιορισμό των φορολογητέων κερδών, προκειμένου για υποκαταστήματα αλλοδαπών τραπεζών και ασφαλιστικών επιχειρήσεων, που λειτουργούν νόμιμα στην Ελλάδα, τα οποία αποκτούν και εισοδήματα που απαλλάσσονται του φόρου ή εισοδήματα που φορολογούνται κατά ειδικό τρόπο με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης, αφαιρούνται από τα καθαρά κέρδη που ορίζονται στο προηγούμενο εδάφιο, το μέρος αυτών που αναλογεί στα πιο πάνω εισοδήματα, το οποίο εξευρίσκεται με επιμερισμό ανάλογα με τα ακαθάριστα έσοδα που υπόκεινται σε φορολογία και των απαλλασσομένων ή φορολογηθέντων κατά ειδικό τρόπο με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης. Σε αλλοδαπές επιχειρήσεις και οργανισμούς, ανεξάρτητα αν είναι εγκατεστημένοι ή όχι στην Ελλάδα, που εκμεταλλεύονται πλοία υπό ξένη σημαία ή αεροσκάφη, λογίζεται ότι προκύπτει στην Ελλάδα και υπόκειται σε φόρο, το κέρδος από τη μεταφορά επιβατών, εμπορευμάτων και λοιπών πραγμάτων γενικά από ελληνικούς λιμένες και αερολιμένες και μέχρι το λιμένα προορισμού ή μέχρι τον αλλοδαπό λιμένα ή αερολιμένα επιβίβασης των επιβατών ή μεταφόρτωσης των εμπορευμάτων και λοιπών πραγμάτων σε πλοίο ή αεροσκάφος άλλης αλλοδαπής επιχείρησης. ε) Σε ημεδαπά νομικά πρόσωπα δημόσιου ή ιδιωτικού δικαίου, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, το καθαρό εισόδημα που προκύπτει στην ημεδαπή ή την αλλοδαπή μόνο από την εκμίσθωση ακινήτων καθώς και από κινητές αξίες. Δεν αποτελούν αντικείμενο φορολογίας τα λοιπά εισοδήματα αυτών των νομικών προσώπων, καθώς και τα κάθε είδους άλλα έσοδα τους που πραγματοποιούνται κατά την επιδίωξη της εκπλήρωσης του σκοπού τους. στ) Σε αλλοδαπά νομικά πρόσωπα δημόσιου ή ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, το καθαρό εισόδημα από κάθε πηγή, που προκύπτει στην ημεδαπή. Δεν αποτελούν αντικείμενο φορολογίας τα κάθε είδους άλλα έσοδα αυτών των νομικών προσώπων που πραγματοποιούνται κατά την επιδίωξη της εκπλήρωσης του σκοπού τους.

4.5. Υποκείμενο του φόρου

Σύμφωνα με το άρθρο 101 του Ν. 2238/1994 στο φόρο υπόκεινται:

- Οι ημεδαπές ανώνυμες εταιρείες
- Οι δημόσιες, δημοτικές και κοινοτικές επιχειρήσεις και εκμεταλλεύσεις κερδοσκοπικού χαρακτήρα ανεξάρτητα αν αποτελούν ή όχι ίδια νομικά πρόσωπα.
- Οι συνεταιρισμοί που έχουν συσταθεί νόμιμα και οι ενώσεις τους
- Οι αλλοδαπές επιχειρήσεις που λειτουργούν με οποιονδήποτε τύπο εταιρείας, καθώς και οι κάθε είδους αλλοδαποί οργανισμοί που αποβλέπουν στην απόκτηση οικονομικών ωφελημάτων
- Οι ημεδαπές εταιρείες περιορισμένης ευθύνης
- Οι ιδιωτικές κεφαλαιουχικές εταιρείες

4.6. Υπολογισμός του φορολογητέου εισοδήματος. Άρθρο 106 παρ. 1&2 του Ν. 2238/1994

Όταν μεταξύ των εισοδημάτων των νομικών προσώπων της παρ. 1 του άρθρου 101 του παρόντος, συμπεριλαμβάνονται και μερίσματα ή κέρδη από συμμετοχή σε άλλες εταιρείες, των οποίων τα κέρδη έχουν φορολογηθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος ή του άρθρου 10, τα εισοδήματα αυτά αφαιρούνται από τα συνολικά καθαρά κέρδη προκειμένου υπολογισμού των φορολογητέων κερδών του νομικού προσώπου. Σε περίπτωση όμως, που στα καθαρά κέρδη ημεδαπής ανώνυμης εταιρείας, εταιρείας περιορισμένης ευθύνης και συνεταιρισμού, συμπεριλαμβάνονται, εκτός από τα μερίσματα και τα κέρδη από συμμετοχή σε άλλες εταιρείες, που αναφέρονται πιο πάνω, και εισοδήματα φορολογηθέντα κατά ειδικό τρόπο με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης ή αφορολόγητα έσοδα και περαιτέρω λαμβάνει χώρα διανομή κερδών, για τον προσδιορισμό των διανεμόμενων κερδών, που αναλογούν στα εισοδήματα, που προβλέπουν οι διατάξεις των παραγράφων 2 και 3 του παρόντος άρθρου, λαμβάνονται τα συνολικά καθαρά κέρδη, που προκύπτουν από τους ισολογισμούς των νομικών αυτών προσώπων.

Αν στα καθαρά κέρδη, που προκύπτουν από ισολογισμούς συνεταιρισμών, εταιρειών περιορισμένης ευθύνης και ημεδαπών ανώνυμων εταιρειών, πλην τραπεζικών και ασφαλιστικών, συμπεριλαμβάνονται και έσοδα αφορολόγητα, για τον προσδιορισμό

των φορολογητέων κερδών του νομικού προσώπου προστίθεται σε αυτά το μέρος των αφορολόγητων εσόδων, που αναλογεί στα διανεμόμενα κέρδη με οποιαδήποτε μορφή, μετά την αναγωγή του εξευρισκομένου αυτού ποσού σε μικτό ποσό με την προσθήκη του αναλογούντος σε αυτό φόρου. Αν όμως τα αφορολόγητα έσοδα του νομικού προσώπου είναι μεγαλύτερα από τα προκύψαντα, βάσει ισολογισμού, καθαρά κέρδη και περαιτέρω λαμβάνει χώρα διανομή κερδών με οποιαδήποτε μορφή, το μέρος των κερδών που διανέμεται φορολογείται στο όνομα του νομικού προσώπου κατά την αναγωγή αυτού σε μικτό ποσό με την προσθήκη του αναλογούντος σε αυτό φόρου. Στην περίπτωση αυτή, επί της ζημίας που προκύπτει μετά τη λογιστική αναμόρφωση των προκυψάντων αποτελεσμάτων, η οποία λαμβάνει χώρα με την υποβολή της δήλωσης του άρθρου 107, δεν έχουν εφαρμογή οι διατάξεις της παρ. 3 του άρθρου 4.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω ο φορολογικός νομοθέτης διακρίνει τα εισοδήματα στις παρακάτω βασικές κατηγορίες⁸ :

- **Εισόδημα υποκείμενο σε πλήρη φορολογία.**
Το καθαρό ποσό αυτού υπόκειται σε φορολογία με το συντελεστή φορολογίας.
- **Εισόδημα υποκείμενο σε παρακράτηση φόρου που φορολογείται πλήρως στη χρήση που πραγματοποιείται**
Από το εισόδημα παρακρατείται φόρος εισοδήματος στην πηγή, που συμψηφίζεται με το φόρο εισοδήματος της χρήσεως
- **Εισόδημα φορολογούμενο κατ'ειδικό τρόπο.**
Κατά την πραγματοποίησή του υπόκειται σε ηπιότερη φορολογία η οποία εξαντλεί την υποχρέωση της Α.Ε. και της Ε.Π.Ε. σε επίπεδο εταιρείας, με την προϋπόθεση ότι εμφανίζεται σε λ/σμό αποθεματικού στην καθαρή θέση της εταιρείας. Σε περίπτωση διανομής ή κεφαλαιοποίησης του, υπόκειται σε πλήρη φορολογία, οπότε συμψηφίζεται ο φόρος που ήδη καταβλήθηκε.
- **Εισόδημα αφορολόγητο**
Παραμένει αφορολόγητο σε επίπεδο εταιρείας (Α.Ε. και Ε.Π.Ε.) με την προϋπόθεση ότι εμφανίζεται σε λ/σμό αποθεματικού στην καθαρή θέση της

⁸ Σακέλλης Εμμανουήλ 2009, Ο πανδέκτης του λογιστή

εταιρείας. Σε περίπτωση διανομής ή κεφαλαιοποίησης του, υπόκειται σε πλήρη φορολογία.

– **Μερίσματα και κέρδη από συμμετοχές σε άλλες εταιρείες.**

Έχουν φορολογηθεί στο όνομα της εταιρείας που τα πραγματοποίησε και έχει επέλθει πλήρης εξάντληση της φορολογικής υποχρεώσεως μετόχου και εταιρείας.

Σύμφωνα με την άρθρο 105 παρ. 7 του Ν. 2238/1994, το ποσό που απομένει μετά την αφαίρεση από τα ακαθάριστα έσοδα των εκπιπτόμενων δαπανών αποτελεί το συνολικό καθαρό εισόδημα των νομικών προσώπων της § 1 του άρθρου 101.

Επομένως για τον προσδιορισμό του φορολογητέου εισοδήματος ισχύει η παρακάτω ισότητα:

ΚΑΘΑΡΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ = ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΑ ΕΣΟΔΑ – ΕΚΠΙΠΤΟΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ

Στην πράξη τώρα, οι επιχειρήσεις πρώτα προσδιορίζουν το λογιστικό αποτέλεσμα όπως προκύπτει στον λογαριασμό 86.99⁹, στην συνέχεια αναμορφώνουν το λογιστικό αποτέλεσμα με τις λογιστικές διαφορές¹⁰ στο έντυπο της δήλωσης φορολογίας εισοδήματος για να προσδιοριστεί το φορολογικό αποτέλεσμα της χρήσης.

Ακαθάριστα έσοδα της ανώνυμης εταιρείας θεωρούνται τα εξής¹¹:

- Τα έσοδα από τις κύριες δραστηριότητες της επιχείρησης, δηλαδή είτε το τίμημα των οριστικών πωλήσεων που έχουν πραγματοποιηθεί είτε οι αμοιβές από παροχή υπηρεσιών, όπως προκύπτει από τις διατάξεις των άρθρων 28, 30, 37 του Ν.2238/1994.
- Τα λοιπά εισοδήματα από: ακίνητα, γεωργικές επιχειρήσεις, αλλοδαπές επιχειρήσεις, κινητές αξίες, συμμετοχές σε άλλες εμπορικές επιχειρήσεις και γενικά από οποιαδήποτε άλλη πηγή, όπως αναφέρεται στο άρθρο 48 § 3, του Ν.2238/1994.

Ως εκπιπόμενες δαπάνες της ανώνυμης εταιρείας θεωρούνται οι παρακάτω:

⁹ Παρ. 2.2.809 Ε.Γ.Α.Σ. ΠΔ 1123/1980

¹⁰ Στην πράξη έχει επικρατήσει η φράση λογιστικές διαφορές, αφορά κυρίως δαπάνες που δεν εκπίπτουν φορολογικά

¹¹ Φορολογία εισοδήματος Φυσικών Και Νομικών Προσώπων, Σταματόπουλος, Καραβοκύρης 2009

- Οι δαπάνες που αναφέρονται στο άρθρο 31 του Ν.2238/1994
- Τα έξοδα μισθοδοσίας εργαζομένου στην Α.Ε. ο οποίος συνδέεται με το διοικητικό συμβούλιο της εταιρείας με συγγένεια εξ' αίματος μέχρι και 4^{ου} βαθμού, με την προϋπόθεση ότι καταβλήθηκαν οι ασφαλιστικές εισφορές.
- Τα ποσά που καταβάλλει η ημεδαπή Α.Ε. για την εξαγορά ιδρυτικών τίτλων, όπως και οι τόκοι που καταβάλλονται στους κατόχους αυτών των τίτλων, εφόσον αυτοί οι τόκοι δεν προέρχονται από τα κέρδη της Α.Ε.
- Οι τόκοι που καταβάλλει η ημεδαπή Α.Ε. στους κατόχους των προνομιούχων μετοχών αυτής, εφόσον οι τόκοι αυτοί δεν προέρχονται από τα κέρδη της
- Οι αμοιβές και αποζημιώσεις μελών Δ.Σ. που βαρύνουν την ίδια την Α.Ε., όπως αναφέρεται στο άρθρο 24 του Ν.2190/1920.

Το ποσό που απομένει, λαμβανομένου υπόψη των παραπάνω, είναι το καθαρό εισόδημα της Α.Ε., το οποίο απεικονίζεται στον Ισολογισμό και στους λογαριασμούς Γενικής Εκμετάλλευσης, Αποτελεσμάτων Χρήσης και Διάθεσης Κερδών, αφού πρώτα γίνουν και οι αναμορφώσεις του άρθρου 106 του Ν. 2238/1994 (μερίσματα, αφορολόγητα έσοδα κλπ)

Το ποσό που προκύπτει φορολογείται με συντελεστή 20%, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω.

Επιπλέον των παραπάνω ποσοστών φόρου, επιβάλλεται και συμπληρωματικός φόρος στο εισόδημα από ακίνητα που αποκτούν τα νομικά πρόσωπα. Ο φόρος αυτός υπολογίζεται με συντελεστή 3% στο συνολικό ακαθάριστο εισόδημα από ακίνητα και δεν μπορεί να υπερβεί το ποσό του κύριου φόρου που προσδιορίζεται με τα παραπάνω ποσοστά, με βάση το άρθρο 109 § 3 του Ν.2238/1994.

Στη συνέχεια από το τελικό ποσό του φόρου που αναλογεί στο φορολογούμενο εισόδημα και τον συμπληρωματικό φόρο εκπίπτουν, σύμφωνα με το άρθρο 109 § 4 του Ν.2238/1994:

- το ποσό του φόρου που τυχόν έχει προκαταβληθεί
- ο φόρος που αναλογεί στο μέρος των φορολογηθέντων κατά ειδικό τρόπο, με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης εισοδημάτων, που διανέμονται και με τα οποία έχουν προσαυξηθεί τα υποκείμενα σε φορολογία κέρδη
- ο φόρος που τυχόν καταβλήθηκε στην αλλοδαπή για το εισόδημα που προέκυψε σε αυτή και υπόκειται σε φορολογία στην Ελλάδα. Ο φόρος αυτός

δεν μπορεί να υπερβαίνει το φόρο που αναλογεί για το εισόδημα αυτό στην Ελλάδα.

- ο φόρος που παρακρατήθηκε από τα εισοδήματα της Α.Ε

Με βάση την οριστική δήλωση του νομικού προσώπου υπολογίζεται προκαταβολή φόρου¹² (80%) επί του φόρου που αναλογεί στα εισοδήματα της διαχειριστικής περιόδου.

Ο φόρος εισοδήματος, η προκαταβολή φόρου εισοδήματος, καταβάλλονται σε οκτώ (8)¹³ ίσες μηνιαίες δόσεις, από τις οποίες, η μεν πρώτη με την υποβολή της εμπρόθεσμης δήλωσης, οι δε υπόλοιπες επτά (7), μέχρι την τελευταία εργάσιμη για τις δημόσιες υπηρεσίες ημέρα των επτά (7) επόμενων μηνών, από τη λήξη της προθεσμίας υποβολής της δήλωσης.

4.7. Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα και φόρος εισοδήματος

4.7.1. Εισαγωγή

Η υιοθέτηση των ΔΛΠ από τις Ελληνικές επιχειρήσεις εκτός από τα προφανή πλεονεκτήματα που είχε στην βελτίωση των παρεχόμενων πληροφοριών στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων, επέφερε και πολλές αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας, οργάνωσης των λογιστηρίων όσον αφορά τον τρόπο τήρησης των βιβλίων, σε θέματα διανομής κερδών και κυρίως στα θέματα προσδιορισμού του φορολογητέου εισοδήματος και κατ' επέκταση του φόρου που θα πρέπει να καταβάλλουν στο Ελληνικό Δημόσιο. Στο παρόν κεφάλαιο τα θέματα τα οποία θα αναλυθούν αφορούν τον προσδιορισμό των φορολογητέων κερδών των εταιρειών που εφαρμόζουν ΔΛΠ και των ειδικών περιπτώσεων που έχουν απασχολήσει τις επιχειρήσεις και τους ελεγκτικούς μηχανισμούς στην πράξη.

4.7.2. Προσδιορισμός φόρου εισοδήματος εταιρειών που εφαρμόζουν τα ΔΛΠ

Για τον προσδιορισμό των φορολογητέων κερδών των επιχειρήσεων που εφαρμόζουν τα ΔΛΠ έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του άρθρου 105 παρ. 18 του Ν. 2238/1004 σύμφωνα με τις οποίες για την εξεύρεση του συνολικού καθαρού

¹² Βλ. Άρθρο 111 Ν. 2238/1994

¹³ Βλ. Άρθρο 110 Ν. 2238/1994

φορολογητέου εισοδήματος των εταιρειών που είτε υποχρεωτικά είτε προαιρετικά εφαρμόζουν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα που υιοθετούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως προβλέπεται από τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθμ. 1606/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 19ης Ιουλίου 2002, που δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (L 243) και των Κανονισμών που εκδίδονται από την Επιτροπή (Commission), κατ' εξουσιοδότηση των άρθρων 3 και 6 του Κανονισμού αυτού, εφαρμόζονται τα εξής:

- Στην περίπτωση των εταιρειών που τηρούν τα βιβλία τους σύμφωνα με τους κανόνες της ισχύουσας φορολογικής νομοθεσίας, τα κέρδη (ή ζημίες) της εταιρείας προκύπτουν αποκλειστικά από τα τηρούμενα βιβλία με βάση τους ισχύοντες κανόνες της φορολογικής νομοθεσίας. Τα κέρδη (ή ζημίες) της εταιρείας που προκύπτουν από τις Οικονομικές Καταστάσεις με βάση τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα δεν λαμβάνονται υπόψη για τους σκοπούς φορολογίας
- Στην περίπτωση των εταιρειών που τηρούν τα βιβλία τους σύμφωνα με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα που υιοθετούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, τα κέρδη (ή ζημίες) της εταιρείας προκύπτουν αποκλειστικά από τον Πίνακα Φορολογικών Αποτελεσμάτων Χρήσης της παραγράφου 7 του άρθρου 7 του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων.

Επίσης με το άρθρο 15 του Ν. 3229/2004 προστέθηκε στον ΚΝ 2190/1920 παράγραφος σύμφωνα με την οποία «τα φορολογητέα κέρδη ή ζημιές της εταιρείας δεν επηρεάζονται από την εφαρμογή των ΔΛΠ».

Ο νομοθέτης με τα παραπάνω νομοθετήματα θέλησε να διαχωρίσει τις φορολογικές υποχρεώσεις των εταιρειών από τις λογιστικές οικονομικές καταστάσεις (ΔΛΠ).

Η φορολογική νομοθεσία έχει ουσιαστικά διαχωρίσει τις επιχειρήσεις που εφαρμόζουν τα ΔΛΠ σε δύο κατηγορίες τις εταιρείες που θα συνεχίσουν να τηρούν τα βιβλία τους σύμφωνα με τις διατάξεις της φορολογικής νομοθεσίας και του ΚΒΣ και τις εταιρείες που τηρούν τα βιβλία τους σύμφωνα με τις διατάξεις των ΔΛΠ. Όσον αφορά τις εταιρείες που τηρούν τα βιβλία τους σύμφωνα με τις διατάξεις της φορολογικής νομοθεσίας, τα φορολογητέα κέρδη προκύπτουν από τον φορολογικό ισολογισμό, όπως δηλαδή και των εταιρειών που εφαρμόζουν

ΕΛΠ, χωρίς κάποια επιπλέον υποχρέωση των εταιρειών αυτών. Από την άλλη πλευρά ο προσδιορισμός των φορολογητέων κερδών των εταιρειών που τηρούν τα βιβλία τους σύμφωνα με τις διατάξεις των ΔΛΠ είναι πιο περίπλοκος αφού οι εταιρείες επί της ουσίας τηρούν δύο λογιστικά συστήματα ένα σύμφωνα με τα ΔΛΠ και ένα σύμφωνα με τα ΕΛΠ. Στην πράξη οι εταιρείες αυτές θα πρέπει να αναμορφώνουν τα κέρδη προ φόρων ΔΛΠ με τον πίνακα συμφωνίας λογιστικής και φορολογικής βάσης για να καταλήξουν στα φορολογικά αποτελέσματα της χρήσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΔΙΑΝΟΜΗ ΚΕΡΔΩΝ

5.1. Διανομή κερδών των εταιρειών που συντάσσουν οικονομικές καταστάσεις σύμφωνα με το ΚΝ 2190/1920

5.1.1. Εισαγωγή

Οι μη εισηγμένες ανώνυμες εταιρείες, οι οποίες δεν εφαρμόζουν προαιρετικά τα Δ.Λ.Π., είναι υποχρεωμένες να συντάσσουν τις λογιστικές τους καταστάσεις με βάση τις διατάξεις του κωδ. Ν. 2190/1920. Σύμφωνα με τον παραπάνω νόμο και με τις τροποποιήσεις που επέφεραν τα ΠΔ 409/86 και 498/87, οι εταιρείες πρέπει να δημοσιεύουν εκτός του Ισολογισμού, της κατάστασης Α/Χ και του προσαρτήματος τον πίνακα διαθέσεως κερδών, ο οποίος απεικονίζει και πληροφορεί πως διατέθηκαν τελικά τα κέρδη της χρήσεως.

Πρέπει να γίνει απόλυτα κατανοητό πως το θέμα της διανομής των κερδών είναι ιδιαίτερα σημαντικής σημασίας για τις επιχειρήσεις. Μια λανθασμένη πολιτική διάθεσης των κερδών θα οδηγήσει σε σοβαρό κίνδυνο την ρευστότητα αλλά και την βιωσιμότητα των επιχειρήσεων. Επίσης, οι διοικήσεις των επιχειρήσεων πρέπει να αποφασίσουν για το ύψος του διανεμόμενο μερίσματος έτσι ώστε αφενός να ικανοποιηθούν οι προσδοκίες των μετόχων και αφετέρου να διασφαλιστεί η ανάπτυξη την επιχείρησης. Η διανομή των κερδών μέσω του νόμου 2190/1920 θέτει σαφείς περιορισμούς και οδηγίες όσον αφορά τα βασικά συστατικά της διανομής των κερδών, τον σχηματισμό του τακτικού αποθεματικού και την διανομή μερίσματος. Όσον αφορά το υπόλοιπο των κερδών αφήνεται στην ευχέρεια του καταστατικού ή της Γενικής Συνέλευσης¹⁴. Τέλος ο Ν.2190/1920 θέτει κάποιους γενικότερους περιορισμούς της διάθεσης των κερδών ώστε να εξασφαλιστεί η μακροβιότητα της επιχείρησης, για τους οποίους θα γίνει σχετική αναφορά παρακάτω.

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο παρατίθεται η σειρά της διάθεσης των κερδών όπως προβλέπεται από τον Κ.Ν.2190/1920. Πιο συγκεκριμένα γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στον υπολογισμό, στην παύση σχηματισμού, στον προορισμό και σε ειδικότερα θέματα που αφορούν το τακτικό αποθεματικό. Στη συνέχεια

¹⁴ π.χ. όταν εξουσιοδοτείται η Γενική Συνέλευση από το καταστατικό να αποφασίσει για την διανομή του υπόλοιπου των κερδών.

αναλύονται τα αποθεματικά καταστατικού, τα ειδικά αποθεματικά και τα έκτακτα αποθεματικά. Ακολούθως περιγράφονται τα αφορολόγητα αποθεματικά αναπτυξιακών νομών, τα αποθεματικά που σχηματίζονται όταν κατέχει η εταιρεία δικές της μετοχές. Παρακάτω περιγράφονται συνοπτικά τα αποθεματικά από απαλλασσόμενα της φορολογίας έσοδα και τα αποθεματικά από έσοδα φορολογηθέντα κατ' ειδικό τρόπο. Επιπρόσθετα παρουσιάζονται όλοι οι τύποι μερισμάτων που υπάρχουν παγκοσμίως και αναλύεται λεπτομερώς το πρώτο μέρισμα, καθώς και ο υπολογισμός του, οι προϋποθέσεις διανομής του και ειδικότερα θέματα αυτού. Παρακάτω παρουσιάζεται όλη η λογιστική-οικονομική και φορολογική πλευρά του προμερίσματος. Επίσης, παρατίθεται η νομοθετική εξέλιξη της διανομής κερδών προς το προσωπικό έως σήμερα καθώς και οι ασφαλιστικές και φορολογικές συνέπειες αυτής. Στην συνέχεια αναλύονται όλοι τύποι αμοιβών των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην αμοιβή επί των κερδών και όλες οι συνέπειες που προκύπτουν από μια τέτοιου είδους σχέση. Στη συνέχεια παρουσιάζεται η διανομή κερδών στους κάτοχους ιδρυτικών τίτλων από φορολογικής και λογιστικής πλευράς. Ολοκληρώνοντας το κεφάλαιο παρατίθενται αναλυτικά αλλά και παραστατικά όλοι οι γενικοί περιορισμοί που θέτει ο νόμος «Περί ανωνύμων εταιρειών».

5.1.2. Σειρά Διάθεσης των Κερδών

Σύμφωνα με το Ε.Γ.Λ.Σ. και τις διατάξεις του Κ.Ν. 2190/1920 (άρθρα 42δ παρ. 2, 44α παρ. 2 και άρθρο 45), ορίζεται η σειρά της διάθεσης των κερδών. Η σειρά αυτή πρέπει να τηρείται υποχρεωτικά από τις επιχειρήσεις, χωρίς να επιτρέπεται οποιαδήποτε μεταβολή αυτής¹⁵.

Τα καθαρά κέρδη, όπως προκύπτουν από το πιστωτικό υπόλοιπο του λογαριασμού «Αποτελέσματα Χρήσεως» αυξάνονται ή μειώνονται ως εξής:

- Με τις «διαφορές φορολογικού ελέγχου προηγούμενων χρήσεων» για τις οποίες λεπτομερέστερη ανάλυση γίνεται στην παράγραφο 2.3.1 και
- Με τους «λοιπούς μη ενσωματωμένους στο λειτουργικό κόστος φόρους» για τους οποίους αναλυτικότερη περιγραφή γίνεται στην παράγραφο 3.6.

¹⁵ Όπως αναφέρουν ο Σακέλλης και ο Αναστασιάδης οι διατάξεις αυτές είναι αναγκαστικού δικαίου.

Το ποσό που απομένει από τις παραπάνω πράξεις αποτελεί το λογιστικό αποτέλεσμα της χρήσεως, το οποίο αν είναι θετικό (κέρδος) διατίθεται με την εξής σειρά:

- Κάλυψη ζημιών προηγούμενων χρήσεων σύμφωνα με τις παραγράφους 2 και 1 των άρθρων 44α και 45 αντίστοιχα του Κ.Ν.2190/1920,
- Σχηματισμός τακτικού αποθεματικού όπως προβλέπεται από τις παραγράφους 2 και 2 των άρθρων 44α και 45 του Κ.Ν.2190/1920.
- Διανομή πρώτου μερίσματος στους μετόχους σύμφωνα με την παρ.2 του άρθρου 45 του Κ.Ν.2190/1920 και του άρθρου 1 του Ν.876/1979, και
- Το υπόλοιπο των κερδών διατίθεται σύμφωνα με τον κανονισμό του καταστατικού και τις αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης των μετόχων .

Σε περίπτωση που τα κέρδη δεν επαρκούν ώστε να ικανοποιηθούν όλοι οι δικαιούχοι πλήρως κατά το ποσό που ορίζει ο νόμος ή το καταστατικό, τότε ακολουθείται η εξής σειρά διάθεσης των κερδών:

- Παρακράτηση του αναλογούντος φόρου εισοδήματος από τα καθαρά κέρδη χρήσεως,
- Παρακράτηση του από το νόμο ή καταστατικό οριζόμενου ποσοστού των κερδών για σχηματισμό του τακτικού αποθεματικού,
- Διανομή μερίσματος στους μετόχους και στους λοιπούς δικαιούχους, σύμφωνα με το καταστατικό ή το νόμο.

5.1.3. Τακτικό Αποθεματικό

Γενικά περί Τακτικού Αποθεματικού

Το τακτικό αποθεματικό είναι ένα κεφάλαιο που σχηματίζεται υποχρεωτικά από τις Α.Ε. (αλλά και από τις Ε.Π.Ε.) στο τέλος της διαχειριστικής χρήσης με την προϋπόθεση ότι σημειώθηκαν κέρδη κατά την διάρκεια της χρήσης. Το τακτικό αποθεματικό ουσιαστικά σχηματίζεται για να καλύψει ενδεχόμενες ζημιές που μπορούν να προκύψουν κατά την διάρκεια ζωής μιας επιχείρησης. Επιπλέον, στον Ισολογισμό το τακτικό αποθεματικό υποστηρίζει το κεφάλαιο της εταιρείας εμποδίζοντας τυχόν μείωσή του, λόγω ζημιών.

Συνεπώς, όπως γίνεται κατανοητό, το τακτικό αποθεματικό καθιερώθηκε ως ένα από τα υπάρχοντα μέτρα διασφάλισης της μακροβιότητας των εταιρειών εξυπηρετώντας παράλληλα την αρχή της σταθερότητας του κεφαλαίου.

Σύμφωνα με το Ε.Γ.Λ.Σ. το τακτικό αποθεματικό αποτελεί λογαριασμό του Παθητικού και εντοπίζεται στον πρωτοβάθμιο λογαριασμό 41.02 «Τακτικό Αποθεματικό».

Υπολογισμός του Τακτικού Αποθεματικού

Οι εταιρείες που συντάσσουν τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις τους σύμφωνα με το Ν.2190/1920 πρέπει βάση των άρθρων 44 και 45 του προαναφερθέντος νόμου να προβαίνουν σε παρακράτηση τουλάχιστον 5% ετησίως επί των καθαρών κερδών μετά φόρων για τον σχηματισμό τακτικού αποθεματικού (λογαριασμός Ε.Γ.Λ.Σ. 41.02). Επιπρόσθετα η παραπάνω παρακράτηση ανέρχεται στα 20% για τις ασφαλιστικές εταιρείες. Ο παραπάνω σχηματισμός του τακτικού αποθεματικού αποτελεί υποχρέωση (διάταξη αναγκαστικού δικαίου) για την εταιρεία η οποία δεν αναιρείται ούτε από το καταστατικό αλλά ούτε από οποιοδήποτε όργανο της εταιρείας (διοικητικό συμβούλιο ή γενική συνέλευση). Ως καθαρά κέρδη τα οποία λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό του ύψους του τακτικού αποθεματικού θεωρούνται τα κέρδη που προκύπτουν από τα λογιστικά βιβλία τα οποία τηρούνται με βάση τον Κ.Ν.2190/20 μετά την αφαίρεση όλων των εξόδων και όλων των ζημιών καθώς και των προβλεπόμενων από το νόμο αποσβέσεων και παντός άλλου εταιρικού βάρους των ζημιών προηγούμενων χρήσεων, εφόσον υπάρχουν, και του αναλογούντος φόρου εισοδήματος (Υπ. Οικ. Εγκ. 1112918/10736/Πολ.1248/12.11/92& 1045732/30.3.93).

Αναλυτικότερα για τον υπολογισμό του τακτικού αποθεματικού αφαιρούνται από τα λογιστικά καθαρά κέρδη χρήσεως τα παρακάτω ποσά:

- Υπόλοιπες ζημιές προηγούμενων χρήσεων (Λογ. Ε.Γ.Λ.Σ. 42.01 και 42.02),
- Το χρεωστικό υπόλοιπο του λογαριασμού «Διαφορές φορολογικού ελέγχου προηγούμενων χρήσεων» (Λογ. Ε.Γ.Λ.Σ. 42.04). Σε περίπτωση που ο άνω λογαριασμός εμφανίζει πιστωτικό υπόλοιπο προστίθεται στα λογιστικά κέρδη και το τακτικό αποθεματικό υπολογίζεται επί του νέου επιπέδου καθαρών κερδών. Το παραπάνω βασίζεται στο σκεπτικό πως στο παρελθόν καταχωρήθηκαν λανθασμένα επιπλέον έξοδα ενώ θα έπρεπε να καταχωρηθούν

σε λογαριασμούς παγίων, πράγμα το οποίο σημαίνει πως υπολογίστηκε χαμηλότερο επίπεδο τακτικού αποθεματικού από το υποχρεωτικό¹⁶.

- Χρεωστικό υπόλοιπο του λογαριασμού «Λοιποί μη ενσωματωμένοι στο λειτουργικό κόστος φόροι» (Λογ. Ε.Γ.Λ.Σ. 88.09).
- Ο φόρος εισοδήματος υπολογιζόμενος επί των λογιστικών κερδών της χρήσεως και όχι των φορολογητέων (Εγκ . Υπ.Οικ. 1112918/10736/πολ. 1248/1992 , Ερμ. Ν. 2065/1992 Άρθρο 16 § 4.2, ΔΦΝ 1992 σελ.1965 και 1045732/10138/πολ. 1120/30-3-1993).
- Το ποσό που απομένει μετά από τις εκπτώσεις που αναφέρθηκαν παραπάνω χρησιμοποιείται ώστε να υπολογισθεί το ελάχιστο επίπεδο (τουλάχιστον 5%) του τακτικού αποθεματικού. Επισημαίνεται πως συνειδητά χρησιμοποιείται η λέξη «τουλάχιστον», διότι δίνεται το δικαίωμα στην εταιρεία να παρακρατήσει μεγαλύτερο, του προβλεπόμενου από το νόμο, ποσό για σχηματισμό τακτικού αποθεματικού, αφήνοντας βέβαια τα υπόλοιπα μεγέθη της διανομής κερδών να προκύψουν φυσιολογικά. Το παραπάνω αφήνει βέβαια λιγότερα διαθέσιμα κεφάλαια για μέρισμα και για άλλα αποθεματικά όμως δεν αποτελεί καμία ουσιαστική ή τυπική παράβαση.
- Επισημαίνεται πως η διάθεση ενός μέρους των κερδών για τακτικό αποθεματικό γίνεται πριν από οποιαδήποτε διανομή των κερδών σε μερίσματα, αμοιβές Δ.Σ., επιπρόσθετες παροχές στους εργαζόμενους, άλλα αποθεματικά κ.λπ. Το καταστατικό ή η Γενική Συνέλευση και το Δ.Σ. δεν μπορεί να ορίσει διαφορετικό τρόπο υπολογισμού τρόπου από αυτόν που προαναφέρθηκε. Το ποσό του αποθεματικού που αναλογεί επί των κερδών της τρέχουσας χρήσης είναι δυνατό να παρακρατηθεί από τα αδιανέμητα κέρδη προηγούμενων χρήσεων ή και από αποθεματικών των οποίων επιτρέπεται η διανομή, αφού τόσο τα κέρδη των προηγούμενων χρήσεων όσο και τα διανεμόμενα αποθεματικά μεταφέρονται στον λογαριασμό 88 «Αποτελέσματα προς διάθεση» και αναμειγνύονται με τα κέρδη της τρέχουσας χρήσης.

Το καταστατικό μπορεί να ορίζει μεγαλύτερο του 5% ποσοστό παρακράτησης (ή στις ασφαλιστικές 20%) για σχηματισμό τακτικού αποθεματικού αλλά όχι μικρότερο. Το παραπάνω δικαίωμα δεν το έχει όμως και η Γενική Συνέλευση. Πιο

¹⁶ Σγουρινάκης Ν., Υπολογισμός τακτικού αποθεματικού, ΛΟΓΙΣΤΗΣ,(11/1999).

συγκεκριμένα η Γενική Συνέλευση δεν μπορεί να αποφασίσει μια αύξηση¹⁷ του ετήσιου ποσοστού παρακράτησης μεγαλύτερο του 5%, διότι αυτό θα μειώσει τα υπόλοιπα διανεμηθέντα κέρδη, την διανομή των οποίων ορίζει το καταστατικό. Επιπλέον, η παραπάνω αρμοδιότητα μπορεί να δοθεί στην Γενική Συνέλευση μόνο αν το ορίζει ρητά το καταστατικό ή αν δεν αναφέρει τίποτα περί του θέματος.

Σε χρήση όπου δεν υπάρχουν κέρδη ή τα κέρδη δεν επαρκούν για σχηματισμό τακτικού αποθεματικού¹⁸ με βάση το ποσοστό που ορίζει ο νόμος ή το καταστατικό δεν θα κρατηθεί μεγαλύτερο ποσό στην επόμενη χρήση. Ειδικότερα, η εταιρεία θα παρακρατήσει από τα κέρδη της επόμενης χρήσης για τακτικό αποθεματικό μόνο το ποσό που προβλέπεται από το νόμο ή το καταστατικό για την συγκεκριμένη χρήση και όχι και το ποσό που δεν ήταν δυνατό να παρακρατήσει κατά την προηγούμενη χρήση. Επιπρόσθετα, αν μέρος του τακτικού αποθεματικού χρησιμοποιηθεί για κάλυψη ζημιών τότε η εταιρεία δεν υποχρεούται στο μέλλον να σχηματίσει μεγαλύτερο ποσοστό για τακτικό αποθεματικό από αυτό που ορίζει ο νόμος ή το καταστατικό. Πιο συγκεκριμένα δεν αποτελεί παράβαση για την εταιρεία κατά μία ζημιογόνα χρήση όπου χρησιμοποιήθηκε ένα μέρος του τακτικού αποθεματικού για κάλυψη της ζημιάς στην επόμενη κερδοφόρα χρήση να παρακρατήσει μεγαλύτερο ποσοστό για να ανέλθει το τακτικό αποθεματικό όπως το, πριν την ζημιογόνα χρήση, επίπεδο. Τέλος, από λογιστικής πλευράς, η εγγραφή καταχωρήσεως του τακτικού αποθεματικού πραγματοποιείται με την χρέωση του λογαριασμού «Κέρδη προς διάθεση» (Λογ. Ε.Γ.Λ.Σ. 88.99) και την πίστωση του λογαριασμού «Τακτικό αποθεματικό» (Λογ. Ε.Γ.Λ.Σ. 41.02).

Παύση υποχρέωσης σχηματισμού του τακτικού αποθεματικού

Η υποχρέωση της εταιρείας να παρακρατεί ετησίως ένα τμήμα των κερδών για τον σχηματισμό τακτικού αποθεματικού εξαντλείται όταν συντρέχουν οι παρακάτω περιπτώσεις:

- Όταν το ύψος του τακτικού αποθεματικού έχει ανέλθει στο 1/3 του μετοχικού κεφαλαίου της (Άρθρο 44 του Κ.Ν. 2190/1920). Ιδιαίτερα για τις ασφαλιστικές

¹⁷ Όπως προβλέπεται το ελάχιστο ποσοστό ορίζεται σε 5% επί των λογιστικών κερδών (αρ.45, παρ 2^Α, ΚΝ 2190/1920)

¹⁸ Βλ. Γνωμ. 57/1353/1990 ΕΣΥΛ

- εταιρείες, όταν το ύψος του τακτικού αποθεματικού έχει ανέλθει στο τετραπλάσιο του μετοχικού κεφαλαίου της (Άρθρο 44 του ν.δ. 400/1970),
- Όταν γίνεται φορολογική αναμόρφωση των κερδών της χρήσης και ο φόρος εισοδήματος υπερκαλύπτει το σύνολο των καθαρών κερδών. (Έγγραφο Υπ. Οικ. Ν.1353/2.5.90) ¹⁹ και
 - Όταν τα κέρδη της χρήσεως, υπερκαλύπτονται από ζημιές προηγούμενων χρήσεων.

Ειδικότερα όσον αφορά το όριο του 1/3 του μετοχικού κεφαλαίου, το καταστατικό της εταιρείας μπορεί να ορίζει ανώτερο, από το νόμο, όριο, όχι όμως και κατώτατο. Επιπρόσθετα πέραν του 1/3 του μετοχικού κεφαλαίου το καταστατικό δύναται να ορίζει μεγαλύτερο ετήσιο ποσοστό παρακράτησης από αυτό που ορίζει ο νόμος (5%). Ανακεφαλαιώνοντας τα παραπάνω, οι συγκεκριμένες διατάξεις του Κ.Ν.2190/1920 είναι υποχρεωτικές μόνο όσον αφορά την μείωση του νόμιμου ορίου, αφήνοντας έτσι ευχέρεια στο καταστατικό να αποφασίζει ελεύθερα μετά την υπέρβαση αυτού. Το καταστατικό της εταιρείας μπορεί να δίνει το δικαίωμα (όπως προαναφέρθηκε στην προηγούμενη παράγραφο) να συνεχίζεται να παρακρατείται , πέραν του ορίου που θέτει ο νόμος , τμήμα των κερδών για τακτικό αποθεματικό. Το θέμα που προκύπτει είναι αν μπορεί να αποφασίσει περί του αυτού και η Γενική Συνέλευση των μετόχων. Σύμφωνα με την σχετική βιβλιογραφία²⁰, η κράτηση του υπερβάλλοντος τακτικού αποθεματικού θα περιορίσει τα υπόλοιπα διανεμηθέντα κέρδη, τα οποία κέρδη ρυθμίζονται από το καταστατικό. Συνεπώς μια τέτοια απόφαση δεν πρέπει να λαμβάνεται από την Γενική Συνέλευση. Πάντως, γίνεται αποδεκτό ότι η παραπάνω αρμοδιότητα μπορεί να δοθεί στην Γενική Συνέλευση αν το καταστατικό το ορίζει ρητά ή αν δεν αναφέρει τίποτα περί του συγκεκριμένου θέματος.

Προορισμός του τακτικού αποθεματικού

Το υπόλοιπο του τακτικού αποθεματικού χρησιμοποιείται αποκλειστικά για την κάλυψη ενδεχόμενων ζημιών στο μέλλον (Άρθρο 44 Κ.Ν.2190/1920). Οποιαδήποτε άλλη χρήση των κονδυλίων του τακτικού αποθεματικού

¹⁹ Βλ. Γνωμ. 57/1353/1990 ΕΣΥΛ

²⁰ Σακκέλης & Αναστασιάδης 2006, «Φορολογία και διάθεση των κερδών των εταιρειών και κίνητρα ιδιωτικών επενδύσεων». και Αληφαντής Γ., Λογιστικές εργασίες τέλους χρήσεως, Εκδόσεις ΠΑΜΙΣΟΣ, 2008

απαγορεύεται ακόμα και αν υπάρχει σχετική ρήτρα στο καταστατικό ή παμψηφεί απόφαση της Γενικής Συνελεύσεως ή σχετική απόφαση του Δ.Σ. Επιπρόσθετα, μπορεί όμως το ποσό του τακτικού αποθεματικού να μην χρησιμοποιηθεί για να καλυφθεί μια ενδεχόμενη ζημιά αλλά να χρησιμοποιηθεί άλλο αποθεματικό αλλά και να αφεθεί ανέπαφο στον Ισολογισμό ως «ζημιά εις νέο».

Επιπλέον, το τακτικό αποθεματικό δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για κάλυψη ζημιών που προκύπτουν στις ενδιάμεσες οικονομικές καταστάσεις²¹. Συνεπώς μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την κάλυψη ζημιών ολόκληρης της χρήσης εφόσον έχουν συνταχθεί οι προβλεπόμενες από το νόμο ετήσιες οικονομικές καταστάσεις εκ των οποίων προκύπτει ζημιά. Επιπρόσθετα, έκτακτη ζημιά που μπορεί να προκληθεί από μια φυσική καταστροφή δεν μπορεί κατά την διάρκεια της χρήσης να καλυφθεί από το τακτικό αποθεματικό, διότι μπορεί να καλυφθεί από το ενδεχόμενο κέρδος. Η Τακτική Γενική Συνέλευση μπορεί κατ' εξαίρεση να αποφασίζει για το πέρα από το υποχρεωτικό όριο του τακτικού αποθεματικού. Πιο συγκεκριμένα η Γενική Συνέλευση δύναται να κεφαλαιοποιήσει, να το μεταφέρει σε άλλο αποθεματικό αλλά και να το διανείμει ως μέρισμα στους μετόχους.

Αποθεματικά Καταστατικού

Τα αποθεματικά καταστατικού (Λογαριασμός Ε.Γ.Λ.Σ. 41.03) αποτελούν τα αποθεματικά που δεν προβλέπονται από το νόμο, αλλά από ειδικές διατάξεις του καταστατικού της εταιρείας. Η εταιρεία είναι υποχρεωμένη, εφόσον υπάρχει σχετική ρήτρα στο καταστατικό, να παρακρατά συγκεκριμένο ποσό από τον λογαριασμό «υπόλοιπο κερδών εις νέο» για σχηματισμό του αποθεματικού καταστατικού. Επιπρόσθετα, το καταστατικό πρέπει να ορίζει το ετήσιο παρακρατούμενο ποσοστό επί των καθαρών κερδών, το μέγιστο ύψος, τον προορισμό κ.α. σχετικά με τα κονδύλια αυτού του λογαριασμού. Επισημαίνεται πως η κράτηση για αποθεματικό καταστατικού θα πραγματοποιηθεί μετά τον σχηματισμό για τακτικό αποθεματικό και την διανομή του πρώτου μερίσματος προς τους μετόχους.

²¹ Οι ενδιάμεσες οικονομικές καταστάσεις δεν συντάσσονται υποχρεωτικά βάσει του ΚΝ 2190/1920.

Η Γενική Συνέλευση δεν έχει καμία αρμοδιότητα να μεταβάλλει το ύψος ή τον προορισμό του αποθεματικού καταστατικού εκτός αν βέβαια υπάρχει σχετική ρήτρα στο καταστατικό που δίνει τέτοια εξουσία στην Γενική Συνέλευση. Τέλος, μεταβολή στους όρους λειτουργίας και ρύθμισης του αποθεματικού καταστατικού μπορεί να επέλθει μόνο με τροποποίηση του καταστατικού.

Ειδικά Αποθεματικά

Τα Ειδικά Αποθεματικά (Λογαριασμός Ε.Γ.Λ.Σ. 41.04) αποτελούν αποθεματικά που έχουν συγκεκριμένο σκοπό. Αυτός ο σκοπός δύναται να έχει οριστεί από τα όργανα της επιχείρησης όπως π.χ. από την Γενική Συνέλευση ή από το Κράτος μέσω των νομοθετικών διατάξεων²² που κατά καιρούς θεσπίζονται. Παραδείγματα τέτοιων αποθεματικών αποτελούν τα εξής:

- αποθεματικό για διανομή μερισμάτων στους μετόχους,
- αποθεματικό για κάλυψη μελλοντικών ζημιών που επήλθαν από επισφαλείς απαιτήσεις,
- αποθεματικό για κάλυψη μελλοντικών ζημιών που επήλθαν από υποτίμηση αποθεμάτων,
- αποθεματικό για την επέκταση του εργοστασίου της επιχείρησης,
- αποθεματικό από κέρδη από την πώληση χρεογράφων κ.λπ.

Έκτακτα Αποθεματικά

Τα Έκτακτα Αποθεματικά (Λογαριασμός Ε.Γ.Λ.Σ. 41.05) αποτελούν αποθεματικά που προβλέπονται από το καταστατικό ή από το νομοθέτη ή σχηματίζονται με απόφαση της τακτικής γενικής συνελεύσεως και δεν έχουν ειδικό προορισμό και τα οποία δύνανται με απόφαση της τακτικής γενικής συνελεύσεως να χρησιμοποιηθούν για οποιαδήποτε σκοπό. Συνηθίζεται στις εταιρείες να προβλέπουν τα καταστατικά τους την διάθεση συγκεκριμένου ποσοστού των καθαρών κερδών για σχηματισμό εκτάκτων αποθεματικών, μετά βέβαια τον σχηματισμό του τακτικού αποθεματικού και του αποθεματικού καταστατικού, καθώς και της διανομής του μερίσματος προς τους μετόχους. Αν και αποθεματικό

²² Μια τέτοια περίπτωση αποτελεί και η λογιστική παρακολούθηση των εισπραχθέντων μερισμάτων τον οποίο λογιστικό χειρισμό έχει καθορίσει το ΥΠ.ΟΙΚ. με σχετική εγκύκλιο (ΠΟΛ 1129/ 6-6-2011)

καταστατικού, το ιδιαίτερο γνώρισμα του εκτάκτου αποθεματικού είναι η ελευθερία που δίνεται στην τακτική Γενική Συνέλευση ως προς την απόφαση του προορισμού του κονδυλίου αυτού και για αυτό τον ακριβώς λόγο συγκαταλέγεται στα ελεύθερα ή αλλιώς προαιρετικά αποθεματικά

Όπως προαναφέρθηκε η τακτική Γενική Συνέλευση είναι αρμόδια να αποφασίζει για την χρήση του εκτάκτου αποθεματικού χωρίς βέβαια να μην σημαίνει πως αυτή δεν μπορεί να μεταβιβάσει την παραπάνω αρμοδιότητα στο Διοικητικό Συμβούλιο. Πιο συγκεκριμένα, δύναται η χρήση του έκτακτου αποθεματικού να αφήνεται, έπειτα από σχετική απόφαση της τακτικής Γενικής Συνέλευσης, στην απόλυτη κρίση του Διοικητικού Συμβουλίου. Τέλος, γενικός κανόνας που επικρατεί στα αποθεματικά είναι πως όποιο όργανο είναι αρμόδιο για τον σχηματισμό τους, το ίδιο όργανο είναι αρμόδιο για την κατάργησή τους.

Αφορολόγητα Αποθεματικά Ειδικών Διατάξεων Νόμων

Τα Αφορολόγητα Αποθεματικά Ειδικών Διατάξεων Νόμων (Λογαριασμός Ε.Γ.Λ.Σ. 41.08) αποτελούν αποθεματικά τα οποία δεν φορολογούνται και σχηματίζονται για την απόκτηση νέου παραγωγικού εξοπλισμού. Ουσιαστικά αποτελούν φορολογικά κίνητρα που δίνει η πολιτεία ώστε να επιτευχθεί η επέκταση, η ανανέωση και ο εκσυγχρονισμός των επιχειρήσεων καθώς και αύξηση της ανταγωνιστικότητάς τους.

Πρέπει να επισημανθεί πως τα αφορολόγητα αποθεματικά ως έννοια δεν συμπίπτει στην φορολογική και λογιστική πρακτική. Ο λόγος για τον οποίο συμβαίνει το παραπάνω εντοπίζεται στην διαφορετικότητα των λογιστικών και φορολογικών κερδών. Αναλυτικότερα, ενώ τα αφορολόγητα αποθεματικά αντλούνται από τα λογιστικά κέρδη, ο φορολογικός νομοθέτης αναγνωρίζει μόνο τα φορολογητέα που προκύπτουν από τις οικείες φορολογικές διατάξεις.

Σημειώνεται επίσης, πως η έννοια αφορολόγητη έκπτωση δεν συμπίπτει με αυτήν του αφορολόγητου αποθεματικού. Ειδικότερα, η έννοια της αφορολόγητης έκπτωσης χρησιμοποιείται στις εγκυκλίους του Υπουργείου Οικονομικών όταν δίνονται κίνητρα να σχηματιστούν αφορολόγητα αποθεματικά από ήδη υπάρχουσες παραγωγικές επενδύσεις. Αντίθετα, η έννοια των αφορολογητών

αποθεματικών χρησιμοποιείται για κίνητρα που δίνονται στις επιχειρήσεις για νέες παραγωγικές επενδύσεις.

Σε περίπτωση που τα Αφορολόγητα Αποθεματικά Ειδικών Διατάξεων Νόμων αποφασιστεί να διανεμηθούν ή να κεφαλαιοποιηθούν, τότε τα αποθεματικά αυτά φορολογούνται αυτοτελώς κατά το χρόνο διανομής ή κεφαλαιοποίησής τους στο όνομα της εταιρείας, χωρίς αυτά να συναθροίζονται με τα λοιπά αποτελέσματα βάσει του Ισολογισμού της εταιρείας κατά το χρόνο της διανομής ή της κεφαλαιοποίησης.

Αποθεματικό για ίδιες μετοχές

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 16²³ του Κ.Ν. 2190/1920 και του Ν.2065/1992 εάν η επιχείρηση κατέχει στο τέλος της χρήσεως δικές της μετοχές υποχρεούται να σχηματίσει αποθεματικό ισόποσο με την αξία κτήσης των μετοχών αυτών. Το αποθεματικό αυτό θα καταχωρείται στον λογαριασμό του Ε.Γ.Λ.Σ. 41.09 με τον τίτλο «αποθεματικό για ίδιες μετοχές». Το αποθεματικό αυτό σχηματίζεται από τα καθαρά λογιστικά κέρδη χρήσεως μετά την αφαίρεση του φόρου εισοδήματος, του τακτικού αποθεματικού και του ποσού που θα διανεμηθεί ως πρώτο μέρισμα. Επιπρόσθετα, στην περίπτωση που η επιχείρηση κλείσει την χρήση με ζημιές και κατέχει ίδιες μετοχές θα καταχωρηθεί με την αξία του κόστους κτήσεως των μετοχών ο λογαριασμός του ενεργητικού (Λογαριασμός Ε.Γ.Λ.Σ. 34.25) «ίδιες μετοχές», ο οποίος θα εμφανιστεί αφαιρετικά από το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων. Το αποθεματικό αυτό, εφόσον προκύπτει μετά την αφαίρεση του φόρου εισοδήματος, μεταφέρεται, όταν δεν κατέχονται πλέον οι ίδιες μετοχές, στον λογαριασμό του Ε.Γ.Λ.Σ. 88.07 και με τον τίτλο «αποθεματικά προς διάθεση» τα οποία διατίθενται σύμφωνα με τις αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης η οποία μπορεί να τα διανείμει ή να τα μεταφέρει στα (Λογαριασμός Ε.Γ.Λ.Σ. 41.05) «έκτακτα αποθεματικά». Εν τέλει, πρέπει να επισημανθεί πως το παραπάνω αποθεματικό σχηματίζεται για να διατηρηθεί το μετοχικό κεφάλαιο σε σταθερό επίπεδο το οποίο με την αγορά ιδίων μετοχών έχει ουσιαστικά μειωθεί με το ύψος του αποθεματικού. Επιπρόσθετα, πρέπει να επισημανθεί πως όταν

²³ Τα δικαιώματα των ιδίων μετοχών αναστέλλονται στη Γενική Συνέλευση και επίσης τα μερίσματα που αντιστοιγούν στις ίδιες μετοχές προσαυξάνουν το μέρισμα των λοιπών μετόχων.

κατέχονται ίδιες μετοχές, επιστρέφεται στους μετόχους το αντίστοιχο τμήμα του μετοχικού κεφαλαίου που αυτοί είχαν καταβάλει κατά την απόκτηση των μετοχών. Άρα, για να επιτευχθεί η ακεραιότητα του μετοχικού κεφαλαίου ο σχηματισμός του αποθεματικού για ίδιες μετοχές πρέπει να γίνει πριν από οποιαδήποτε διανομή κερδών.

Αποθεματικά από απαλλασσόμενα της φορολογία έσοδα

Τα έσοδα που προκύπτουν, από τόκους εντόκων Γραμματίων του Ελληνικού Δημοσίου, τόκους καταθέσεων σε ξένο νόμισμα, τόκους Ομολογιακών δανείων κ.λπ. έχουν εξαντλήσει την φορολογική τους υποχρέωση και δεν πρόκειται να φορολογηθούν ξανά στο όνομα της εταιρείας. Τα έσοδα αυτά αρχικώς κατά την είσπραξή τους καταχωρούνται ως «έσοδα χρεογράφων» (Λογαριασμός Ε.Γ.Λ.Σ. 76.01) και εφόσον δεν διανεμηθούν θα σχηματιστεί ισόποσο αποθεματικό με τον τίτλο «Αποθεματικά από απαλλασσόμενα της φορολογία έσοδα» (Λογαριασμός Ε.Γ.Λ.Σ. 41.90). Καταλήγοντας λοιπόν, κατά την διανομή του παραπάνω αποθεματικού, σύμφωνα με το άρθρο 106 του Κ.Φ.Ε. θα αναχθούν σε μεικτά ποσά και θα υπαχθούν σε φορολογία.

Αποθεματικά από έσοδα φορολογηθέντα κατ' ειδικό τρόπο

Τα έσοδα που προκύπτουν, από κέρδη φορολογηθέντα κατ' ειδικό τρόπο με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης και επί των οποίων έχει γίνει παρακράτηση φόρου, ή από προερχόμενα από τόκους καταθέσεων (άρθρο 21 του Κ.Ν. 1921/1991) ή από ωφέλεια από την εκχώρηση ή μεταβίβαση αυτοτελώς κάθε δικαιώματος το οποίο είναι συναφές με την άσκηση της επιχείρησης ή του επαγγέλματος, όπως της μίσθωσης ή υπομίσθωσης ή του δικαιώματος προνομίου ή του διπλώματος ευρεσιτεχνίας και άλλων παρόμοιων δικαιωμάτων κ.λπ. ή από την μεταβίβαση εταιρικού μεριδίου ή ολόκληρης επιχείρησης με τα άυλα στοιχεία αυτής, όπως αέρας, επωνυμία, σήμα, προνόμια κ.λπ. (άρθρο 13 §1 του Κ.Φ.Ε.) εμφανίζονται κατά την είσπραξη τους στον λογαριασμό «έσοδα χρεογράφων» (Λογαριασμός Ε.Γ.Λ.Σ. 76.01) και στον λογαριασμό «Ελληνικό Δημόσιο-προκαταβεβλημένοι και παρακρατημένοι φόροι» (Λογαριασμός Ε.Γ.Λ.Σ. 33.13) ο φόρος που παρακρατήθηκε για τα εν λόγω έσοδα. Επιπρόσθετα, εφόσον τα έσοδα αυτά δεν διανεμηθούν θα σχηματιστεί ισόποσο αποθεματικό με τον τίτλο

«Αποθεματικά από έσοδα φορολογηθέντα κατ' ειδικό τρόπο» (Λογαριασμός Ε.Γ.Λ.Σ. 41.91).

Στην περίπτωση που τα φορολογηθέντα έσοδα κατ' ειδικό τρόπο υπερβαίνουν τα κέρδη του Ισολογισμού στον πίνακα διάθεσης αποτελεσμάτων θα εμφανιστεί ως αποθεματικά από έσοδα φορολογηθέντα κατ' ειδικό τρόπο το ποσό που απομένει μετά την αφαίρεση, από τα κέρδη του Ισολογισμού, του φόρου εισοδήματος, των τυχόν κρατήσεων για σχηματισμό άλλων αποθεματικών (τακτικό, αφορολόγητο κ.λπ.) και των τυχόν διανεμόμενων ποσών. Επιπρόσθετα, στην περίπτωση όπου τα έσοδα αυτά καλύπτουν τις ζημιές της τρέχουσας χρήσης και επομένως κατά τη διανομή δεν απομένουν ή αν απομείνει έστω ένα μέρος εξ αυτών, τότε ο παρακρατηθείς φόρος ή το μέρος αυτού που αναλογεί στα συμψηφιζόμενα έσοδα μεταφέρεται από τους οικείους λογαριασμούς του 33.13 «Ελληνικό Δημόσιο-προκαταβεβλημένοι και παρακρατημένοι φόροι» στο λογαριασμό του Ε.Γ.Λ.Σ 63.13 (Εγκ. Υπ.Οικ. 1015040/10064/Β 0012/Πολ 1059/1.3.96).

5.1.4. Είδη μερισμάτων

Στην διεθνή βιβλιογραφία επικρατούν τέσσερις τύποι μερισμάτων:

- Μέρισμα σε μετρητά (cash dividends),
- Μέρισμα σε μετοχές (stock dividends),
- Μέρισμα σε περιουσιακά στοιχεία (property dividends),
- Μέρισμα ρευστοποίησης (liquidation dividends) και
- Μέρισμα σε scrip (αναβαλλόμενη μερισματαπόδειξη)

Μέρισμα σε μετρητά (cash dividends)

Τα μερίσματα σε μετρητά αποτελούν την δημοφιλέστερη μορφή μερισμάτων. Αναλυτικότερα, όταν σημειώνει μια επιχείρηση κέρδη σε μια χρήση, μπορεί να διανείμει μέρος των τμημάτων υπό την μορφή ρευστών διαθέσιμων. Αυτή η μορφή μερισμάτων αν και ιδιαίτερα δημοφιλής στους επενδυτές – μετόχους (διότι αυξάνει την ρευστότητά τους), πρέπει να μελετηθεί αναλυτικά από την διοίκηση της επιχείρησης. Πιο συγκεκριμένα, μια επιχείρηση μπορεί να σημειώνει κέρδη στις καταστάσεις της, αλλά να αντιμετωπίζει πρόβλημα ρευστότητας που μπορεί να

προκαλέσει μέχρι και διάλυση της εταιρείας. Σε μια τέτοια περίπτωση η εταιρεία πρέπει να καταφύγει σε άλλες μορφές μερισμάτων ή ακόμα και στη μη διανομή μερίσματος.

Μέρισμα σε μετοχές (stock dividends)

Σε περίπτωση που μια εταιρεία επιθυμεί αφενός να διατηρήσει τα κέρδη της για να χρηματοδοτήσει διάφορες επενδυτικές ευκαιρίες και αφετέρου να ικανοποιήσει την ανάγκη των μετοχών για διανομή μερισμάτων, τότε μπορεί να καταφύγει στην διανομή μετοχών προς τους υφιστάμενους μετόχους της. Ουσιαστικά η εταιρεία εκδίδει νέες μετοχές και τις μεταβιβάζει χωρίς αντάλλαγμα στους μετόχους της, ανάλογα με το ποσοστό συμμετοχής τους στο μετοχικό κεφάλαιο. Ένα από τα βασικότερα πλεονεκτήματα αυτής της εναλλακτικής μορφής μερίσματος είναι η αύξηση της εμπορευσιμότητας των μετοχών και κατ' επέκταση των κερδών των μετόχων.

Μέρισμα σε περιουσιακά στοιχεία (property - dividends)

Ένας άλλος τύπος μερίσματος αποτελεί η διανομή κερδών σε είδος. Πιο συγκεκριμένα, η εταιρεία μπορεί αντί για ρευστά να διαθέσει στους μετόχους περιουσιακά στοιχεία της όπως π.χ. χρεόγραφα (μετοχές- ομόλογα) εκδόσεως άλλων επιχειρήσεων που κατέχει η επιχείρηση, δικαιώματα προτιμήσεως για εγγραφή σε μετοχές άλλης εταιρείας, εμπορεύματα, οικόπεδα και άλλες επενδύσεις. Επιπρόσθετα, αυτός ο τύπος μερίσματος έχει το πλεονέκτημα αφενός της διατήρησης των κερδών στην εταιρεία και αφετέρου της διαφύλαξης της ρευστότητας της εταιρείας. Στην Ελλάδα συνηθίζεται να δίνονται μερίσματα σε ακίνητα.

Μέρισμα ρευστοποίησης (liquidation dividends)

Αυτή η μορφή μερίσματος εμφανίζεται κυρίως στις Η.Π.Α. και αποτελεί συνήθως επιστροφή ενός μέρους του επενδυμένου κεφαλαίου στους μετόχους. Πιο συγκεκριμένα, ως μέρισμα ρευστοποίησης καταβάλλονται οι αποσβέσεις των

εξαντλούμενων στοιχείων οι οποίες, όπως είναι προφανές, συνιστούν επιστροφή κεφαλαίου.

Αναβαλλόμενη Μερισμααπόδειξη (scrip dividend)

Όταν μια εταιρεία σημειώνει κέρδη αντιμετωπίζοντας όμως παράλληλα προβλήματα ρευστότητας μπορεί να αναβάλλει την καταβολή μερίσματος στο μέλλον. Αναλυτικότερα, η εταιρεία εκδίδει στους μετόχους αντί μετρητών ένα πιστωτικό τίτλο, σύμφωνα με τον οποίο η εταιρεία συμφωνεί να καταβάλει το οριζόμενο μέρισμα στο μέλλον. Επιπρόσθετα, αυτό το μέρισμα μπορεί να φέρει τόκο και να διατηρηθεί στην κατοχή του μετόχου ως την λήξη του ή ακόμη και να προεξοφληθεί.

Πρώτο Μέρισμα

Εκτός του τακτικού αποθεματικού ένα μέρος των κερδών διατίθενται ως μερίσματα στους μετόχους. Τα μερίσματα αποτελούν μαζί με τις ανατιμήσεις των χρηματιστηριακών τιμών των μετοχών έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες που λαμβάνεται υπόψη στην διαδικασία λήψης επενδυτικών αποφάσεων.

Υπολογισμός πρώτου μερίσματος

Μέθοδος του ποσοστού επί των λογιστικών κερδών

Σύμφωνα με το άρθρο 3 του Α.Ν.148/1967, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 1 του Ν. 876/1979 για τον υπολογισμό του μερίσματος αφαιρούνται από τα λογιστικά

κέρδη:

Ακάλυπτες ζημιές προηγούμενων χρήσεων,

- Ο αναλογών στα λογιστικά κέρδη (και όχι στα φορολογητέα) φόρος εισοδήματος και,

- Κέρδη από εκποίηση μετοχών θυγατρικής εταιρείας (για να αναγνωριστεί μια εταιρεία ως θυγατρική πρέπει να κατέχεται τουλάχιστον 10 έτη ποσοστό συμμετοχής άνω του 20% του καταβεβλημένου αυτής κεφάλαιο),
- Το τακτικό αποθεματικό, του οποίου ο υπολογισμός αναλύθηκε εκτενέστερα στην προηγούμενη παράγραφο.

Επί του απομένοντος ποσού των καθαρών κερδών μπορεί η εταιρεία να διαθέσει το 35% για μερίσματα στους μετόχους της.

Προμέρισμα

Οι επιχειρήσεις δύνανται να διανέμουν μέρος των κερδών τους χωρίς να έχει παρέλθει το τέλος της χρήσης, αλλά κατά την διάρκεια αυτής. Η διανομή κερδών υπό αυτή την μορφή ονομάζεται προμέρισμα.. Σύμφωνα με το άρθρο 45 του Κ.Ν.2190/1920 επιτρέπεται η διανομή προμερίσματος σε οποιαδήποτε χρονική περίοδο επί τη βάση λογιστικής κατάστασης, η οποία απεικονίζει όλα τα κέρδη της εταιρείας από την αρχή της χρήσης έως την χρονική στιγμή που συντάσσεται αυτή λογιστική κατάσταση. Η διανομή προμερίσματος αποτελεί ουσιαστικά προκαταβολή έναντι του μελλοντικού μερίσματος της χρήσεως και είναι πολύ ωφέλιμη για την κάλυψη των τρεχουσών οικονομικών αναγκών των μετόχων. Επιπρόσθετα σύμφωνα με τα άρθρα 42α και 43α §1 Κ.Ν.2190/1920 επισημαίνεται πως κάτω από τον Ισολογισμό πρέπει να υπάρχει σχετική, των προμερισμάτων, σημείωση. Εφόσον η διανομή προμερίσματος γίνεται πριν την έγκριση των οικονομικών καταστάσεων αποτελεί «προκαταβολή, μέλλουσας και αβέβαιης απαίτησης», η οποία ενέχει πολλούς κινδύνους εις βάρος ιδίως των δανειστών. Αναλυτικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 57 γ' του Κ.Ν.2190/1920 προκαταβολή που προέρχεται από εικονικά κέρδη απαγορεύεται και διώκεται ποινικώς, χωρίς να αποκλείεται και αναζήτηση αστικής ευθύνης του Δ.Σ. και των ελεγκτών.

Προϋποθέσεις διανομή προμερίσματος

Η διανομή προμερίσματος καθίσταται εφικτή μόνο εάν συντρέχουν οι παρακάτω προϋποθέσεις:

- Σύνταξη προσωρινής λογιστικής κατάστασης. Αυτή η λογιστική κατάσταση θα αποτελείται από ένα προσωρινό Ισολογισμό, ο οποίος θα συντάσσεται στη βάση των διατάξεων που διέπουν τη σύνταξη του Ισολογισμού τέλους

χρήσεως. Ο συγκεκριμένος Ισολογισμός συνήθως διαφέρει από τους συμβατικούς Ισολογισμούς στα εξής θέματα:

1. Εσωλογιστική αντί πραγματική διενέργεια απογραφής, δηλαδή κατάρτιση απογραφής βασιζόμενη στα λογιστικά υπόλοιπα των λογαριασμών²⁴.
2. Δεν απαιτείται για την συγκεκριμένη κατάσταση να γίνει παρακράτηση για τον σχηματισμό τακτικού και αφορολόγητου αποθεματικού καθώς και αποθεματικό καταστατικού.
3. Ο υπολογισμός των αποσβέσεων των παγίων περιουσιακών στοιχείων θα γίνει μόνο για το χρονικό διάστημα που περιλαμβάνει η λογιστική κατάσταση.
4. Προσωρινή αντί οριστική εκκαθάριση των λογαριασμών δαπανών, υπό την μορφή προβλέψεων. Επιπρόσθετα πρέπει να υπολογιστεί και πρόβλεψη για αποζημίωση προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία .

- Από τα κέρδη που προκύπτουν από αυτή την ενδιάμεση οικονομική κατάσταση πρέπει να έχουν αφαιρεθεί τυχόν ζημιές προηγούμενων χρήσεων, όπως ορίζει η διάταξη του άρθρου 44 §2 Κ.Ν.2190/1920.

- Η χάριν του προμερίσματος συντασσόμενη λογιστική κατάσταση πρέπει να δημοσιευτεί εντός τουλάχιστον 20 ημερών προ της διανομής των κερδών, σε μία ημερήσια, ευρείας κυκλοφορίας, πολιτική εφημερίδα που εκδίδεται στην Αθήνα, καθώς επίσης και στο Φ.Ε.Κ. (Τεύχος Α.Ε. και Ε.Π.Ε.), αφού προηγουμένως ελεγχθεί από Ορκωτό Ελεγκτή για τις εισηγμένες εταιρείες,

- Η διανομή προμερίσματος πρέπει να εγκριθεί από τα αρμόδια όργανα σύμφωνα με το νόμο ή το καταστατικό, από Έκτακτη Γενική Συνέλευση ή το Διοικητικό Συμβούλιο της εταιρείας. (Ο νόμος δεν κατονομάζει ρητά ποιο από

²⁴ Σακέλλης Ε. (2009), ‘‘Ο «Πανδέκτης» του λογιστή λογιστικό-φορολογικό δίκαιον & λογιστική’’, εκδόσεις Ε. Σακέλλη

τα προαναφερθέντα όργανα δύνανται να εγκρίνουν την διανομή προμερίσματος),

- Το προμέρισμα δεν πρέπει να υπερβαίνει το ήμισυ των αναφερόμενων στη λογιστική κατάσταση καθαρών κερδών της περιόδου, αφού προηγουμένως έχουν αφαιρεθεί από αυτά, ο αναλογών φόρος εισοδήματος και το τακτικό αποθεματικό. Από φορολογικής σκοπιάς τα προμερίσματα, εν αντιθέσει με τα μερίσματα, δεν υπόκεινται σε παρακράτηση φόρου εισοδήματος,

- Υποβολή στη Νομαρχία ή στο Υπουργείο Εμπορίου, της λογιστικής κατάστασης, μετά της ημερήσιας εφημερίδας (όπου δημοσιεύτηκε αυτή η κατάσταση), ως και φωτοαντιγράφου του διπλότυπου της Δ.Ο. Υ. και του Φ.Ε.Κ (άρθρο 46α Κ.Ν.2190/1920). Πρέπει να επισημανθεί πως στην περίπτωση την οποία τα διανεμηθέντα προμερίσματα υπερβαίνουν τα διανεμηθέντα, στο τέλος της χρήσης, μερίσματα, υποχρεούνται οι μέτοχοι να επιστρέψουν στην εταιρεία την διαφορά. (άρθρο 46α Κ.Ν.2190/1920).

Φορολογική αντιμετώπιση των προμερισμάτων

Φορολογικά τα προμερίσματα αντιμετωπίζονται με τον ίδιο ακριβώς τρόπο όπως τα μερίσματα (εισόδημα από κινητές αξίες και είναι εξαντλημένη από την φορολογική υποχρέωση). Επιπλέον, ως χρόνος πραγματοποίησης των εισοδημάτων που προκύπτουν από το προμέρισμα, για την κάλυψη τεκμηρίων π.χ., θεωρείται ο χρόνος εγκρίσεως του Ισολογισμού τέλους χρήσεως από την Γενική Συνέλευσή και όχι την χρονική στιγμή της είσπραξής τους, διότι εφόσον δεν έχουν φορολογηθεί τα προμερίσματα κατά την περίοδο έγκρισής τους δεν μπορούν να εκπέσουν από τα φορολογητέα κέρδη. Άρα όταν τελικά φορολογηθούν (στο τέλος της χρήσεως) θα μπορέσουν να αναγνωριστούν (Άρθρο 26 §1 Ν.2238/1994).

Λογιστική αντιμετώπιση των προμερισμάτων

Λογιστικά το θέμα των προμερισμάτων αντιμετωπίζεται με την βοήθεια των λογαριασμών 33.06 «Προμερίσματα» και 53.02 «Προμερίσματα πληρωτέα». Αρχικώς , κατόπιν εγκρίσεως των προμερισμάτων από τα αρμόδια όργανα, χρεώνεται ο λογαριασμός 33.06 «Προμερίσματα» με πίστωση του 53.02

«Προμερίσματα πληρωτέα». Εν συνεχεία, χρεώνεται ο 53.02 «Προμερίσματα πληρωτέα» με πίστωση των οικείων υπολογαριασμών των χρηματικών διαθεσίμων (Ταμείο ή Καταθέσεις όψεως) για να απεικονιστεί λογιστικά η καταβολή των προμερισμάτων. Εν τέλει, τα υπόλοιπα των λογαριασμών 33.06 και 53.02 μεταφέρονται στον λογαριασμό 53.01 «Μερίσματα πληρωτέα» για τυχόν συμψηφισμό τους.

Διανομή Κερδών στο Προσωπικό

Οι εταιρείες δύνανται να διανείμουν ένα μέρος των κερδών στο εργατοϋπαλληλικό προσωπικό της σύμφωνα με το άρθρο 9 του Ν.1473/1984. Ο Κ.Ν.2190/192 δεν ορίζει πως θα διανεμηθούν το υπόλοιπο των κερδών στο προσωπικό, ούτε επιβάλλει περιορισμούς ως προς τον τρόπο ή το είδος της παροχής. Αντιθέτως δίνει την σχετική εξουσία καθορισμού του υπολοίπου των κερδών στο καταστατικό (άρθρο 45 §2 εδάφιο γ' του Κ.Ν.2190/192²⁵).

Το καταστατικό μπορεί να ορίζει ότι τα κέρδη θα διανεμηθούν στα μέλη της διοικήσεως και στο προσωπικό, εφόσον, από τα καθαρά κέρδη της χρήσεως αφαιρεθούν, εκτός από το τακτικό αποθεματικό και το πρώτο μέρισμα κι άλλα ποσά, όπως π. χ. πρόσθετο ποσό για σχηματισμό τακτικού αποθεματικού, πρόσθετο μέρισμα στους μετόχους κ.λπ.

Το καταστατικό δύναται, ακόμη, να αποκλείσει το προσωπικό από οποιαδήποτε συμμετοχή στην διάθεση των κερδών της ανώνυμης εταιρείας. συνεπώς μία τέτοια ρήτρα του καταστατικού καθιστά την Γενική Συνέλευση αδύναμη να διανείμει μέρος των κερδών στο εργατοϋπαλληλικό προσωπικό.

Το καταστατικό²⁶ μπορεί να εξουσιοδοτεί την Γενική Συνέλευση να λάβει την απόφαση της διανομής ή μη, τμήματος των κερδών στο προσωπικό. Επιπλέον, αν το καταστατικό ορίζει ρητά τον τρόπο διανομής των κερδών στο προσωπικό, τότε η Γενική Συνέλευση δεν μπορεί να αποφασίσει διαφορετικά, εκτός εάν αυτή τροποποιήσει με καταστατική συνέλευση το σχετικό άρθρο του καταστατικού.

²⁵ Άρθρο 45 Τα καθαρά κέρδη διανέμονται κατά την εξής σειρά: α) αφαιρείται η κατά τον παρόντα νόμον ή το καταστατικόν κράτησις δια τακτικών αποθεματικών. β) κρατείται το απαιτούμενον ποσόν δια την καταβολήν πρώτου μερίσματος γ) το υπόλοιπον διατίθεται κατά τους ορισμούς τους καταστατικού.

²⁶ 5. Δημήτρακας Αθ. (2007), ‘‘Κωδικοποίηση Ν. 2190/1920 περί Ανωνύμων Εταιρειών’’, εκδόσεις Σταμούλη

Στην περίπτωση που το καταστατικό δεν καθορίζει πως διανέμεται το υπόλοιπο των κερδών, αλλά ούτε και ορίζει όργανο για να καθορίσει αυτό, η διανομή γίνεται με απόφαση της Γενικής Συνελεύσεως (άρθρο 33 και 34 Κ.Ν.2190/1920) Παλαιότερα έθετε ο φορολογικός νομοθέτης κάποιους περιορισμούς στην διανομή κερδών στο προσωπικό. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 9 του Ν.1473/1984 και της Εγκ. Υπ.Οικονομικών 7383/81 πολ.68/1985, από την 7.9.1984 μέχρι τις 30.12.1989 ίσχυαν τα εξής:

- το ποσό των κερδών που θα διανεμηθεί στο προσωπικό δεν θα υπερέβαινε το 10% των καθαρών κερδών χρήσεως,
- το ποσό των κερδών της χρήσης που θα διανεμηθεί στο προσωπικό δεν θα υπερέβαινε το 15% των συνολικών ετήσιων ακαθάριστων αποδοχών του εργατοϋπαλληλικού προσωπικού κατά την διάρκεια της ίδιας χρήσης και
- το άνω ποσό θα διανεμόταν σε όλο το προσωπικό κατά την κρίση της διοίκησης της εταιρείας.

Έπειτα σύμφωνα με το άρθρο 12 του Ν.1882/1990 ίσχυαν τα εξής:

- το ποσό των κερδών που θα διανεμηθεί στο προσωπικό δεν θα υπερέβαινε το 15% των καθαρών κερδών χρήσεως,
- το ποσό των κερδών της χρήσης που θα διανεμηθεί στο προσωπικό δεν θα υπερέβαινε το 25% των συνολικών ετήσιων ακαθάριστων αποδοχών του εργατοϋπαλληλικού προσωπικού κατά την διάρκεια της ίδιας χρήσης και
- το άνω ποσό θα διανεμόταν σε όλο το προσωπικό κατά την κρίση της διοίκησης της εταιρείας.

Φορολογική αντιμετώπιση διανομής κερδών στο προσωπικό

Η διανομή των κερδών στο εργατοϋπαλληλικό προσωπικό αποτελεί εισόδημα και θεωρείται από την φορολογική αρχή ως εισόδημα από κινητές αξίες με βάση τις διατάξεις της φορολογίας εισοδήματος. (άρθρο 24 §1 περ. ε' του Ν.2238/1994). Ως χρόνος κτήσεως των άνω εισοδημάτων θεωρείται ο χρόνος εγκρίσεως του Ισολογισμού από τη Γενική Συνέλευση των μετόχων (άρθρο 26 §1 του Ν.2238/1994). Συνεπώς, οι ανώνυμες εταιρείες, οι οποίες κλείνουν την διαχείριση στις 31 Δεκεμβρίου και η Γενική Συνέλευση εγκρίνει τις οικονομικές καταστάσεις

στις 30 Ιουνίου, τότε τα εισοδήματα του προσωπικού από τα κέρδη της ανωνύμου εταιρείας θα αναγνωρισθούν ότι αποκτήθηκαν την ημέρα της εγκρίσεως της Γενικής Συνελεύσεως και στην συγκεκριμένη περίπτωση στις 30 Ιουνίου.

Χαρτόσημο αμοιβών των διανεμόμενων στο προσωπικό κερδών

Τα διανεμόμενα κέρδη υπό την μορφή μετρητών αλλά και μετοχών στο προσωπικό ανωνύμων εταιρειών, εφόσον κριθούν ότι αποτελούν πρόσθετη αμοιβή ως αντάλλαγμα της εργασίας τότε δεν οφείλονται τέλη χαρτοσήμου σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2 §1α του Ν.2990/2001. Διαφορετικά με την διάταξη του άρθρου 15Ε του Κ.Τ.Χ²⁷, οι αμοιβές που καταβάλλονται από τις ανώνυμες εταιρείες στο προσωπικό λόγω της συμμετοχής τους στα κέρδη της εταιρείας υπόκεινται σε τέλος 1% (πλέον εισφορά υπέρ Ο.Γ. Α.20%).

Το άνω τέλος χαρτοσήμου αποδίδεται εντός δυο μηνών από την έγκριση του Ισολογισμού της ανώνυμης εταιρείας από την Γενική Συνέλευση των μετόχων σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 30 §5 του Κ.Φ.Σ.(Π.Δ. 99/1977) το οποίο διατηρήθηκε σε ισχύ με το άρθρο 39 §10 του Κ.Β.Σ. Η δίμηνη προθεσμία της απόδοσης του τέλους χαρτοσήμου αρχίζει από την χρονική στιγμή της έγκρισης των οικονομικών καταστάσεων από την Τακτική Γενική Συνέλευση.

Ασφαλιστικές εισφορές των διανεμόμενων στο προσωπικό κερδών

Παλαιότερα, και συγκεκριμένα μέχρι την 30 Δεκεμβρίου 1989, τα διανεμόμενα στο προσωπικό κέρδη θεωρούταν από το Ι.Κ.Α. ως ποσοστά ή πρόσθετες χρηματικές αμοιβές επί των οποίων έπρεπε να υπολογίζεται οι εισφορές υπέρ Ι.Κ.Α.²⁸. Κατόπιν, από τις 31 Δεκεμβρίου 1989 έως 29 Ιουνίου 1992 έπαψε να υπάρχει υποχρέωση καταβολής ασφαλιστικών εισφορών σε οργανισμούς και ταμεία κύριας ή επικουρικής ασφάλισης για τα διανεμόμενα στο προσωπικό κέρδη, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 13 §2 του Ν.1892/1990 με την οποία προστέθηκε νέο εδάφιο στο τέλος της περ. α' του άρθρου 4 του Ν.Δ. 3843/1958. Σήμερα, με το άρθρο 15 περ.2 του Ν.2065/1992 τροποποιήθηκε ολόκληρη η περ. α' του άρθρου 4, του Ν.3843/1958 με αποτέλεσμα να καταργηθεί η απαλλαγή

²⁷ Κώδικας Τελών Χαρτοσήμου

²⁸ έγγραφο Υπ. Εθνικής Οικονομίας Α.11594/1988

καταβολής ασφαλιστικών εισφορών υπέρ Ι.Κ.Α. επί των διανεμόμενων στο προσωπικό κερδών. Ως εκ τούτου, από 30.6.1992, τα διανεμόμενα κέρδη στο προσωπικό των ανωνύμων εταιρειών υπόκεινται σε ασφαλιστικές εισφορές υπέρ Ι.Κ.Α.²⁹

Ειδικά θέματα επί των διανεμόμενων κερδών στο προσωπικό

Πρέπει να αποσαφηνιστεί πως τα ποσοστά των κερδών ή εισπράξεων ή άλλης συμμετοχής του προσωπικού στην επιχείρηση, εφόσον χορηγούνται ανεξάρτητα από την κανονική αμοιβή της εργασίας, δεν θεωρούνται τακτικές αποδοχές, εκτός αντίθετης συμφωνίας ή εθίμου (άρθρο 3 §2 του Ν.2112/1920, Έγγραφο Υπ. Εργασίας 1748/1991 Δελτίο Συνδέσμου Α.Ε. και Ε.Π.Ε.1994 σελ.79).

Αντιθέτως, με τα παραπάνω, η αμοιβή του μισθωτού που υπολογίζεται με ποσοστό επί των κερδών της εταιρείας, σύμφωνα με το άρθρο 645 του Α.Κ. αποτελεί μέρος των τακτικών αποδοχών του. Σε αυτή την περίπτωση, θα πρέπει κατά το τέλος της χρήσεως να προσδιοριστούν τα αποτελέσματα της αμοιβής, να υπολογιστεί το ποσό αυτής, το οποίο στη συνέχεια θα καταχωρηθεί στα έξοδα της χρήσεως και συγκεκριμένα στους λογαριασμούς 60.00.00 «Τακτικές Αποδοχές Έμμισθου Προσωπικού» ή 60.00.01 «Τακτικές Αποδοχές Ημερομίσθιου Προσωπικού». Η διανομή κερδών στο προσωπικό εφόσον καθιστά οικειοθελή παροχή του εργοδότη προς τους εργαζόμενους, οι οποίες καταβάλλονται άνευ νομίμου υποχρέωσης ή πέραν των ορίων αυτής δεν θεωρείται, κατ' αρχήν, ως παροχή γενόμενη άνευ ανταλλάγματος, γιατί θεμελιώνεται στη μεταξύ τους σύμβαση η σχέση εργασίας και κατ' ακολουθία δεν υπόκειται σε φόρο δωρεάς. Αντιθέτως το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους με την υπ' αριθμόν 330/1999 γνωμοδότηση αποφάσισε πως παρέχεται σχετική ευχέρεια στον φορολογικό ελεγκτή να χαρακτηρίσει τα εν λόγω εισοδήματα ως εν μέρει δωρεά. Αναλυτικότερα, ο φορολογικός ελεγκτής πρέπει να έχει σοβαρές ενδείξεις, οι οποίες στηρίζονται σε συγκεκριμένα αντικειμενικά δεδομένα όπως π.χ. μεγάλη δυσανάλογη σχέση μισθού προς παροχή, φύση καθηκόντων εργαζομένου, μέγεθος κερδών της εταιρείας κ.λπ. για να καταλογίσει φόρο δωρεάς.

²⁹ Εγκύκλιος Ι.Κ.Α. 38/1994

5.1.5. Αμοιβές και Ποσοστά Μελών Διοικητικού Συμβουλίου

Εισαγωγή Αμοιβών των Μελών Του Διοικητικού Συμβουλίου

Οι αμοιβές των διοικητικών συμβούλων ανώνυμης εταιρείας νοούνται οι με οποιονδήποτε τύπο παρεχόμενες σε αυτούς ωφέλειες, σε ανταμοιβή των παρασχεθείσων υπηρεσιών τους προς την εταιρεία.

Είθισται, τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου (Δ.Σ.) να λαμβάνουν αμοιβές από την παροχή των υπηρεσιών τους στην επιχείρηση. Ο προσδιορισμός των αμοιβών αυτών μπορεί να προσδιορίζεται ρητά από το Καταστατικό είτε από ειδικές επιτροπές (compensation committee) οι οποίες θα καθορίζουν το ύψος των μελών του Δ.Σ. Οι αμοιβές που θα καταβάλλονται στα μέλη του Δ.Σ. μπορεί να διακριθούν σύμφωνα με το άρθρο 24 του 2190/1920 στις παρακάτω μορφές:

- Αμοιβή βάσει ειδικής σχέσης μίσθωσης εργασίας ή εντολή (άρθρο 24 §3 Κ.Ν.2190/1920),
- Αμοιβή που ορίζεται από το καταστατικό (άρθρο 24 §2 Κ.Ν.2190/1920),
- Αμοιβή που δεν ορίζεται από το καταστατικό (άρθρο 24 §2 Κ.Ν.2190/1920) και
- Αμοιβή επί των κερδών της χρήσης (άρθρο 24 §1 Κ.Ν.2190/1920).

Αμοιβή βάσει ειδικής σχέσης μίσθωσης εργασίας ή εντολή

Όταν τα μέλη του Δ.Σ. παρέχουν τις υπηρεσίες τους στην επιχείρησης πέραν από τα κύρια καθήκοντά τους τότε δημιουργείται μια σχέση βάσει ειδικής σύμβασης μίσθωσης εργασίας ή εντολής. Για την έκπτωση των αμοιβών που προκύπτουν από μια τέτοια είδους σχέσης από τα ακαθάριστα έσοδα πρέπει οι εν λόγω αμοιβές να έχουν εγκριθεί προηγουμένως από την Γενική Συνέλευση (Εγκ. Υπ. Οικ. 1076276/10447/B0012/3.7.92). Εν τέλει τα εισοδήματα αυτά μπορούν να θεωρηθούν ως εισοδήματα από πολλές πηγές ανάλογα με τον ασφαλιστικό τομέα όπου είναι κύρια ασφαλισμένος ο δικαιούχος.

Αμοιβή που ορίζεται από το καταστατικό

Το καταστατικό μπορεί να ορίζει ρητά είτε το επίπεδο των αμοιβών είτε τον τρόπο που θα καθοριστούν οι αμοιβές των μελών του Δ.Σ. Η αμοιβή που προκύπτει με

αυτόν τον τρόπο αποτελούν έξοδα διοικήσεως και καταχωρούνται στον λογαριασμό του Ε.Γ.Λ.Σ. 61.01.00. Επιπρόσθετα, η αμοιβή μπορεί να παρέχεται υπό την μορφή εξόδων παράστασης, τα οποία βαρύνουν τις εταιρείες και σε ζημιογόνες χρήσεις. Οι μισθοί αυτοί δύνανται να καταβάλλονται είτε στο τέλος του κάθε μήνα ή εξάμηνου είτε στο τέλος κάθε συνεδρίασης, στους δικαιούχους, οι οποίοι αναγνωρίζουν τις αμοιβές αυτές ως εισόδημα από κινητές αξίες.

Αμοιβή που δεν ορίζεται από το καταστατικό

Το Δ.Σ. μπορεί να προσφέρει τις υπηρεσίες τους στην εταιρεία χωρίς να υπάρχει σχετικός όρος για την αμοιβή τους στο καταστατικό. Οι αμοιβές υπό αυτή την μορφή δεν γεννούν νόμιμη ή συμβατική υποχρέωση και δεν προβλέπονται από το καταστατικό. Επιπρόσθετα, οι δικαιούχοι εισπράττουν τις αμοιβές τους ανά τακτά χρονικά διαστήματα όπως αναφέρθηκε στην προηγούμενη παράγραφο. Από φορολογική σκοπιά, οι αμοιβές αυτές εκπίπτουν από τα ακαθάριστα έσοδα μόνο εάν εγκριθούν από την Τακτική Γενική Συνέλευση και αναγνωρίζονται από τους δικαιούχους ως εισόδημα από κινητές αξίες.

Αμοιβή επί των κερδών της χρήσης

Σύμφωνα με το άρθρο 45 §2 εδάφιο γ' του Κ.Ν.2190/1920 μπορούν τα καθαρά κέρδη μετά την αφαίρεση των ποσών για τακτικό αποθεματικό και τη διανομή πρώτου μερίσματος να διατίθενται κατά τους ορισμούς του καταστατικού³⁰. Οριακός περιορισμός του καταστατικού είναι να αποκλείσει τελείως την παροχή αμοιβής από τα καθαρά κέρδη της χρήσεως στα μέλη του Δ.Σ. Συνεπώς απαραίτητη προϋπόθεση για να γίνει διανομή κερδών στα μέλη του Δ.Σ., είναι να επιτρέπεται η διανομή αυτή από το καταστατικό.

Στη συνέχεια, το καταστατικό μπορεί να εξουσιοδοτεί την Τακτική Γενική Συνέλευση ακόμα και το Διοικητικό Συμβούλιο ως τα αρμόδια όργανα, τα οποία θα λάβουν την απόφαση του καθορισμού του επίπεδου των διανεμόμενων κερδών στα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου.

³⁰ Άρθρο 45 Καθαρά κέρδη και διανομή αυτών

α) αφαιρείται η κατά τον παρόντα νόμον ή το καταστατικόν κράτησις δια τακτικόν αποθεματικόν, β) κρατείται το απαιτούμενον ποσόν δια την καταβολήν πρώτου, γ) το υπόλοιπον διατίθεται κατά τους ορισμούς του καταστατικού.

Στην περίπτωση που τα καταστατικά δεν αναφέρει τίποτα σχετικό με το πώς διανέμεται το υπολοίπου των κερδών, αλλά ούτε ορίζει ποιο όργανο θα καθορίσει αυτό, η διανομή γίνεται με την απόφαση της Γενικής Συνέλευσης ως το ανώτατο όργανο της εταιρείας όπως προβλέπει το άρθρο 33 του Κ.Ν.2190/1920.

Οι προϋποθέσεις, οι οποίες πρέπει να ισχύουν ώστε τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου να συμμετέχουν στα κέρδη είναι οι εξής:

- Να υπάρχει σχετική αναφορά στο καταστατικό ή σχετική απόφαση από την τακτική Γενική Συνέλευση ως το πώς θα διατεθεί το υπόλοιπο των κερδών,
- Να υπάρχει σχετική απόφαση από το αρμόδιο όργανο για την παροχή αυτή, και
- Οι αμοιβές των μελών του Δ.Σ. να λαμβάνονται από το υπόλοιπο των κερδών μετά την αφαίρεση του τακτικού αποθεματικού και της διανομής μερίσματος.

Ο Ν.2190/1920 δίνει ελευθερία σχετικά με την διανομή του υπολοίπου των κερδών, δίχως να επιβάλλει την τήρηση συγκεκριμένων περιορισμών. Συνεπώς, το αρμόδιο όργανο έχει την ευχέρεια να αποφασίσει σχετικά με την διανομή του υπολοίπου των κερδών στα μέλη του Δ.Σ. Οι εναλλακτικές λύσεις που έχει στην διάθεση του το αρμόδιο όργανο είναι οι εξής:

- Να διανεμηθεί ολόκληρο το υπόλοιπο των κερδών ως αμοιβές στα μέλη του Δ.Σ. Μία τέτοιου είδους αμοιβή δεν απαιτείται να ελεγχθεί δικαστικά, όπως προβλέπει το άρθρο 24 του Κ.Ν.2190/1920 (Αληφαντής 2008³¹), και
- Να διανεμηθεί ένα τμήμα του υπολοίπου ή ένα εφάπαξ ποσό από αυτό. Επιπρόσθετα, ο Κ.Ν. 2190/1920 δίνει επίσης σχετική ελευθερία στο αρμόδιο όργανο, το οποίο θα καθορίσει το ποσό της συμμετοχής των μελών του Δ.Σ. στα κέρδη της οικονομικής μονάδος, ως προς τον τρόπο κατανομής των κερδών μεταξύ των μελών του Δ. Σ. Ουσιαστικά, υπάρχουν οι εξής εναλλακτικές λύσεις:
 - Με ισομερή κατανομή του ποσού των διανεμόμενων κερδών μεταξύ των μελών του διοικητικού συμβουλίου,+

³¹ Αληφαντής Γ., Διανεμόμενα Κέρδη Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 4^η Έκδοση Πάμισος, Αθήνα 2008.

-Με άνιση κατανομή του ποσού των διανεμόμενων κερδών μεταξύ των μελών του διοικητικού συμβουλίου. Στην προκειμένη περίπτωση, υπάρχει η ακραία, όμως νόμιμη, δυνατότητα να λάβει ένα μέλος του διοικητικού συμβουλίου ολόκληρο το ποσό του υπολοίπου των κερδών και άρα να υπάρχει ο κίνδυνος να θωρηθεί, από τον φορολογικό ελεγκτή, ως δωρεά της οικονομικής μονάδας στο εν λόγω μέλος που θα λάβει αυτό το ποσό (Αληφαντής 2003). Επιπρόσθετα, όταν ένα μέλος διοριστεί στο Δ.Σ. κατά την διάρκεια της χρήσεως και η κατανομή των διανεμηθέντων κερδών είναι ισομερής, τότε αυτό το μέλος θα λάβει την αμοιβή που του αναλογεί από την χρονική στιγμή που ανέλαβε τα καθήκοντά του έως το τέλος της χρήσεως.

Τέλος, πρέπει να επισημανθεί ότι η καταβολή των άνω αμοιβών στα μέλη του Δ.Σ. γίνεται, αφού πρώτα η εταιρεία συντάξει ισολογισμό, προσδιορίσει το αποτέλεσμα της χρήσεως και οι οικονομικές αυτές καταστάσεις μαζί με τον πίνακα διάθεσης κερδών εγκριθούν από την τακτική Γενική Συνέλευση των μετόχων.

Λογιστική αντιμετώπιση των αμοιβών των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου από τα κέρδη της ανώνυμης εταιρείας

Οι αμοιβές που οφείλονται στα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου αλλά και στους διευθυντές καταχωρούνται στο λογαριασμό «Δικαιούχοι Αμοιβών» (Ε.Γ.Λ.Σ. 53.08). Ο λογαριασμός αυτός πιστώνεται στην περίπτωση που υπάρχει πρόταση διανομής κερδών στα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου.

Η τριτοβάθμια ανάλυση του λογαριασμού αυτού γίνεται ανά μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου ή διευθυντή. Συνεπώς σε μια ενδεχόμενη έγκριση των διανεμόμενων κερδών προς τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου από την τακτική Γενική Συνέλευση χρεώνονται τα κέρδη προς διάθεση χρήσεως και πιστώνονται οι τριτοβάθμιοι λογαριασμοί του λογαριασμού «Δικαιούχοι Αμοιβών» (Ε.Γ.Λ.Σ. 53.08).

Στη συνέχεια, μετά την έγκριση των οικονομικών καταστάσεων από την τακτική Γενική Συνέλευση, η ανώνυμη εταιρεία πρέπει να χρεώσει τον λογαριασμό «Δικαιούχοι Αμοιβών». (Ε.Γ.Λ.Σ. 53.08) με το χαρτόσημο, που πρέπει να

παρακρατήσει από κάθε μέλος ή διευθυντή, και να πιστώσει τους αντίστοιχους λογαριασμούς υποχρεώσεων πλέον της παρακράτησης φόρου που έχει επιβληθεί³².

Τέλος, ο λογαριασμός «Δικαιούχοι Αμοιβών» (Ε.Γ.Λ.Σ. 53.08) θα χρεωθεί με το καθαρό υπόλοιπο³³ που θα καταβληθεί σε κάθε μέλος ή διευθυντή για εξόφληση της υποχρέωσης της εταιρείας. Η εξόφληση πρέπει να γίνει την ημερομηνία που καθόρισε η Γενική Συνέλευση, διαφορετικά αν δεν αναφέρεται συγκεκριμένη ημερομηνία, μπορεί να γίνει η εξόφληση οποιαδήποτε μέρα μετά την Γενική Συνέλευση.

5.1.6. Κάλυψη αναπόσβεστου υπολοίπου εξόδων πολυετούς αποσβέσεως από προαιρετικά αποθεματικά και κέρδη εις νέο.

Σύμφωνα με το άρθρο 43 §3 περ.δ' και §4 περ.α' του Κ.Ν.2190/1920 επιτρέπεται η διανομή κερδών και κατ' επέκταση των προαιρετικών αποθεματικών μόνο εάν, το αναπόσβεστο υπόλοιπο όλων των εξόδων εγκαταστάσεων και πολυετούς απόσβεσης καθώς και των παραχωρήσεων δικαιωμάτων εκμετάλλευσης ορυχείων - μεταλλείων - λατομείων και λοιπών παρόμοιων παραχωρήσεων δεν υπερβαίνει τα προαιρετικά αποθεματικά και τα κέρδη εις νέο. Ως προαιρετικά αποθεματικά είναι όλα τα αποθεματικά τα οποία μπορούν να διανεμηθούν με απόφαση της Γενικής Συνελεύσεως. Άρα ως προαιρετικά αποθεματικά δεν αναγνωρίζονται :

- Το τακτικό ποσό αποθεματικό έως το 1/3 του μετοχικού κεφαλαίου. Πέραν αυτού του ποσού μπορεί να θεωρηθεί ως προαιρετικό,
- Τα αποθεματικά καταστατικού (Λογαριασμός Ε.Γ.Λ.Σ. 41.03), εκτός εάν προκύψει τροποποίηση του καταστατικού και ορίζονται μεταβολές στο επίπεδο των αποθεματικών καταστατικού.
- Η διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο της οποίας η διανομή απαγορεύεται (Λογαριασμός Ε.Γ.Λ.Σ. 41.00)(άρθρο 14 §3 Κ.Ν.2190/1920) και

³² Αρθρ. 54 Ν. 2238/1994

³³ Απαλλαγμένο από το τέλος χαρτοσήμου.

- Οι διαφορές αναπροσαρμογής. Ο Γρηγοράκος (2005)³⁴ επισημαίνει πως σωστά αποκλείονται οι διαφορές αναπροσαρμογής καθώς είναι ένα μέγεθος το οποίο έχει ως σκοπό την λογιστικοποίηση της υποτίμησης του νομίσματος που προέκυψε από τον πληθωρισμό. Συνεπώς κατά ένα τρόπο πρόκειται για ένα λογιστικό προϊόν το οποίο έχει ως σκοπό την σύγκλιση των τιμών των περιουσιακών στοιχείων όσο το δυνατόν περισσότερο στις τρέχουσες τιμές.

Ως έξοδα εγκαταστάσεων και πολυετούς αποσβέσεως, τα οποία λαμβάνονται υπόψη για την εν λόγω απαγόρευση της διανομής των κερδών, αναγνωρίζονται οι εξής λογαριασμοί:

- Λογαριασμός 16.02 «Δικαιώματα εκμεταλλεύσεως ορυχείων - μεταλλείων - λατομείων »,
- Λογαριασμός 16.03 «Λοιπές παραχωρήσεις »,
- Λογαριασμός 16.10 «Έξοδα ιδρύσεως και πρώτης εγκατάστασης»,
- Λογαριασμός 16.11 «Έξοδα ερευνών ορυχείων - μεταλλείων – λατομείων»,
- Λογαριασμός 16.12 «Έξοδα λοιπών ερευνών»,
- Λογαριασμός 16.13 «Έξοδα αυξήσεως κεφαλαίου και εκδόσεως ομολογιακών δανείων»,
- Λογαριασμός 16.14 «Έξοδα κτήσεως ακινητοποιήσεων »,
- Λογαριασμός 16.15 «Συναλλαγματικές διαφορές από πιστώσεις και δάνεια για κτήσεις παγίων στοιχείων »,
- Λογαριασμός 16.16 «Διαφορές εκδόσεως και εξόφλησης ομολογιών»,
- Λογαριασμός 16.17 «Έξοδα αναδιοργάνωσης » με εξαίρεση το Λογαριασμό 16.17.00 «Λογισμικά Προγράμματα Η/Υ » που υιοθετήθηκε με την υπ' αριθμόν 142/1948/1993 γνωμ. Ε.ΣΥ.Λ. διότι ο εν λόγω λογαριασμός αντιπροσωπεύει πραγματική αξία και όχι έξοδα,

³⁴ Γρηγοράκος, Γ., Θ., (2009) «Ανάλυση-Ερμηνεία του Ε.Γ.Λ.Σ.», Εκδόσεις Σάκκουλα.

- Λογαριασμός 16.18 «Τόκοι δανείων κατασκευαστικής περιόδου» και
- Λογαριασμός 16.19 «Λοιπά έξοδα πολυετούς απόσβεσης».
- Λογαριασμός 16.90 «Έξοδα μετεγκατάστασης της επιχειρήσεως» (Ενωμ. Ε.ΣΥ.Λ 260/2258/1995).

Αντιθέτως δεν συμπεριλαμβάνονται οι ακόλουθοι λογαριασμοί των εξόδων εγκαταστάσεων και πολυετούς αποσβέσεως στην εν λόγω απαγόρευση διανομής των κερδών:

- Λογαριασμός 16.00 «Υπεραξία Επιχειρήσεως (Goodwill)»,
- Λογαριασμός 16.01 «Δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας και οι υπολογισμοί του»,
- Λογαριασμός 16.04 «Δικαιώματα χρήσεως ενσώματων παγίων στοιχείων»,
- Λογαριασμός 16.05 «Λοιπά δικαιώματα» και
- Λογαριασμός 16.17.00 «Λοιπά έξοδα πολυετούς απόσβεσης», «Λογισμικά Προγράμματα Η/Υ » που υιοθετήθηκε με την υπ' αριθμόν 142/1948/1993 γνωμ. Ε.ΣΥ.Λ.

Τέλος, για ευνόητους λόγους στον άνω περιορισμό της διανομής κερδών λήφθηκαν υπόψη μόνο λογαριασμοί του 16 που συνιστούν έξοδα και όχι αξίες.

5.1.7. Ελάχιστο όριο ιδίων κεφαλαίων που δεν επιτρέπεται να μειωθεί με διανομές στους μετόχους

Σύμφωνα με το άρθρο 44α §1 και §3 του Κ.Ν. 2190/1920 απαγορεύεται η οποιαδήποτε διανομή κερδών στους μετόχους, εάν πριν ή μετά την διανομή κερδών τα ίδια κεφάλαια κατά την ημερομηνία λήξης της κλειόμενης χρήσης γίνουν κατώτερα του μετοχικού κεφαλαίου προσαυξημένου με τα μη προαιρετικά αποθεματικά. Ως μη προαιρετικά αποθεματικά θεωρούνται τα αποθεματικά για τα οποία η διανομή τους απαγορεύεται από το νόμο ή το καταστατικό. Επισημαίνεται πως η παραπάνω απαγόρευση καλύπτει την διανομή με οποιονδήποτε τρόπο όπως μέρισμα ή τόκους από μετοχές και με οποιοδήποτε άλλον τρόπο.

5.1.8. Μέγιστο ποσό κερδών της χρήσεως που δύναται να διανεμηθεί

Σύμφωνα με το άρθρο 44α §2 του Κ.Ν. 2190/1920 ορίζεται το μέγιστο επίπεδο των διανεμόμενων κερδών το οποίο θα ισούται με τα καθαρά λογιστικά κέρδη μετά φόρων προσαυξημένα με τα κέρδη προηγούμενων χρήσεων που δεν έχουν διανεμηθεί και των αποθεματικών που έχει αποφασιστεί από την Γενική Συνέλευση η διανομή τους μειωμένα με τις ζημιές προηγούμενων χρήσεων και των υποχρεωτικών αποθεματικών που δεν επιτρέπεται η διανομή τους.

5.1.9. Απαγόρευση διανομής κερδών όταν ο φόρος εισοδήματος υπερβαίνει από τα καθαρά κέρδη χρήσεως

Όταν ο φόρος εισοδήματος της χρήσεως είναι μεγαλύτερος από τα καθαρά κέρδη (προ φόρου) λόγω λογιστικών διαφορών, τότε ο φόρος εισοδήματος απορροφά το σύνολο των πραγματικών κερδών, με αποτέλεσμα να μη γίνεται δυνατή η διανομή κερδών αφού δεν υπάρχουν κέρδη.

Η διανομή κερδών στους μετόχους ή εταίρους και η καταβολή οποιασδήποτε πρόσθετης αμοιβής από τα κέρδη της χρήσεως της εταιρείας στους διευθυντές, στο προσωπικό, στους διαχειριστές γίνεται μόνο από τα καθαρά πραγματικά λογιστικά κέρδη που απομένουν μετά την αφαίρεση του φόρου εισοδήματος (Ε.ΣΥ.Λ. αρ. γνωμ. 192/1996, Δελτίο Συνδέσμου Α.Ε. και Ε.Π.Ε. 1996 σελ...342)

5.2. Διανομή Κερδών εταιρειών που εφαρμόζουν τα ΔΛΠ

Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενη παράγραφο τα ΔΛΠ είναι μια σειρά από αρχές που ασχολούνται κυρίως με την αναγνώριση, επιμέτρηση και παρουσίαση των κονδυλίων των οικονομικών καταστάσεων. Τα θέματα της διανομής κερδών δεν ρυθμίζονται από τα ΔΛΠ αλλά αποτελούν ειδικότερη νομοθεσία του κάθε κράτους που υιοθετεί την εφαρμογή των προτύπων. Έτσι, και στην περίπτωση της Ελλάδας η διανομή των κερδών των επιχειρήσεων καθορίζεται από το ισχύον νομικό πλαίσιο του ΚΝ 2190/1920. Επιπλέον για την καθοδήγηση των εταιρειών και την επίλυση των πρακτικών προβλημάτων η ΕΛΤΕ³⁵ εξέδωσε αναλυτικές οδηγίες οι οποίες όμως συνιστούν την βέλτιστη λογιστική πρακτική και επίσης αποτελεί μια συμβιβαστική λύση μεταξύ της αρχής της κεφαλαιακής επάρκειας

³⁵ Απόφαση ΕΛΤΕ 110/2006

που υπαγορεύεται από τις Ευρωπαϊκές Οδηγίες και της αρχής της αναγνώρισης των “δεδουλευμένων” εσόδων που υπαγορεύουν οι αρχές των ΔΛΠ. Τα κρίσιμα λοιπόν ερωτήματα που προκύπτουν είναι ποια κέρδη μπορεί να διανεμηθούν και ποια είναι η βάση υπολογισμού των διανεμόμενων κερδών;

Σύμφωνα λοιπόν με το άρθρο 138 του ΚΝ 2190/1920 «Όπου στο νόμο ρυθμίζονται θέματα που συναρτώνται με λογιστικά μεγέθη ή αναφέρονται σε λογιστικά μεγέθη, τα μεγέθη αυτά είναι εκείνα που προκύπτουν από τις οικονομικές καταστάσεις, που έχουν συνταχθεί σύμφωνα με τα υιοθετηθέντα από την Ευρωπαϊκή Ένωση Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, εφόσον η σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων γίνεται, είτε υποχρεωτικά είτε προαιρετικά, σύμφωνα με τα Πρότυπα αυτά. Ως «λογιστικά μεγέθη» ορίζονται τα νομισματικά ποσά που απεικονίζονται στις οικονομικές καταστάσεις ή υποσύνολα ή σύνολα των ποσών αυτών».

Από τα παραπάνω προκύπτει σαφέστατα ότι ο νομοθέτης θεωρεί τα «λογιστικά μεγέθη» τα ποσά όπως απεικονίζονται στις Οικονομικές Καταστάσεις που καταρτίζονται σύμφωνα με τα ΔΛΠ, άρα η βάση υπολογισμού των διανεμόμενων κερδών είναι αυτά των Προτύπων. Όσον αφορά τα διανεμηθέντα κέρδη αυτά θα πρέπει να προέρχονται από πραγματοποιηθέντα κέρδη³⁶ και μόνο και όχι απλώς από επιμέτρηση περιουσιακών στοιχείων γιατί από τις διατάξεις του ΚΝ 2190/1920, μπορεί να στοιχειοθετηθεί³⁷ ότι τα κέρδη από επιμέτρηση δεν είναι επιτρεπτό να διανέμονται.

Η γενική αρχή που ακολουθείται για την διανομή κερδών είναι ότι πραγματοποιείται μόνο εφόσον υπάρχει θετικό υπόλοιπο αποτελεσμάτων εις νέον και μέχρι του ποσού αυτού, όπως αυτό προκύπτει από την εφαρμογή των ΔΛΠ, αφού ληφθούν υπόψη οι ποσοτικοποιημένες παρατηρήσεις του ελεγκτή της επιχείρησης, με τις οποίες το ύψος των λογιστικών κερδών, μειώνεται λόγω μη ορθής εφαρμογής των ΔΛΠ, κατά την ημερομηνία του Ισολογισμού. Ως κέρδη εις νέον κατά τα ΔΛΠ νοούνται και τα αποθεματικά των οποίων επιτρέπεται η διανομή (έκτακτα αποθεματικά και αφορολόγητα αποθεματικά τα οποία εφόσον φορολογηθούν μπορούν να διανεμηθούν).

³⁶ Αρθρ. 45 ΚΝ 2190/1920

³⁷ Απόφαση ΕΛΤΕ 110/2006

5.2.1. Τακτικό Αποθεματικό

Το τακτικό αποθεματικό δημιουργείται από εσωτερική μεταφορά (μείωση του υπολοίπου κερδών εις νέον) εντός της καθαρής θέσης. Συνεπώς δεν αποτελεί λογιστικό μέγεθος το οποίο επηρεάζει την καθαρή θέση. Με δεδομένο όμως τον υποχρεωτικό χαρακτήρα του που θεωρητικά αποσκοπεί στην κεφαλαιακή ενίσχυση, ο σχηματισμός του γίνεται μόνο από τα πραγματοποιημένα κέρδη.

5.2.2. Μέρισμα

Ο υπολογισμός του ελάχιστου μερίσματος 35% γίνεται επί των λογιστικών κερδών που προκύπτουν με την εφαρμογή των ΔΛΠ μετά την αφαίρεση των ποσών των οποίων δεν επιτρέπεται η διανομή (πχ κέρδη από επιμέτρηση)

5.3. Προβλήματα από την διανομή κερδών εταιρειών που εφαρμόζουν τα ΔΛΠ

Από την έως τώρα όμως στην πράξη εφαρμογή των ΔΛΠ έχουν προκύψει διάφορα προβλήματα από την παράλληλη τήρηση και δημοσίευση δύο ξεχωριστών οικονομικών καταστάσεων και παρακάτω θα γίνει αναφορά στα κυριότερα από αυτά και στις τυχόν λύσεις που έχουν προταθεί.

5.3.1. Τα προ φόρων καθαρά κέρδη των Δ.Λ.Π. είναι μεγαλύτερα των αντίστοιχων κερδών που προκύπτουν βάσει των φορολογικών διατάξεων

Όπως αναφέραμε και παραπάνω τα κέρδη ή ζημιές δεν επηρεάζονται από την εφαρμογή των ΔΛΠ (άρθρο 140 ΚΝ 2190/1920). Όμως, σύμφωνα με την περ. α' §1 του άρθρου 99 του Ν.2238/1994³⁸ αν αποφασιστούν τα εν λόγω κέρδη ή μέρος αυτών να διανεμηθούν Σύμφωνα με το άρθρο 99 § 1 α' έβδομο εδάφιο του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (Κ.Φ.Ε.) όταν διανέμονται κέρδη για τα οποία δεν έχει καταβληθεί φόρος εισοδήματος, αυτά φορολογούνται στο όνομα του νομικού προσώπου μετά την αναγωγή αυτών σε μικτό ποσό με την προσθήκη του

³⁸ Σύμφωνα με την περ. α' §1 του Ν.2238/1994: Επίσης, επί ημεδαπών ανώνυμων εταιρειών, οι οποίες απαλλάσσονται του φόρου εισοδήματος βάσει ειδικών διατάξεων νόμων, αντικείμενο φόρου είναι τα κεφαλαιοποιούμενα ή διανεμόμενα με οποιαδήποτε μορφή κέρδη, μετά την αναγωγή αυτών σε μικτό ποσό με την προσθήκη του αναλογούντος σε αυτά φόρου εισοδήματος. Οι διατάξεις του προηγούμενου εδαφίου έχουν ανάλογη εφαρμογή και σε οποιαδήποτε περίπτωση κεφαλαιοποίησης ή διανομής κερδών για τα οποία δεν έχει καταβληθεί φόρος εισοδήματος.

αναλογούντος σε αυτά φόρου εισοδήματος³⁹. Η διάταξη αυτή που λειτουργεί παράλληλα με τις διατάξεις του άρθρου 106 § 2, 3 και 4, έρχεται να φορολογήσει πραγματικά κέρδη που καταχωρούνται στα λογιστικά βιβλία της εταιρείας αλλά απαλλάσσονται (αρχικά) του εταιρικού φόρου εισοδήματος, π.χ., δυνάμει διάταξης νόμου, νομολογίας των δικαστηρίων κ.λπ. Αν δεν υπήρχαν οι προαναφερόμενες διατάξεις, τα παρακάτω κέρδη δεν θα υπάγονταν ποτέ σε φορολογία στο επίπεδο εταιρείας.

Ο κίνδυνος⁴⁰ που απορρέει από την παραπάνω διάταξη είναι τα κέρδη ΔΛΠ που διανέμονται και φορολογήθηκαν να ξαναφορολογηθούν όταν εμφανισθούν σε επόμενες χρήσεις στα φορολογικά πλέον «βιβλία», λόγω προσωρινών «χρονικών» διαφορών στην αναγνώριση εσόδων/εξόδων μεταξύ των δύο βάσεων (λογιστικής-φορολογικής) και αυτό γιατί διαχρονικά, τα συνολικά αποτελέσματα βάσει Δ.Λ.Π., τείνουν να ταυτίζονται με τα συνολικά «βάσει φορολογικών βιβλίων», δεδομένου, π.χ., ότι οι συνολικές αποσβέσεις ενός μηχανήματος ταυτίζονται, οι προβλέψεις αποζημίωσης προσωπικού επαληθεύονται ή αντιλογίζονται κ.λπ. Κατά συνέπεια και η συνολική φορολογική επιβάρυνση της εταιρείας είναι η ίδια, ανεξάρτητα από τη χρονική διαφοροποίηση μεταξύ λογιστικού και φορολογικού αποτελέσματος.

Για να γίνει κατανοητό το ανωτέρω έστω ανώνυμη εταιρεία ιδρύεται το έτος 200X και από την πρώτη χρήση συντάσσει οικονομικές καταστάσεις σύμφωνα με τα Δ.Λ.Π. Η διαφορά μεταξύ λογιστικών και φορολογικών κερδών οφείλεται αποκλειστικά και μόνο στην ετεροχρονισμένη αναγνώριση αποσβέσεων μεταξύ λογιστικής και φορολογικής βάσης. Τα φορολογικά της αποτελέσματα ταυτίζονται με τα φορολογητέα, δηλαδή δεν υπάρχουν μόνιμες λογιστικές διαφορές που πρέπει να αναμορφωθούν, π.χ., έξοδα Ι.Χ. αυτοκινήτων, προσαυξήσεις, πρόστιμα, έξοδα κινητής τηλεφωνίας κ.τ.λ. Με την ολοκλήρωση του πρώτου έργου που έχει αναλάβει η Α.Ε., μετά από 5 χρόνια, έχει καταγράψει τα παρακάτω κέρδη

³⁹ (βλέπε και εγκύκλιο ΠΟΛ. 1068/02.05.2006)

⁴⁰ Αληφαντής, Λογιστής 2010

Χρήση	Φορολογικά κέρδη= Φορολογητέα κέρδη	Κέρδη κατά Δ.Λ.Π.	Διανομή λογιστικών κερδών πέραν των φορολογικών
200X	300.000	1.000.000	150.000
200X+1	500.000	600.000	-
200X+2	600.000	350.000	-
200X+3	750.000	300.000	-
200X+4	500.000	250.000	-
200X+5	50.000	200.000	-
ΣΥΝΟΛΟ	2.700.000	2.700.000	150.000

Από το παραπάνω απλοποιημένο παράδειγμα φαίνεται ότι η εταιρεία του παραδείγματος μπορεί να φορολογηθεί σε συνολικό ποσό κερδών 2.850.000 ευρώ, ενώ ούτε τα συνολικά λογιστικά αλλά ούτε και τα συνολικά φορολογικά της κέρδη υπερβαίνουν το ποσό των 2.700.000 ευρώ και χωρίς να υφίστανται μόνιμες λογιστικές διαφορές, π.χ., έξοδα Ι.Χ. αυτοκινήτων, προσαυξήσεις, πρόστιμα, έξοδα κινητής τηλεφωνίας κ.λπ., που θα δικαιολογούσαν κάτι τέτοιο. Είναι σαφές ότι το ποσό των επιπλέον λογιστικών κερδών (ΔΛΠ) 150.000 ευρώ που φορολογήθηκε την πρώτη χρήση κατ' εφαρμογή του άρθρου 99 του Κ.Φ.Ε., μπορεί να ξαναφορολογηθεί σε επόμενες χρήσεις, όπου η εταιρεία εμφανίζει φορολογικά κέρδη μεγαλύτερα των λογιστικών στην περίπτωση μας των κερδών ΔΛΠ.

Το ανωτέρω είναι ένα υπαρκτό πρόβλημα και ενδέχεται πολλές εταιρείες να έχουν επιβαρυνθεί με φόρο εισοδήματος αλλά από την άλλη πλευρά οι φορολογικές διατάξεις ερμηνεύονται στενά και δεν μπορούν να έχουν επιλεκτικής εφαρμογής. Επιπλέον η μη φορολόγηση των ανωτέρω διανεμόμενων κερδών που προκύπτουν από τα ΔΛΠ και η μελλοντική ενδεχόμενη φορολόγηση δεν θα ήταν και δίκαιη για τους μετόχους των εταιρειών γιατί ενδέχεται η μελλοντική μετοχική σύνθεση να

αλλάξει και να επιβαρυνθούν μέτοχοι που ουσιαστικά δεν εισέπραξαν το αναλογούν ποσό μερίσματος.

Για την καλύτερη κατανόηση του προβλήματος που προκύπτει από την παραπάνω διάταξη, παραθέτουμε άλλο ένα παράδειγμα με τα εξής δεδομένα:

Έστω εταιρεία που δημοσιεύει τις οικονομικές της καταστάσεις βάσει ΔΛΠ παρουσίασε κέρδη προ φόρων ΔΛΠ 100.000 και ΕΛΠ 50.000. Έστω ότι η εταιρεία αποφάσισε την διανομή μερισμάτων ποσού 80.000 και ο φορολογικός συντελεστής ανέρχεται σε 20%. Για λόγους απλοποίησης υποθέτουμε ότι δεν υπάρχουν δαπάνες που δεν αναγνωρίζονται φορολογικά ως εκπεστές, δεν υπάρχει αναβαλλόμενη φορολογία και ούτε υποχρέωση για κράτηση τακτικού αποθεματικού. Με βάση τα παραπάνω δεδομένα η φορολογική υποχρέωση της εταιρείας όπως θα προσδιοριστεί με την υποβολή του εντύπου της δήλωσης φορολογίας εισοδήματος νομικών προσώπων (έντυπο Φ01-013) θα έχει ως εξής:

Φορολογητέα κέρδη/(Ζημιά χρήσης)		001	87.500,00
Φόρος που αναλογείχ 20%	(α)	004	17.500,00
Συνολ. Φόρος 3% στο ακαθάριστο εισόδημα από ακίνητα	(β)	005	0,00
Άθροισμα (α + β)	(γ)	700	17.500,00
Μείον : Φόρος που προκαταβλήθηκε	(στ)	008	
Φόρος που παρακρατήθηκε	(ζ)	009	
Φόρος που παρακρατήθηκε στα κατ' ειδικό τρόπο εισοδημ.	(η)	410	
Φόρος άρθρου 7 του ν.1160/1981	(θ)	010	
Φόρος αλλοδαπής και άρ.10 ν.2578/1999	(ι)	600	
Άθροισμα (στ + ζ + η + θ + ι)	(ια)	701	0,00
Χρεωστικό ποσό για βεβαίωση (γ - ια)	(ιβ)	011	17.500,00
ή Πιστωτικό για συμψηφισμό (ια - γ)	(ιγ)	012	0,00
Τέλη χαρτοσήμου 3% στο ακαθ.εισόδημ από εκμισθ.ακινήτων	(δ)	006	0,00
Εισφορά υπέρ Ο.Γ.Α. στα τέλη χαρτοσήμου	(ε)	007	0,00
Πρόσθετος φόρος λόγω εκπροθέσμου	(ιδ)	013	
Πρόσθετος τέλη χαρτοσήμου λόγω εκπροθέσμου	(ιε)	113	
Πρόσθετη εισφορά Ο.Γ.Α. στα τέλη χαρτοσ. λόγω εκπροθέσμ	(ιστ)	997	
Άθροισμα (ιβ + δ + ε + ιδ + ιε + ιστ)	(ιζ)	702	17.500,00
ή Υπόλοιπο για συμψηφισμό [ιγ - (δ + ε + ιδ + ιε + ιστ)]	(ιη)	703	0,00
Προκαταβολή φόρου τρέχουσας χρήσης	(ιθ)	014	14.000,00
Άθροισμα (ιζ + ιθ) ή Υπόλοιπο για επιστροφή (ιη-ιθ)	704	31.500,00
ΣΥΝΟΛΟ ΦΟΡΩΝ ΠΑΗΡΩΤΕΩΝ			31.500,00

ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ				2 0 1 1	
ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΑ ΕΣΟΔΑ					
Κ Ε Ρ Δ Η ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΔΛΠ				116	100.000,00
ΦΟΡΟΛΟΓΗΤΕΑ ΚΕΡΔΗ/(ΖΗΜΙΕΣ ΧΡΗΣΕΙΣ)					50.000,00
1	Κέρδη Χρήσης 2011		16		
2	Ζημιές Χρήσης 2011	50.000,00	17		
ΠΛΕΟΝ				0,00	
1	Φόροι που δεν εκπίπτουν	0,00	18		
2	Πρόσθετες αποσβέσεις	0,00	19		
3	Πρόστιμα - προσαυξήσεις	0,00	20		
4	Δαπάνες αυτοκινήτων	0,00	21		
5	Λοιπές δαπάνες	0,00	22		
6	Δαπάνες αφορολ. Εσόδων	0,00	23		
7			25		
ΣΥΝΟΛΟ					0,00
ΣΥΝΟΛΟ ΚΕΡΔΩΝ				24	50.000,00
ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΖΗΜΙΩΝ				224	
ΜΕΙΟΝ					
1	Μερίσματα		26		
2	Έσοδα φορ. Κατ ειδικό τρόπο		27		
3	Έσοδα αφορολόγητα		28		
4	Κέρδη πώλησης μετοχών		460		
5	Πρόβλεψη προσωπικού		462		
6			461		
ΣΥΝΟΛΟ					0,00
ΔΙΑΝΟΜΗ ΚΕΡΔΩΝ					
1	Διανομή μερισμάτων	0,00	31	80.000,00	
Κέρδη χρήσεως/(Ζημιά χρήσης)				29	50.000,00
Ζημιά χρήσεως				30	
Κέρδη/(Ζημιά χρήσης)				38	50.000,00
Ζημιά παρελθούσων χρήσεων				39	0,00
Κέρδη/(Ζημιά) μετά από φορολογική αναμόρφωση				40	50.000,00
Φορολογητέα κέρδη/(Ζημιά χρήσης)				48	50.000,00
Διαφορά κερδών ΔΛΠ-ΕΛΠ προς διάθεση				148	37.500,00
Σύνολο Φορολογητέων κερδών				248	87.500,00

Άρα, η εταιρεία διένειμε ως μέρισμα το συνολικό ποσό των 80.000 και επειδή τα φορολογικά της κέρδη (κέρδη όπως προκύπτουν στον λογ/σμό 86.99) ανέρχονται σε 50.000 διένειμε και καθαρό ποσό μερισμάτων 30.000 από τα κέρδη ΔΛΠ και για τα οποία θα πρέπει να καταβάλει φόρο εισοδήματος αφού πρώτα αυτό αχθεί σε μικτό δηλ. θα πληρώσει φόρο εισοδήματος στο ποσό των 37.500. Η εταιρεία θα φορολογηθεί για το ποσό των 87.500 και η συνολική της φορολογική επιβάρυνση θα ανέλθει σε 17.500. Επιπλέον, επί του ανωτέρω ποσού θα πρέπει να υπολογισθεί και προκαταβολή φόρου και ταμειακά η εταιρεία θα πρέπει να καταβάλλει συνολικό ποσό φόρου 31.500.

Παρακάτω παρουσιάζετε πως θα είναι ο πίνακας διάθεσης κερδών της εταιρείας τόσο σύμφωνα με τις διατάξεις της φορολογικής νομοθεσίας όσο και σύμφωνα με τα ΔΛΠ.

	ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ	ΔΛΠ
Κέρδη χρήσεως προ φόρων	50.000,00	100.000,00
	50.000,00	100.000,00
Μείον:		
Φόρος εισοδήματος από φορολογικά κέρδη	10.000,00	10.000,00
Φόρος εισοδήματος από διανομή επιπλέον κερδών ΔΛΠ	7.500,00	7.500,00
Σύνολο φόρου εισοδήματος χρήσης	17.500,00	17.500,00
Υπόλοιπο προς διάθεση	32.500,00	82.500,00
Διανομή μερισμάτων	80.000,00	80.000,00
Κέρδη/(Ζημιές) εις νέον	-47.500,00	2.500,00
	32.500,00	82.500,00

Σημειώνουμε ότι οι εταιρείες που δημοσιεύουν τις οικονομικές τους καταστάσεις σύμφωνα με τα ΔΛΠ δεν συντάσσουν πίνακα διάθεσης κερδών αλλά οι συναλλαγές αυτές απεικονίζονται στην κατάσταση μεταβολής ιδίων κεφαλαίων. Στον παραπάνω πίνακα εμφανίζεται ξεκάθαρα η επίπτωση της διανομής των επιπλέον κερδών ΔΛΠ ως μερίσματος με συνέπεια η καθαρή θέση στα φορολογικά βιβλία να είναι αρνητική κατά το ποσό των 47.500 (ουσιαστικά με το ποσό των επιπλέον κερδών ΔΛΠ και του φόρου εισοδήματος) ενώ η καθαρή θέση των ΔΛΠ παρουσιάζεται θετική κατά το ποσό των 2.500. Όπως προαναφέρθηκε και παραπάνω η εταιρεία στερείται της δυνατότητας του συμψηφισμού του ποσού των -47.500 που εμφανίζεται στην καθαρή θέση των φορολογικών βιβλίων με μελλοντικά κέρδη και υφίστανται η πιθανότητα της διπλής φορολογίας του ποσού αυτού μελλοντικά.

Για τον εντοπισμό εταιρειών που επιβαρύνθηκαν με επιπλέον φόρο λόγω διανομής κερδών ΔΛΠ, έγινε επισκόπηση στις δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις των εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αθηνών εταιρειών. Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι από την ανασκόπηση που έγινε, οι πλειονότητα των εταιρειών δεν ανέλυαν στις σημειώσεις των οικονομικών καταστάσεων και ειδικότερα αν στο κονδύλι του φόρου εισοδήματος συμπεριλαμβάνεται και ποσό το οποίο αφορά κέρδη επιπλέον κερδών ΔΛΠ που διανεμήθηκαν ως μέρισμα. Όμως εντοπίσαμε την εταιρεία INFORM Π. ΛΥΚΟΣ ΑΕ η οποία επιβάρυνε τις χρήσεις 2009, 2008 και 2007 με φόρο λόγω διανομής επιπλέον κερδών ΔΛΠ ποσού € 217.026, € 600.317 και € 377.844 αντίστοιχα. Τα ποσά αυτά γνωστοποιήθηκαν στις οικονομικές της καταστάσεις των χρήσεων 2009, 2008 και 2007 στην ανάλυση του κονδυλίου «φόρο εισοδήματος».

5.3.2. Αφορολόγητα αποθεματικά

Για το σχηματισμό των αφορολόγητων αποθεματικών, που προβλέπονται από την ειδική νομοθεσία η απόφαση της ΕΛΤΕ 110/27.2.2006, αναφέρει ότι τα αφορολόγητα αποθεματικά υπολογίζονται με βάση τα προκύπτοντα κέρδη από την εφαρμογή των Δ.Λ.Π. αφού ληφθούν υπόψη οι ποσοτικοποιημένες παρατηρήσεις του ελεγκτή της επιχείρησης, με τις οποίες το ύψος των λογιστικών κερδών μειώνεται λόγω μη ορθής εφαρμογής τους. Στο παράρτημα της άνω απόφασης αναφέρονται τέσσερα σενάρια με τα οποία παρέχονται οδηγίες για το σχηματισμό αφορολόγητων αποθεματικών από τις ανώνυμες εταιρείες οι οποίες υποχρεούνται να εφαρμόζουν τα ΔΛΠ. Στο τέταρτο από τα άνω σενάρια αναφέρονται τα εξής:

- (α) Οι λογιστικές αποσβέσεις είναι μικρότερες των αντίστοιχων φορολογικών.
- (β) Τα λογιστικά κέρδη μετά τη φορολογική αναμόρφωση καταλήγουν σε φορολογικές ζημιές.
- (γ) Υπολογίζεται και σχηματίζεται αφορολόγητο αποθεματικό αναπτυξιακών νόμων επί των λογιστικών κερδών της χρήσεως, παρά το γεγονός, ότι η επιχείρηση έχει φορολογικές ζημιές την ίδια χρήση.

Το Υπουργείο Οικονομικών με την εγκύκλιο πολ. 1068/2006 γνωστοποίησε ότι τα αφορολόγητα αποθεματικά των αναπτυξιακών νόμων (Ν. 2601/1998, Ν.

3299/2004) πρέπει να υπολογίζονται επί των κερδών που προκύπτουν με βάση τα Δ.Λ.Π.. Δηλαδή, το Υπουργείο Οικονομικών αποδέχθηκε καταρχήν, τις απόψεις της Επιτροπής Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων η οποία με τη σχετική απόφαση 110/27.2.2006 ερμήνευσε τις διατάξεις των άνω αναπτυξιακών νόμων οι οποίες αναφέρουν ότι τα αφορολόγητα αποθεματικά υπολογίζονται επί των κερδών του ισολογισμού και ότι τα κέρδη ισολογισμού για τα άνω νομικά πρόσωπα είναι τα κέρδη βάσει ΔΛΠ. Στη συνέχεια διευκρίνισε ότι η άνω εγκύκλιος πολ. 1068/2006 εφαρμόζεται ως προς το σχηματισμό αφορολόγητων αποθεματικών, όταν υπάρχουν αδιανέμητα κέρδη της κλειόμενης χρήσεως υπαγόμενα σε φορολογία εισοδήματος⁴¹. Όταν, όμως, στην κλειόμενη χρήση, δεν υπάρχουν αδιανέμητα κέρδη υπαγόμενα σε φορολογία εισοδήματος, η επιχείρηση δεν έχει δικαίωμα σχηματισμού αφορολόγητου αποθεματικού, δηλαδή δεν εφαρμόζεται η άνω εγκύκλιος πολ. 1068/2006.

Παράδειγμα: Επιχείρηση η οποία συντάσσει οικονομικές καταστάσεις βάσει ΔΛΠ. έχει λογιστικό αποτέλεσμα χρήσεως - κέρδος ευρώ 600 το οποίο στη συνέχεια μετά τη φορολογική αναμόρφωση καταλήγει σε φορολογική ζημία ευρώ 200. Η άνω επιχείρηση έχει δικαίωμα να σχηματίσει αφορολόγητο αποθεματικό ευρώ 240 για επενδύσεις αναπτυξιακού νόμου π.χ. 3299/2004 τις οποίες πραγματοποίησε κατά τη διάρκεια της τρεχούσης χρήσεως. Πλην, όμως, δεν μπορεί να το σχηματίσει, επειδή το αφορολόγητο αποθεματικό ευρώ 240 στην περίπτωση αυτή σχηματίζεται στα επιπλέον λογιστικά κέρδη ευρώ 600 τα οποία είναι αφορολόγητα βάσει της παρ. 17, του άρθρου 105, του Ν. 2238/1994 και επομένως, δεν είναι δυνατός ο σχηματισμός αφορολόγητου αποθεματικού, π.χ., του αναπτυξιακού νόμου 3299/2004, από κέρδη τα οποία, ούτως ή άλλως, δεν υπάγονται στη φορολογία εισοδήματος⁴².

Άρα και στην περίπτωση των αφορολόγητων αποθεματικών, οι εταιρείες θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη μόνο τα φορολογικά τους αποτελέσματα και όχι τα λογιστικά, ορθά κατά την άποψη του συντάκτη τη παρούσης, γιατί τα κέρδη ΔΛΠ δεν φορολογούνται.

⁴¹ (Υπ. Οικονομικών 1049253/10724/B0012/13.7.2006)

⁴² Οι άνω απόψεις του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών διατυπώθηκαν με το έγγραφο 1049253/10724/B0012/13.7.2006

5.3.3. Επιχορήγηση Ν. 3299/2004 και διανομή κερδών⁴³

Σύμφωνα με την άνω διάταξη τα ποσά των επιχορηγήσεων του Ν. 3299/2004 που εισπράττουν οι επιχειρήσεις εμφανίζονται σε λογαριασμό αφορολόγητου αποθεματικού, το οποίο δεν μπορεί να διανεμηθεί πριν από την παρέλευση πενταετίας από την ολοκλήρωση και έναρξη της παραγωγικής λειτουργίας της επένδυσης. Τα αποθεματικά αυτά εμφανίζονται σε ιδιαίτερο λογαριασμό στα λογιστικά βιβλία της επιχείρησης. Σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 20⁴⁴, παράγραφοι 24 και 26, η επιχορήγηση αυτή θα πρέπει να εμφανίζεται ως έσοδο επομένων περιόδων και μέσω του λογαριασμού αυτού να προσαυξάνει τα έσοδα κάθε περιόδου κατ' αναλογία της ωφέλιμης ζωής του περιουσιακού στοιχείου και συνεπώς μέσω των αποτελεσμάτων χρήσης να μετέχει στη διανομή κερδών. Ο χειρισμός αυτός είναι σε πλήρη αντίθεση με τις απαιτήσεις του Αναπτυξιακού νόμου και η εφαρμογή του ακυρώνει την ίδια την επιχορήγηση, η οποία πρέπει να επιστραφεί, αφού μετέχει μέσω των αποτελεσμάτων στη διανομή των κερδών. Η λύση που δόθηκε είναι ότι το ποσό της απόσβεσης της επιχορήγησης που αναγνωρίζεται στην κατάσταση των αποτελεσμάτων, και μέσω αυτής οδηγείται στα Αποτελέσματα εις Νέον, στον Πίνακα Μεταβολών Καθαρής Θέσης, αποχωρίζεται από τον λογαριασμό αυτό και εμφανίζεται σε ιδιαίτερο λογαριασμό Αφορολόγητου Αποθεματικού, έτσι ώστε, σε κάθε ημερομηνία που συντάσσονται οικονομικές καταστάσεις, το άθροισμα του υπολοίπου του αποθεματικού αυτού και του αναπόσβεστου υπολοίπου της επιχορήγησης στις κατά τα ΔΛΠ οικονομικές καταστάσεις, να ισούται με το ποσό της επιχορήγησης, όπως αυτό εμφανίζεται στον λογαριασμό που τηρείται για σκοπούς φορολογίας εισοδήματος. Ο χειρισμός αυτός ισχύει και για τις χρήσεις που εμφανίζουν ζημία.

Το θέμα που προκύπτει στην παραπάνω περίπτωση αφορά, όταν το ελάχιστο μέρος επί των λογιστικών κερδών, συμπεριλαμβανομένων και των κερδών από την απόσβεση της επιχορήγησης, δεν υπερκαλύπτεται από τα κέρδη χωρίς την επιχορήγηση και συνεπώς λαμβάνει χώρα διανομή της επιχορήγησης. Σε αυτή την περίπτωση υπάρχει ο κίνδυνος το επιπλέον ποσό της διανομής όχι μόνο να φορολογηθεί με βάση τις διατάξεις του άρθρου 99 του ν. 2238/1994 αλλά

⁴³ Βλ. απόφαση ΣΛΟΤ 404/23.10.2007

⁴⁴ ΔΛΠ 20, Λογιστική των κρατικών επιχορηγήσεων και γνωστοποίηση της κρατικής υποστήριξης

υφίστανται και ο κίνδυνος της ανάκλησης της επιχορήγησης από τις αρμόδιες δημόσιες αρχές.

Για την κατανόηση των παραπάνω παραθέτουμε το παρακάτω παράδειγμα: Έστω ότι εταιρεία εισέπραξε 1.000.000 ως επιχορήγηση του Ν.3299/2004 για επενδύσεις παγίων στοιχείων τα οποία έχουν ωφέλιμη ζωή 10 έτη και με μηδενική υπολειμματική αξία.

Για την είσπραξη της επιχορήγησης θα γίνει η παρακάτω εγγραφή στα φορολογικά βιβλία της εταιρείας:

Κωδ.Λογ.	Περιγραφή Λογαριασμού	Χρέωση	Πίστωση
38.03	Διαθέσιμα	1.000.000	
41.08.XX	Αφορολόγητο αποθεματικό Ν. 3299/2004		1.000.000
<i>Αιτιολογία: Είσπραξη επιχορήγησης Ν.3299/2004</i>			

Το ποσό της επιχορήγησης θα παραμείνει στα φορολογικά βιβλία για μια πενταετία και όπως ειδικότερα ορίζεται στον Ν. 3299/2004.

Στα ΔΛΠ η αναγνώριση της επιχορήγησης θα έχει ως εξής:

Περιγραφή Λογαριασμού	Χρέωση	Πίστωση
Διαθέσιμα	1.000.000	
Μεταβατικοί λογ/σμοί (Έσοδα επομένων χρήσεων)		1.000.000

Στο τέλος της χρήσης και εφαρμόζοντας τις διατάξεις του ΔΛΠ 20 η εταιρεία θα αναγνωρίσει στα αποτελέσματα περιόδου μέρος της επιχορήγησης σε αντιστοιχία με την απόσβεση των επιχορηγουμένων παγίων στοιχείων της, δηλαδή $1.000.000 * 10\%$

Περιγραφή Λογαριασμού	Χρέωση	Πίστωση
Μεταβατικοί λογ/σμοί Έσοδα επομένων χρήσεων)	100.000	
Αποτελέσματα περιόδου		100.000

Το ανωτέρω ποσό των 100.000 θα αναγνωρισθεί στα αποτελέσματα εις νέον της οικείας χρήσης και με την έγκριση των οικονομικών καταστάσεων από την Γενική Συνέλευση των μετόχων το παραπάνω ποσό θα μεταφερθεί σε κονδύλι αφορολόγητου αποθεματικού με εσωτερική μεταφορά από τα αποτελέσματα εις

νέον και το οποίο ποσό θα αποτυπωθεί στην κατάσταση μεταβολής ιδίων κεφαλαίων που θα συντάξει η εταιρεία. Η παραπάνω διαδικασία θα συνεχισθεί μέχρι την πλήρης “απόσβεση” του ποσού της επιχορήγησης από το κονδύλι των μεταβατικών εσόδων.

Περιγραφή Λογαριασμού	Χρέωση	Πίστωση
Αφορολόγητο αποθεματικό Ν.3299/2004		100.000
Αποτελέσματα χρήσης	100.000	

Όπως αναφέραμε και παραπάνω, το πρόβλημα που προκύπτει αφορά την περίπτωση στην οποία η εταιρεία διανείμει από τα κέρδη ΔΛΠ, με τη μορφή μερίσματος, ποσό από την απόσβεση της επιχορήγησης που αναγνωρίστηκε στα κέρδη της περιόδου γιατί τα συνολικά της κέρδη, μετά την αφαίρεση της απόσβεσης της επιχορήγησης δεν επαρκούν για την διανομή του μερίσματος και υποχρεωτικά διανείμει και ένα ποσό από την απόσβεση της επιχορήγησης. Σ’ αυτή την περίπτωση δεν θα έχει την δυνατότητα να μεταφέρει εσωτερικά στην κατάσταση μεταβολής ιδίων κεφαλαίων το ποσό της επιχορήγησης από τα αποτελέσματα εις νέον στα αφορολόγητα αποθεματικά με συνέπεια την επιβολή κυρώσεων στην εταιρεία ακόμη και την ανάκληση της επιχορήγησης από την εποπτεύουσα αρχή. Σε σχέση με τα παραπάνω έγινε επισκόπηση στις δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις των εισηγμένων εταιρειών και δεν διαπιστώθηκε να έχει γίνει αναφορά σε πρόβλημα σχετικά με την εφαρμογή της παραπάνω διαδικασίας. Διαπιστώθηκαν εταιρείες όπου εφαρμόζουν την παραπάνω διαδικασία με μεταφορά του ποσού της επιχορήγησης, και μέσω της κατάστασης μεταβολής ιδίων κεφαλαίων, από τα αποτελέσματα εις νέον στα αφορολόγητα αποθεματικά (Βλ. ΑΛΟΥΜΥΛ χρήση 2011, 2010, 1009, ΕΛΒΑΛ χρήση 2011)

5.3.4. Λογιστικές ζημίες

Η θεμελιώδης διάταξη περί προστασίας του μετοχικού κεφαλαίου της Α.Ε.⁴⁵ έχει εφαρμογή και στις ανώνυμες εταιρείες που εφαρμόζουν Δ.Λ.Π. και συνεπώς εφόσον προκύψουν λογιστικές ζημίες στην τρέχουσα και στις επόμενες χρήσεις δεν θα πρέπει να διανεμηθεί οποιοδήποτε ποσό προς τους μετόχους των εταιρειών.

⁴⁵ παρ. 2 του άρθρου 44.α του κωδ. Ν. 2190/1920

Παράδειγμα: Έστω ανώνυμη εταιρεία έχει υπόλοιπο κερδών εις νέον την 31.12.2011 σύμφωνα με τα ΔΛΠ, ευρώ μηδέν και φορολογικά κέρδη 31.12.2011 ευρώ 150. Στην περίπτωση αυτή, όπου δεν υπάρχουν λογιστικά κέρδη, δεν μπορεί να γίνει διανομή κερδών.

Στο σημείο αναφέρουμε και την σχετική επέμβαση του νομοθέτη ο οποίος απεφάνθη ότι "Για την εφαρμογή της παραγράφου 2 του άρθρου 44α του Κ.ν. 2190/1920 δεν λαμβάνεται υπόψη το ποσό των ζημιών προηγούμενων χρήσεων, που προέρχονται από την πρώτη εφαρμογή των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (Δ.Π.Χ.Π.)"⁴⁶

Η παραπάνω νομοθετική παρέμβαση προκαλεί προβληματισμό καθώς ουσιαστικά καταστρατηγεί το πνεύμα του νομοθέτη στο Κ.Ν. 2190/1920 που θέτει ως πρωταρχικό σκοπό την προστασία των εταιρειών και την βιωσιμότητα τους.

Επιπλέον τίθενται ερωτήματα με το ποιος θα παρακολουθεί και επιβλέπει τις διοικήσεις των εταιρειών για την σωστή εφαρμογή της διάταξης αυτής;

Και για την παραπάνω περίπτωση έγινε επισκόπηση στις δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις των εισηγμένων στο ΧΑ εταιρειών. Από την επισκόπηση διαπιστώθηκε ότι η εταιρεία ΜΗΧΑΝΙΚΗ ΑΕ την 01/01/2007 τα αποτελέσματα εις νέον ανέρχονταν σε € -90.491 χιλ., τα κέρδη της χρήσης ανήλθαν σε € 24.767 χιλ. και οι λοιπές θετικές επιδράσεις στα αποτελέσματα ανήλθαν σε € 5.802 χιλ.. Η εταιρεία πρόβη σε διανομή μερισμάτων ποσού € 13.007 χιλ. εκ των οποίων ποσό € 10.476 προήλθε από τα αποτελέσματα (ζημιές) εις νέον. Η εν λόγω εταιρεία ενώ εμφάνιζε αρνητικό ποσό στα αποτελέσματα εις νέον διένειμε μερίσματα επιβαρύνοντας ακόμη παραπάνω την καθαρή της θέση. Στις επεξηγηματικές σημειώσεις των οικονομικών καταστάσεων της χρήσης 2007 και ειδικότερα στην σημείωση 8.33 γνωστοποιείται ότι το μέρισμα αφορούσε τα κέρδη της χρήσης 2006. Η έρευνα μας συνεχίστηκε ακόμη περαιτέρω διερευνώντας και την απόφαση της Γενικής Συνέλευσης και τις ανακοινώσεις προς το επενδυτικό κοινό. Σε καμία από τις παραπάνω γνωστοποιήσεις-ανακοινώσεις η Διοίκηση της εταιρείας δεν αιτιολογεί την απόφασή της για διανομή μερίσματος ενώ εμφανίζει αρνητικά αποτελέσματα εις νέον, ούτε επικαλείται τις διατάξεις του ανωτέρω νόμου. Η εν λόγω εταιρεία συνέχισε την διανομή μερισμάτων μέχρι και την χρήση

⁴⁶ Σ.Σ Σύμφωνα με το άρθρο 12 § 1 του ν.3453/2006

2010 μη γνωστοποιώντας και αιτιολογώντας στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων την απόφαση για διανομή μερισμάτων, την διάταξη νόμου που επικαλείται για την διανομή και επίσης δεν διαπιστώθηκε κάποια ερώτηση/ώχληση από τις εποπτεύουσες αρχές (Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, Υπουργείο Ανάπτυξης) για τις παραπάνω ενέργειες της εταιρείας.

Αναλυτικά και ανά χρήση (2005-2009) τα διανεμόμενα κέρδη της εταιρείας ανήλθαν σε € 51.274 χιλ., τα κέρδη ανήλθαν σε € 56.731 χιλ. και η καθαρή θέση μειώθηκε κατά περίπου € 8.427 χιλ.

ΧΡΗΣΗΣ	ΚΕΡΔΗ	ΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΙΣ ΝΕΟΝ	ΚΘ
2005	15.043	13.007	-92.777	194.219
2006	8.549	13.007	-90.491	206.748
2007	24.767	14.865	-70.398	228.755
2008	2.257	8.362	-88.499	200.664
2009	6.115	2.033	-93.552	185.792
2010	-52.482	-	-146.889	124.933
2011	-38.366	-	-185.255	85.856

5.3.5. Έννοια πραγματοποιημένων κερδών

Σύμφωνα με το άρθρο 45⁴⁷ η διανομή των κερδών γίνεται μόνο από πραγματοποιηθέντα κέρδη. Ως πραγματοποιημένα κέρδη, κατά τα γενικώς ισχύοντα στη λογιστική θεωρία, είναι τα κέρδη εκείνα τα οποία προέρχονται από συναλλαγές και γεγονότα που διακανονίζονται με μετρητά ή με τη μορφή άλλων στοιχείων του ενεργητικού, η μετατροπή των οποίων σε μετρητά μπορεί να εκτιμηθεί με σχετική βεβαιότητα⁴⁸. Ως εκ τούτου οι διατάξεις του άνω άρθρου 45 απαγορεύουν τη διανομή μη πραγματοποιημένων κερδών.

Κατά συνέπεια τα μη πραγματοποιηθέντα κέρδη μπορεί να στοιχειοθετηθεί ότι δεν μπορούν να διανεμηθούν καθόσον έρχονται σε αντίθεση με τις σχετικές διατάξεις του ΚΝ 2190/1920.. Τα ερωτήματα όμως που προκύπτουν στον αναγνώστη είναι εύλογα: Οι παραπάνω διατάξεις είναι υποχρεωτικές και ποιος θα παρακολουθεί και είναι υπεύθυνος για την σωστή τήρηση των ανωτέρω; Μπορεί να υπάρχουν

⁴⁷ Καθαρά κέρδη της εταιρείας είναι τα προκύπτοντα μετά την αφαίρεση εκ των πραγματοποιηθέντων ακαθαρίστων κερδών παντός εξόδου, πάσης ζημίας, των κατά τον νόμον αποσβέσεων και παντός άλλου εταιρικού βάρους.

⁴⁸ (Ε.Λ.Τ.Ε. 110/27.2.2006).

κυρώσεις και ποιες είναι αυτές σε περίπτωση που οι διοικήσεις των εταιρειών δεν ακολουθήσουν τα ανωτέρω περί μη διανομής μη πραγματοποιηθέντων κερδών;

Παρακάτω αναφέρονται περιπτώσεις μη πραγματοποιηθέντων κερδών και τα οποία βάσει των ανωτέρω δεν μπορούν να διανεμηθούν

- Κατά την πρώτη εφαρμογή των ΔΛΠ, τα ενσώματα πάγια μπορούν να επιμετρώνται στην εύλογη αξία τους η οποία εφεξής θα θεωρείται κόστος κτήσεως. Στην περίπτωση αυτή, οι καθαρές θετικές διαφορές της εύλογης αξίας κατά την ημερομηνία μετάβασης, μετά και την αφαίρεση του φόρου εισοδήματος αναγνωρίζονται στα κέρδη εις νέον. Τα ποσά αυτά αν και έχουν μεταφερθεί απευθείας στα κέρδη εις νέον δεν μπορούν να διανεμηθούν ελεύθερα. Η διανομή τους γίνεται, είτε με τη διαγραφή των παγίων από τα οποία προήλθαν είτε σταδιακά μέσω της διενέργειας των αποσβέσεων.
- Επενδύσεις σε ακίνητα (ΔΛΠ 40). Όταν οι επενδύσεις σε ακίνητα επιμετρώνται στην εύλογη αξία τους σύμφωνα με το ΔΛΠ 40, τότε οι διαφορές αναγνωρίζονται ως κέρδη και ζημίες στα αποτελέσματα και δεν διενεργούνται αποσβέσεις. Επίσης, τα καθαρά κέρδη που προκύπτουν κατά την πρώτη εφαρμογή των ΔΛΠ από επιμέτρηση επενδύσεων σε ακίνητα αναγνωρίζονται κατά την ημερομηνία μετάβασης, μετά και την αφαίρεση του φόρου εισοδήματος, κατευθείαν στα κέρδη εις νέον. Τα ανωτέρω καθαρά κέρδη από την επιμέτρηση επενδύσεων σε ακίνητα (κέρδη μείον ζημίες), μετά και την αφαίρεση του φόρου εισοδήματος, δεν μπορούν να διανεμηθούν. Η διανομή τους επιτρέπεται μόνο με τη ρευστοποίηση των επενδύσεων από τις οποίες προέκυψαν.
- Βιολογικά περιουσιακά στοιχεία (ΔΛΠ 41). Σύμφωνα με το ΔΛΠ 41 τα βιολογικά περιουσιακά στοιχεία επιμετρώνται στην εύλογη αξία τους μείον το απαιτούμενο στον τόπο της πώλησης κόστος, με μεταβολές αναγνωριζόμενες στα αποτελέσματα. Τα καθαρά κέρδη (κέρδη μείον ζημίες) από βιολογικά περιουσιακά στοιχεία του κυκλοφορούντος ενεργητικού, μετά και την αφαίρεση του αναλογούντος φόρου εισοδήματος, μπορούν να διανέμονται στη χρήση στην οποία προκύπτουν. Αντιθέτως τα καθαρά κέρδη (κέρδη μείον ζημίες) από βιολογικά περιουσιακά στοιχεία του μη κυκλοφορούντος ενεργητικού, μετά και την αφαίρεση του αναλογούντος φόρου εισοδήματος

δεν μπορούν να διανεμόνται. Η διανομή τους μπορεί να γίνει όταν πραγματοποιηθούν.

- Κέρδη που προκύπτουν από αναθεώρηση εκτιμήσεων, μεταβολή λογιστικών αρχών και διόρθωση λαθών (ΔΛΠ 8). Σύμφωνα με το ΔΛΠ 8 τα κέρδη ή οι ζημίες που προκύπτουν από αναθεωρήσεις εκτιμήσεων αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα της χρήσης που έγιναν οι αναθεωρήσεις και των μελλοντικών χρήσεων που ενδεχομένως επηρεάζονται. Επίσης τα κέρδη και οι ζημίες που προκύπτουν από μεταβολές λογιστικών αρχών και διορθώσεις λαθών, κατά το μέρος που αφορούν προγενέστερες χρήσεις αναγνωρίζονται στα κέρδη εις νέον. Τα καθαρά κέρδη (κέρδη μείον ζημίες) από τις ανωτέρω περιπτώσεις, μετά και την αφαίρεση του αναλογούντος φόρου εισοδήματος, μπορούν να διανεμόνται ελεύθερα στη χρήση στην οποία αναγνωρίζονται.

- Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία (ΔΛΠ 39). Σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 τα κέρδη από επιμέτρηση χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων στην εύλογη αξία τους αναγνωρίζονται: (α) σε αποθεματικό της καθαρής θέσης όπου και μεταφέρονται στα αποτελέσματα με την πώλησή τους, αν τα στοιχεία αυτά έχουν χαρακτηριστεί ως διαθέσιμα για πώληση και (β) στα αποτελέσματα όταν τα στοιχεία αυτά έχουν χαρακτηριστεί ως αποτιμώμενα στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων.

Για την περίπτωση (α) δεν τίθεται θέμα διανομής, διότι η μεταφορά των κερδών αυτών από το αποθεματικό της καθαρής θέσης στα αποτελέσματα, προϋποθέτει ότι έχουν πραγματοποιηθεί. Στην περίπτωση (β) τα καθαρά κέρδη (κέρδη μείον ζημίες) από επιμέτρηση, μετά και την αφαίρεση του αναλογούντα φόρου εισοδήματος, μπορούν να διανεμόνται κατά τη διανομή των κερδών των επόμενων χρήσεων από αυτή στην οποία προέκυψαν.

- Συναλλαγματικές διαφορές (ΔΛΠ 21) Σύμφωνα με το ΔΛΠ 21, οι συναλλαγματικές διαφορές, κυρίως αναγνωρίζονται: (α) στα αποτελέσματα και (β) σε αποθεματικό της καθαρής θέσης, αν προέρχονται από μετατροπή στοιχείων οικονομικών μονάδων που έχουν διαφορετικό λειτουργικό νόμισμα από το νόμισμα της επενδύουσας οικονομικής μονάδας. Στην περίπτωση αυτή, οι συναλλαγματικές διαφορές μεταφέρονται στα αποτελέσματα με τη διάθεση αυτής της οικονομικής μονάδας. Οι καθαρές πιστωτικές συναλλαγματικές διαφορές (πιστωτικές μείον χρεωστικές) οι οποίες έχουν

αναγνωρισθεί στα αποτελέσματα, μετά και την αφαίρεση του αναλογούντος φόρου εισοδήματος, μπορούν να διανέμονται κατά τη διανομή των κερδών των επόμενων χρήσεων από αυτή στην οποία προέκυψαν. Οι συναλλαγματικές διαφορές της δεύτερης περίπτωσης πραγματοποιούνται και συνεπώς μπορούν να διανέμονται στη χρήση στην οποία μεταφέρονται στα αποτελέσματα.

Β' ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1 Εισαγωγή

Σε αυτό το κεφάλαιο θα ασχοληθούμε με το ερευνητικό μέρος της παρούσας εργασίας. Επιλέχτηκαν δύο (2) κλάδοι μετοχών του χρηματιστηρίου Αθηνών των οποίων οι μετοχές θα είναι το αντικείμενο της μελέτης. Ουσιαστικά θα προχωρήσουμε σε θεμελιώδη ανάλυση των μετοχών αυτών για την τριετία 2009 έως 2011, σε ετήσια βάση. Μέσα από την παραπάνω έρευνα θα μελετηθεί ο τρόπος με τον οποίο οι εταιρείες των κλάδων Υπηρεσιών Κοινής Ωφέλειας και Πετρελαίου-Αερίου διανέμουν διαχρονικά τα κέρδη τους.

1.2 Επισκόπηση διεθνούς βιβλιογραφίας επί της μερισματικής πολιτικής

Σύμφωνα με τους Skinner, Douglas J. και Soltes, Eugene F.⁴⁹ κατά τα τελευταία 30 χρόνια, υπήρξαν σημαντικές αλλαγές στην διανομή κερδών καθώς επίσης και στην εταιρική πολιτική εκταμίευσης με πολύ λιγότερες εταιρείες να πληρώνουν μερίσματα και με την παράλληλη εμφάνιση του φαινομένου της απόκτησης ιδίων μετοχών. Διερεύνησαν κατά πόσο η μη γνωστοποίηση της μερισματικής πολιτικής σε σχέση με τη μεταβολή της ποιότητας των κερδών αλλάζει κατά την παραπάνω περίοδο. Ακόμη εξέφρασαν την άποψη βασιζόμενοι στα στοιχεία της έρευνάς τους, ότι τα δημοσιευμένα κέρδη των εταιρειών που διανέμουν μερίσματα είναι πιο ανθεκτικά από τα κέρδη των επιχειρήσεων που δεν διανέμουν μερίσματα. Η σχέση δε αυτή είναι αξιοσημείωτα σταθερή με την πάροδο του χρόνου. Διαπίστωσαν επίσης ότι οι εταιρείες που διανέμουν μερίσματα είναι λιγότερο πιθανό να δημοσιεύσουν ζημίες και αν αυτό συμβεί, οι ζημίες αυτές που τυχόν θα δημοσιεύσουν τείνουν να είναι παροδικές και συμβαίνουν κάτω από ειδικές-εξαιρετικές συνθήκες.

⁴⁹ Skinner, Douglas J. and Soltes, Eugene F., What Do Dividends Tell Us About Earnings Quality? (August 1, 2009). Review of Accounting Studies, Forthcoming. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=484542>

Το 2005 οι Caskey J. και Hanlon M.⁵⁰ διερεύνησαν αν τα μερίσματα παρέχουν πληροφορίες σχετικά με την ποιότητα των κερδών των επιχειρήσεων. Συγκεκριμένα, εξέτασαν κατά πόσον οι επιχειρήσεις που έχουν χαμηλότερη ποιότητα κερδών, όπως αυτή μετράται από ειδικά θεσμοθετημένη επιτροπή για την πάταξη της απάτης, είναι δυνατό να πληρώνουν μερίσματα λιγότερο συχνά (ή να αυξήσουν τα μερίσματα λιγότερο συχνά) από ότι παρόμοιες επιχειρήσεις που δεν κατηγορούνται για λογιστική απάτη. Τα αποτελέσματά δείχνουν πως οι εταιρείες οι οποίες ακολουθούν πολιτικές λογιστικής απάτης είναι λιγότερο πιθανό να πληρώσουν τα μερίσματα κατά τα έτη της διάπραξης της απάτης. Αυτή η σχέση είναι ισχυρή σχετικά με την ένταξη των ελέγχων για παράγοντες που πιστεύεται ότι συνδέονται με την απάτη και την μερισματική πολιτική (π.χ., η ανάπτυξη, η μόγλευση, η αστάθεια, η ηλικία της επιχείρησης, και άλλοι). Επίσης αναφέρουν πως σε παλαιότερη έρευνα, αν και κάπως ασθενέστερη, προέκυψαν παρόμοια αποτελέσματα όταν τα μερίσματα καταβάλλονται κατά τη διάρκεια των ετών της απάτης. Έτσι λοιπόν τα μερίσματα δεν παρέχουν πληροφορίες σχετικά με την ποιότητα των κερδών και με αυτό τον τρόπο δεν αποτελούν ένα προληπτικό μέτρο για την καταπολέμηση της οικονομικής λογιστικής απάτης.

Οι Bruce Bennett και Michael E. Bradbury⁵¹ σε ερευνά τους το 2007 αναφέρουν ότι οι ασυμμετρίες που παρατηρούνται στα κέρδη και τη διάθεση τους, επηρεάζουν το ύψος των διανεμόμενων μερισμάτων πολλές φορές αποτρέποντας και τη διανομή. Διαπίστωσαν επίσης ότι αυτή η ασυμμετρία εξαφανίζεται μετά από μια αλλαγή στη νομοθεσία για τη σχέση μεταξύ κερδών και μερισμάτων.

Κατά τον Alpa Dhanani⁵² η κάθε επιχείρηση καλείται να αποφασίσει τι μέρος των κερδών θα διανείμει και τι θα κρατήσει για σκοπούς αυτοχρηματοδότησης. Πρέπει δηλαδή να εφαρμόσει μια συγκεκριμένη μερισματική πολιτική ώστε να ικανοποιεί τις προσδοκίες των επενδυτών αλλά και να εξασφαλίζει τα απαιτούμενα για τις ανάγκες της κεφάλαια. Στο σημείο αυτό σημειώνεται ότι δεν υπάρχει μια μερισματική πολιτική που να είναι η βέλτιστη για όλες τις επιχειρήσεις. Η κάθε

⁵⁰ Caskey, J., Hanlon, M. (2005). Do dividends indicate honesty? The relation between dividends and the quality of earnings. Working Paper, Ross School of Business, University of Michigan. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=902080>

⁵¹ Bruce Bennett και Michael E. Bradbury 'Earnings Thresholds Related to Dividend Cover', JOURNAL OF INTERNATIONAL ACCOUNTING RESEARCH, Vol. 6, No. 1 pp. 1-17, 2007

⁵² ALPA DHANANI Corporate Dividend Policy: The Views of British Financial Managers', Journal of Business Finance & Accounting, 32(7) & (8), September/October 2005.

επιχείρηση θα πρέπει να βρει τη δική της χρυσή τομή μεταξύ μερισμάτων και παρακρατηθέντων κερδών

Σύμφωνα με μια έρευνα των Kai Li και Xinlei Zhao⁵³ που έγινε το 2008 η μερισματική πολιτική μιας επιχείρησης σχετίζεται με την ασύμμετρη πληροφόρηση που μπορεί να παρατηρείται στο εσωτερικό και εξωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης. Χρησιμοποιώντας ένα σύνθετο δείγμα για τη χρονική περίοδο 1983-2003, διαπιστώθηκε ότι οι επιχειρήσεις που εμφανίζουν προβλήματα ασύμμετρης πληροφόρησης είναι λιγότερο πιθανό να κάνουν διανομή μερισμάτων ή να αυξήσουν τα ποσά που προορίζονται για διανομή στους μετόχους. Η έρευνα των Kai Li και Xinlei Zhao έρχεται για πρώτη φορά να αμφισβητήσει αυτά τα μοντέλα και να αποδείξει την ύπαρξη αρνητικής σχέσης μεταξύ μερισματικής πολιτικής και ασύμμετρης πληροφόρησης. Ένα από τα συμπεράσματα της έρευνας είναι ότι όσο πιο ξεκάθαρο είναι το πληροφοριακό περιβάλλον μιας επιχείρησης τόσο μεγαλύτερα είναι τα ποσά που διατίθενται για μερίσματα. Στη συγκεκριμένη μελέτη ερευνήθηκαν και άλλοι παράγοντες που πιθανόν να επηρεάζουν την μερισματική πολιτική όπως το μέγεθος της επιχείρησης, οι προοπτικές και οι ρυθμοί ανάπτυξης, η κερδοφορία και οι διάφοροι επιχειρηματικοί κίνδυνοι κάθε εταιρίας. Διαπιστώθηκε ότι το μέγεθος μιας επιχείρησης παρουσιάζει συνήθως θετική συσχέτιση με την πληρωμή μερισμάτων. Επιπρόσθετα μια επιχείρηση χαμηλού κινδύνου που είναι καλά εδραιωμένη στην αγορά είναι πρόθυμη να διανέμει μερίσματα. Είναι γνωστό ακόμα πως μια επιχείρηση διαθέτει μεγάλα ποσά σε μερίσματα με σκοπό να δείξει στο επενδυτικό κοινό την ύπαρξη χαμηλού κινδύνου αλλά και την ωριμότητα της. Επιπλέον, οι πιο επικερδείς επιχειρήσεις διαπιστώθηκε ότι διανέμουν ευκολότερα μερίσματα και αυξάνουν τα ποσά προς διάθεση όταν σημειώνεται αύξηση της κερδοφορίας τους.

Η έρευνα των Thanh Truong και Richard Heaney⁵⁴ η οποία έγινε σε ένα δείγμα 8.279 επιχειρήσεων σε 37 χώρες έδειξε ότι ένας ακόμα παράγοντας που μπορεί να επηρεάσει την μερισματική πολιτική μιας επιχείρησης είναι ο μεγαλύτερος μέτοχος, δηλ. το άτομο εκείνο με τις περισσότερες μετοχές και κατά συνέπεια και

⁵³ Kai Li and Xinlei Zhao 'Asymmetric Information and Dividend Policy' Financial Management vol.37 no14 2008

⁵⁴ Thanh Truong & Richard Heaney 'Largest shareholder and dividend policy around the world', The Quarterly Review of Economics and Finance 47 667-687, September 2007

με τους περισσότερους ψήφους στο διοικητικό συμβούλιο. Σύμφωνα με τους Thanh Truong και Richard Heaney ο μεγαλύτερος μέτοχος είναι δυνατόν να κατευθύνει τις αποφάσεις της διοίκησης σχετικά με τη μερισματική πολιτική ανάλογα με τα συμφέροντα του παρακάμπτοντας μερικές φορές τους μικρομετόχους.

1.3 Τι Είναι η Θεμελιώδης Ανάλυση και που Αποσκοπεί

Αν αναφερόμαστε σε μετοχές, τότε η θεμελιώδης ανάλυση είναι μία τεχνική η οποία προσπαθεί να προσδιορίζει την αξία μιας μετοχής, με το να επικεντρώνεται σε διάφορους παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν την απόδοση της επιχείρησης στην οποία ανήκει η μετοχή, καθώς και τις μελλοντικές προοπτικές της.

Σε μεγαλύτερη κλίμακα, μπορούμε να πούμε πως είναι εφικτό να πραγματοποιήσουμε θεμελιώδη ανάλυση στην οικονομία συνολικά. Ο όρος δηλαδή δεν αναφέρεται αποκλειστικά στις μετοχές.

1.4 Θεμελιώδη μεγέθη : Ποσοτικά και ποιοτικά

Θα μπορούσε να πει κάποιος ότι όταν κάνουμε θεμελιώδη ανάλυση, μελετάμε τα θεμελιώδη στοιχεία της επιχείρησης. Αυτός είναι ένας ορισμός, αλλά χρειάζεται να γνωρίζουμε ποια είναι τα θεμελιώδη μεγέθη. Το πρόβλημα στον ορισμό τους είναι ότι θεμελιώδες μέγεθος θεωρείται οτιδήποτε επηρεάζει την απόδοση της επιχείρησης. Από τα έσοδα και τα κέρδη, μέχρι την διοίκηση της και το μερίδιο που κατέχει στην αγορά.

Οι διάφοροι θεμελιώδεις παράγοντες μπορεί να διακριθούν σε δύο κατηγορίες :

1. Ποιοτικοί παράγοντες π.χ. ποιότητα διοίκησης
2. Ποσοτικοί παράγοντες π.χ. έσοδα

Η κυριότερη πηγή πληροφοριών για τους ποσοτικούς παράγοντες είναι οι χρηματοοικονομικές και λογιστικές καταστάσεις της επιχείρησης. Όσον αφορά τους ποιοτικούς δεν υπάρχει συγκεκριμένη πηγή από την οποία μπορεί κάποιος να πάρει στοιχεία. Άλλωστε είναι μάλλον απίθανο να βρεθούν αντικειμενικές εκτιμήσεις για το πόσο κοστίζει για παράδειγμα η διοίκηση της επιχείρησης.

1.5 Ανάλυση κλάδου

Ο κλάδος στον οποίο ανήκει η μετοχή, πιθανώς να ασκεί επίδραση στην τιμή της. Φυσικά, δεν έχουν όλοι οι ίδιοι κλάδοι την ίδια συμπεριφορά και επίσης δε βρίσκονται στην ίδια φάση του οικονομικού κύκλου. Ακόμα κάθε κλάδος είναι φυσιολογικό να έχει τις δικές του ιδιαιτερότητες.

1.6 Ανάλυση εταιρείας

Τελευταίο βήμα είναι αυτό της αξιολόγησης της εταιρείας. Εδώ αξιολογείται η ικανότητα της επιχείρησης να αποδώσει κάτω από τις εκάστοτε συνθήκες της αγοράς, του κλάδου στον οποίο ανήκει και της οικονομίας συνολικά.

Αυτό είναι ίσως το πιο δύσκολο στάδιο καθώς απαιτείται η συγκέντρωση στοιχείων για κάθε επιχείρηση ξεχωριστά και σε βάθος πολλών ετών, για να διατυπωθεί μία πιο συνολική και διαχρονική εικόνα της. Μετά από την συλλογή στοιχείων έρχεται το στάδιο της ανάλυσης τους η οποία γίνεται με βάση κάποιους συγκεκριμένους παράγοντες. Αυτοί είναι τόσο ποιοτικοί, όσο και ποσοτικοί και κρίνουν την επιχείρηση και τις προοπτικές της. Μερικοί από αυτούς είναι:

- Μερισματική πολιτική της επιχείρησης.
- Σύγκριση διαφόρων δεικτών με τους αντίστοιχους άλλων επιχειρήσεων του ίδιου κλάδου.
- Θέση επιχείρησης στον κλάδο και μερίδιο της στην αγορά.
- Ίδια κεφάλαια και αποδοτικότητα τους.

1.7 Ανάλυση και επιλογή μετοχών με βάση την θεμελιώδη ανάλυση

Όπως προαναφέραμε σε αυτό το κεφάλαιο θα ασχοληθούμε με το ερευνητικό μέρος της διπλωματικής αυτής. Επιλέχτηκαν δύο (2) κλάδοι μετοχών του χρηματιστηρίου Αθηνών των οποίων οι μετοχές θα είναι το αντικείμενο τις μελέτης. Ουσιαστικά θα προχωρήσουμε σε θεμελιώδη ανάλυση για αυτές τις μετοχές για την τριετία 2009 έως 2011, σε ετήσια βάση.

Οι δείκτες που θα χρησιμοποιηθούν είναι οι παρακάτω:

- **ΔΕΙΚΤΗΣ ΜΕΡΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ** (Μέρισμα ανά μετοχή / Τιμή στο χρηματιστήριο)
- **ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΞΙΑΣ ΜΕΤΟΧΗΣ** (Ίδια Κεφάλαια / αριθμός μετοχών)
- **ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΡΟΣ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑΚΗ ΑΞΙΑ ΜΕΤΟΧΗΣ** (Εσωτερική / Χρηματιστηριακή Αξία)
- **ΔΕΙΚΤΗΣ ΤΙΜΗΣ ΠΡΟΣ ΚΕΡΔΗ ΑΝΑ ΜΕΤΟΧΗ** (Τιμή/ Κέρδη ανά μετοχή)
- **ΔΕΙΚΤΗΣ ΔΙΑΝΕΜΟΜΕΝΩΝ ΚΕΡΔΩΝ** Σύνολο μερισμάτων / Καθαρά Κέρδη
- **ΔΕΙΚΤΗΣ ΜΕΡΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ** (Σύνολο μερισμάτων/ Ίδια Κεφάλαια)

Οι πίνακες που παρατίθενται κατωτέρω είναι ομαδοποιημένοι κατά τους δείκτες θεμελιώδους ανάλυσης.

1.8 Επιλεγθέντες Κλάδοι Μετοχών Χ.Α.Α.

Παρακάτω παραθέτουμε τους κλάδους, και τις εταιρείες που θα εξετασθούν. Η κατηγοριοποίηση σε κλάδους έγινε από το Χρηματιστήριο Αθηνών σύμφωνα με τα σχετικά κριτήρια που θέτει. Ο λόγος επιλογής τους έγκειται στο γεγονός ότι το πλειοψηφικό πακέτο μετοχών των εταιριών που απαρτίζουν τον Κλάδο Υπηρεσιών Κοινής Ωφέλειας κατέχεται από το Ελληνικό Δημόσιο και επομένως η απόδοση των δεικτών θα μπορούσε να υποστηριχτεί ότι δεν αντικατοπτρίζει σε απόλυτα μεγέθη μετόχους οι οποίοι αποσκοπούν αποκλειστικά στο κέρδος λόγω του κοινωνικού χαρακτήρα των παρεχόμενων υπηρεσιών. Σε αντίθεση η μετοχική σύνθεση του κλάδου Πετρελαίου και Αερίου αποτελείται από μετόχους οι οποίοι κατά βάση αποσκοπούν στο κέρδος και επιπλέον είναι ένας κλάδος ο οποίος επηρεάζεται σημαντικά από τις παγκόσμιες πολιτικοοικονομικές επικρατούσες συνθήκες.

Κλάδος Υπηρεσιών Κοινής Ωφέλειας

- ΔΕΗ
- ΤΕΡΝΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ
- ΕΥΑΘ
- ΕΥΔΑΠ

Κλάδος Πετρελαίου και Αερίου

- ΜΟΤΟΡ ΟΙΑ
- ΕΛΠΕ
- ΕΛΙΝΟΙΑ

Κλάδος Πετρελαίου και Αερίου

Εισαγωγή

Ο κλάδος πετρελαίου και αερίου επηρεάζεται από το διεθνές οικονομικό και πολιτικό περιβάλλον καθώς και από τις εξελίξεις που παρουσιάζονται στην ελληνική οικονομία, στην οποία όμως ταυτόχρονα ασκεί σημαντική επίδραση, καθώς τα προϊόντα του και οι διαδικασίες που συνθέτουν το πετρελαϊκό κύκλωμα, επιδρούν πολύμορφα σε τομείς που σχετίζονται:

- με το συνολικό ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών, καθώς τα προϊόντα του πετρελαϊκού κλάδου αποτελούν κυρίαρχα στοιχεία του ενεργειακού Ισοζυγίου της χώρας,
- την ομαλή λειτουργία της Βιομηχανίας, των Μεταφορών, των Ενόπλων Δυνάμεων και τον επαρκεί εφοδιασμό με καύσιμα όλων των γεωγραφικών Διαμερισμάτων της χώρας, ιδιαίτερα των νησιών και των ορεινών περιοχών,
- την διαμόρφωση των τιμών, αφού το κόστος των εμπορευμάτων και υπηρεσιών εξαρτάται εν μέρει από τις διακυμάνσεις των τιμών των καυσίμων,
- την άμεση οικονομική επιβάρυνση των νοικοκυριών, στο βαθμό που χρησιμοποιούν Ι.Χ. αυτοκίνητα και πετρέλαιο θέρμανσης η Φ.Α.,
- την Εθνική Άμυνα, η οποία σε περιπτώσεις κρίσεων πρέπει να διαθέτει τα αναγκαία αποθέματα καυσίμων

Η κάλυψη των παραπάνω κοινωνικοοικονομικών αναγκών συνδέεται με διαφορετικές προσεγγίσεις σε σχέση με το ρόλο και τις δυνατότητες του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα να επιδρούν αποφασιστικά στον έλεγχο των τιμών, να πραγματοποιούν τόσο σύγχρονες επενδύσεις μεγάλης προστιθέμενης αξίας (Πετροχημικά, Λιπαντικά) όσο και επενδύσεις που σχετίζονται με την προστασία του περιβάλλοντος, να διασφαλίζουν την απασχόληση και τις εργατικές κατακτήσεις, αφού η γνώση και η εμπειρία των εργαζόμενων αποτελούν πολύτιμο παράγοντα για την ανάπτυξη του κλάδου και τέλος να συνεισφέρουν στην ορθολογική αξιοποίηση των πλουτοπαραγωγικών πηγών καθώς και στην ανάπτυξη των δημοσίων εσόδων.

Οι παραπάνω στόχοι και ανάγκες, ειδικά μετά την απελευθέρωση της αγοράς ενέργειας και την ανάπτυξη των διαδικασιών της ευρωπαϊκής ενοποίησης, επηρεάζονται ολοένα και περισσότερο από τις ευρωπαϊκές ενεργειακές πολιτικές, οι οποίες εξάλλου αποτελούν και το πλαίσιο διαμόρφωσης της διεθνούς θέσης της Ελλάδας στην ενεργειακή αγορά.

Οι προτεραιότητες των πολιτικών αυτών που θέτει η ΕΕ, διευρωπαϊκά ενεργειακά δίκτυα, δημιουργία εσωτερικής αγοράς ηλεκτρισμού και φυσικού αερίου, περιβαλλοντικές ρυθμίσεις, στα πλαίσια των οποίων εκπονούνται προγράμματα εξοικονόμησης ενέργειας, ανάπτυξης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, δημιουργίας καθαρότερων καυσίμων, συμβάλλουν στην αλληλοπλοκή οικονομικών και περιβαλλοντικών παραγόντων αλλάζοντας τα χαρακτηριστικά της ενεργειακής αγοράς. Η εμφάνιση νέων επιχειρήσεων, στον ενεργειακό χώρο, οι εξαγορές και οι συγχωνεύσεις, η εξεύρεση οικονομικών πόρων για την υλοποίηση επενδύσεων, με σκοπό την ικανοποίηση των ευρωπαϊκών προδιαγραφών για την παραγωγή καθαρότερων καυσίμων, αποτελούν, μεταξύ άλλων, μερικούς μόνο παράγοντες που προσδίδουν νέα χαρακτηριστικά στον ανταγωνισμό.

Τα παραπάνω μαζί με την επέκταση των δραστηριοτήτων του πετρελαϊκού κλάδου στην ευρύτερη περιοχή και της συμμετοχής της χώρας μας στα ενεργειακά δίκτυα αποτελούν ορισμένους βασικούς άξονες της αναδιάρθρωσης στο κλάδο που δεν αφήνουν βέβαια ανεπηρέαστο το εργασιακό περιβάλλον.

Τέλος οι ιδιαιτερότητες του πετρελαϊκού κλάδου και των αναδιρθρώσεων που συντελούνται σ' αυτόν, απαιτούν την εξέταση και συγκεκριμένων πολιτικών - οικονομικών παραμέτρων στο βαθμό που οι τελευταίοι επηρεάζουν και επηρεάζονται από τις εξελίξεις στον κλάδο. Τα τελευταία χρόνια, αφενός η ολοένα και μεγαλύτερη αλληλεξάρτηση των οικονομιών με τις συχνά απρόβλεπτες μεταβολές της οικονομικής συγκυρίας, καθιστούν πιο ευάλωτη την αγορά ενέργειας και αφετέρου η εξασφάλιση νέων ενεργειακών πηγών και δικτύων, επιδρούν, σε σημαντικότερο βαθμό από άλλους κλάδους, στους γεωπολιτικούς συσχετισμούς, καθιστώντας την οικονομική σταθερότητα και την περιβαλλοντική προστασία ευάλωτη σε πολιτικές αποφάσεις, όπως έδειξε η πρόσφατη επέμβαση

των Νατοϊκών δυνάμεων στη Γιουγκοσλαβία, ή οι διαμάχες γύρω από τη διαδρομή των ενεργειακών αγωγών για την μεταφορά του πετρελαίου της Κασπίας.

Η χώρα μας λόγω της γεωγραφικής της θέσης δεν μένει αμέτοχη στα διάφορα σενάρια που σχετίζονται με τις παραπάνω περιοχές έντασης και έχουν στο επίκεντρό τους την εκμετάλλευση πετρελαϊκών πηγών και την εξασφάλιση των αγωγών μεταφοράς πετρελαίου.

Κλάδος Υπηρεσιών κοινής ωφέλειας

«Δημόσια επιχείρηση» είναι μια επιχείρηση στην οποία οι δημόσιες αρχές ασκούν αμέσως ή εμμέσως κυρίαρχη επιρροή υπό την έννοια ότι: α) κατέχουν το μεγαλύτερο μέρος του κεφαλαίου της επιχείρησης, β) ελέγχουν την πλειονότητα των ψήφων που ανήκουν σε μετοχές τις οποίες έχουν εκδώσει οι επιχειρήσεις και γ) είναι σε θέση να διορίσουν περισσότερα από τα μισά μέλη των διοικητικών, διαχειριστικών και εποπτικών οργάνων της επιχείρησης.

Ένας άλλος ορισμός που έχει δοθεί είναι «Επιχειρήσεις στις οποίες τα κράτη μέλη έχουν χορηγήσει ειδικά δικαιώματα ή αποκλειστικό δικαίωμα ή μονοπώλιο» είναι ιδιωτικοί ή δημόσιοι φορείς που έχουν εξουσιοδοτηθεί να ασκούν μια δεδομένη οικονομική δραστηριότητα κοινής ωφέλειας, για την οποία έχει δοθεί έγκριση από τις δημόσιες αρχές σε περισσότερους ή σε έναν φορέα, αντιστοίχως.

«Υπηρεσίες κοινής ωφέλειας» είναι υπηρεσίες τις οποίες εξασφαλίζουν οι δημόσιες αρχές για το γενικό συμφέρον και οι οποίες υπόκεινται σε ειδικές υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας. Το κλασικό παράδειγμα είναι η υποχρέωση παροχής μιας συγκεκριμένης υπηρεσίας σε ολόκληρη την επικράτεια μιας χώρας με οικονομικά προσιτά τιμολόγια και με ανάλογες συνθήκες ποιότητας, ανεξαρτήτως της κερδοφορίας των μεμονωμένων πράξεων. Οι υπηρεσίες κοινής ωφέλειας συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της αλληλεγγύης και της ισότητας και περιλαμβάνουν: α) υπηρεσίες εκτός αγοράς (δηλαδή υποχρεωτική εκπαίδευση, κοινωνική προστασία) β) υποχρεώσεις του Δημοσίου (δηλαδή ασφάλεια και δικαιοσύνη) γ) υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος (ΥΓΟΣ) (δηλαδή βασικές υπηρεσίες παροχής ηλεκτρικής ενέργειας, τηλεπικοινωνίες, ταχυδρομικές υπηρεσίες, μεταφορές, υπηρεσίες ύδρευσης και αποκομιδής απορριμμάτων και ενέργεια).

Οι «υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος», οι οποίες δεν ορίζονται στο δίκαιο της ΕΚ, θεωρούνται κανονικά εμπορικές υπηρεσίες γενικής οικονομικής ωφέλειας, στις οποίες συνεπώς οι δημόσιες αρχές επιβάλλουν συγκεκριμένες υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας (μεταφορές, ταχυδρομικές υπηρεσίες, ενέργεια και επικοινωνίες). Ο ορισμός των υπηρεσιών που θεωρούνται «γενικού οικονομικού συμφέροντος» εναπόκειται κατά κύριο λόγο στα κράτη μέλη.

Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα ανωτέρω, οι εταιρείες που απαρτίζουν τον Κλάδο Υπηρεσιών Κοινής Ωφέλειας με μια εξαίρεση (Τέρνα Ενεργειακή) αποτελούν εταιρείες γενικού οικονομικού συμφέροντος (ΥΓΟΣ).

1.9 Παράθεση θεμελιωδών οικονομικών μεγεθών των κλάδων Υπηρεσιών Κοινής Ωφέλειας και Πετρελαίου-Αερίου για τα έτη 2009-2011.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ (ποσά σε χιλιάδες ευρώ)	ΚΛΑΔΟΣ ΚΟΙΝΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ											
	ΔΕΗ			ΤΕΡΝΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ			ΕΥΑΘ			ΕΥΛΑΠ		
	2011	2010	2009	2011	2010	2009	2011	2010	2009	2011	2010	2009
Σύνολο Ενεργητικού	15.455.837,00	16.171.222,00	15.768.923,00	525.471,00	454.467,00	456.655,00	181.329,00	167.330,00	157.757,00	1.658.155,00	1.624.267,00	1.555.791,00
Κόστος Εργασιών	5.180.332,00	5.519.352,00	6.017.120,00	91.120,00	51.126,00	65.221,00	75.400,00	71.182,00	77.376,00	358.550,00	378.965,00	386.174,00
Καθαρά Κέρδη	-272.936,00	546.521,00	690.736,00	12.383,00	7.976,00	13.377,00	20.541,00	12.431,00	14.331,00	26.135,00	111.517,00	5.740,00
Ίδια Κεφάλαια	6.300.045,00	6.746.334,00	6.449.225,00	361.121,00	357.133,00	366.616,00	124.555,00	108.153,00	100.550,00	852.518,00	830.848,00	821.511,00
Σύνολο Μερισμάτων	-	183.280,00	232.000,00	6.680,00	4.406,14	7.434,67	6.824,00	4.138,00	4.828,00	18.105,00	4.260,00	2.130,00
Μέρισμα ανά μετοχή	-	0,79	1,00	0,0611	0,0403	0,068	0,188	0,114	0,133	0,17	0,04	0,02
Τιμή μετοχής στο χρηματιστήριο	3,80	10,74	13,00	1,20	2,80	5,810	3,20	3,99	4,78	3,10	4,63	5,54
Αριθμός μετοχών	232.000,00	232.000,00	232.000,00	109.333,40	109.333,40	109.333,40	36.300,00	36.300,00	36.300,00	106.500,00	106.500,00	106.500,00
Κέρδη ανά μετοχή	-1,18	2,36	2,98	0,11	0,07 €	0,12	0,57	0,34	0,39	0,25	0,11	0,05

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ (ποσά σε χιλιάδες ευρώ)	ΚΑΛΩΣ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ ΚΑΙ ΑΕΡΙΟΥ											
	ΜΟΤΟΡ ΟΪΑ			ΕΛΠΕ			ΕΛΙΝΟΙΑ					
	2011	2010	2009	2011	2010	2009	2011	2010	2009	2011	2010	2009
Σύνολο Ενεργητικού	2.032.314,00	1.885.050,00	1.412.627,00	5.581.397,00	5.203.922,00	4.152.507,00	146.325,00	145.469,00	138.131,00			
Κόστος Εργασιών	7.146.118,00	4.879.266,00	3.493.334,00	8.592.359,00	7.681.580,00	6.172.586,00	799.673,00	828.258,00	656.396,00			
Καθαρά Κέρδη	140.930,00	82.282,00	84.902,00	112.764,00	153.953,00	162.516,00	- 217,00	1.980,00	3.545,00			
Ίδια Κεφάλαια	444.786,00	359.249,00	332.792,00	1.916.825,00	1.907.541,00	1.914.960,00	49.332,00	49.554,00	49.189,00			
Σύνολο Μερισιμάτων	44.313,00	27.697,00	77.548,00	137.536,00	137.536,00	137.536,00	-	-	1.192,00			
Μέρισμα ανά μετοχή	0,40	0,25	0,70	0,45	0,45	0,45	-	-	0,05			
Τιμή μετοχής στο χρηματιστήριο	5,92	7,19	10,21	6,37	5,86	7,81	0,66	1,32	2,28			
Αριθμός μετοχών	110.782,98	110.782,98	110.782,98	305.635,19	305.635,19	305.635,19	2.382,81	2.382,81	2.382,81			
Κέρδη ανά μετοχή	1,27	0,74	0,77	0,37	0,50	0,53	- 0,09	0,83	1,49			

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Ανάλυση των βασικότερων δεικτών (capital market) των εταιρειών των κλάδων Υπηρεσιών κοινής ωφέλειας & Πετρελαίου-Αερίου

2.1 Δείκτης Μερισματικής Απόδοσης

Ο δείκτης της μερισματικής απόδοσης συγκαταλέγεται στους σπουδαιότερους χρηματιστηριακούς δείκτες, επηρεάζοντας αναλυτές και επενδυτές. Η μερισματική απόδοση υπολογίζεται ως εξής:

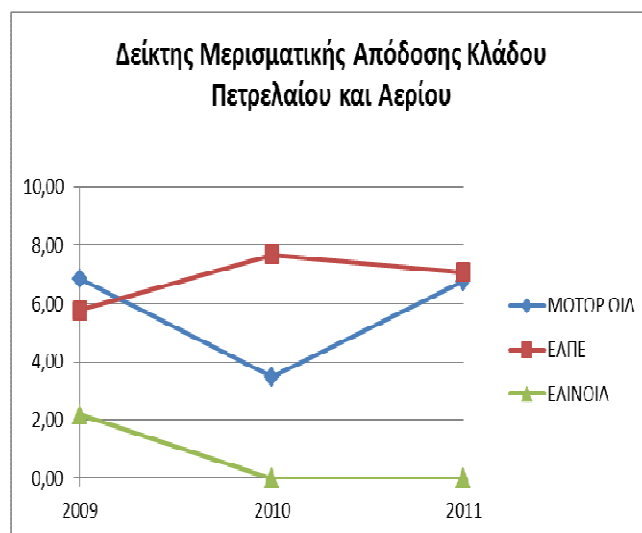
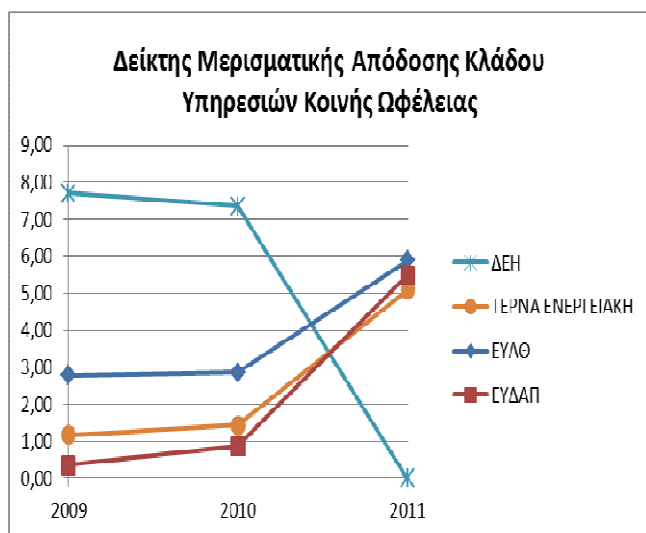
Μερισματική απόδοση = $100 * (\text{Μέρισμα ανά μετοχή} / \text{Χρηματιστηριακή αξία μετοχής})$

Μια υψηλή απόδοση λειτουργεί επίσης και ως προστασία έναντι μιας πτωτικής αγοράς, και είναι ελκυστική για τους επενδυτές που αποστρέφονται τον κίνδυνο. Όμως και η μερισματική απόδοση έχει διάφορα μειονεκτήματα:

- Κάθε εταιρεία αποφασίζει να διανείμει ένα ποσό των κερδών μιας χρήσης με τη μορφή του μερίσματος σε ποσοστό που κρίνει αυτή. Όμως το ύψος του μερίσματος και ακολούθως της μερισματικής απόδοσης δεν δίνει καμία εικόνα για το συνολικό ύψος της κερδοφορίας της εταιρείας. Δηλαδή **αγνοείται το ποσό που καταλήγει για επανεπένδυση** και συνήθως επιφέρει θετικά αποτελέσματα στην εταιρεία.
- Η μερισματική απόδοση έχει ένα παρόμοιο αρνητικό με τον δείκτη p/e. Για τον υπολογισμό της λαμβάνεται η **τιμή του μερίσματος της περσινής χρήσης**, που σε περίπτωση τελικά μεταβολής της τιμής του κατά τη τρέχουσα περίοδο σε κάποια εταιρεία, εμπεριέχει σφάλμα στην αξιολόγηση της συγκεκριμένης εταιρείας.
- Ένα παρόμοιο αρνητικό της μερισματικής απόδοσης με τον δείκτη p/e είναι η **αδυναμία δημιουργίας προβλέψεων**.

Μια εταιρεία που αξιολογείται τώρα σαν καλύτερη από κάποια άλλη, εξαιτίας του υψηλού μερίσματος που δίνει, στη πορεία των χρόνων μπορεί να αλλάξει άρδην η

αξιολόγηση, εφόσον η δεύτερη εταιρεία αυξήσει σημαντικά τα μερίσματα που διανείμει σε σχέση με την άλλη εταιρεία.

Η αύξηση που παρατηρείται στο δείκτη στις τρεις εταιρείες του κλάδου Υπηρεσιών Κοινής Ωφέλειας (ΤΕΡΝΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ, ΕΥΛΘ, ΕΥΔΑΠ) οφείλεται στην διανομή σχετικά σταθερού ποσού μερίσματος στις τρεις χρήσεις στις οποίες όμως η χρηματιστηριακή αξία των μετοχών μειώθηκε σημαντικά. Η πτώση του δείκτη της ΔΕΗ οφείλεται στην μη διανομή μερίσματος για την χρήση του 2011.

Παρατηρούμε για το 2011 μια ταύτιση του δείκτη μεταξύ των δύο μεγαλύτερων εταιρειών (ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ, ΕΛΠΕ) του κλάδου Πετρελαίου και Αερίου, ενώ για την τρίτη εταιρεία (ΕΛΙΝΟΙΛ) λόγω μη διανομής μερίσματος δεν σημειώνεται καμία μεταβολή του δείκτη. Επιπλέον, οι δύο μεγαλύτερες εταιρείες του κλάδου έχουν την ίδια απόδοση στο έτος αφετηρίας της μελέτης μας (2009) και στο έτος 2011 ενώ στο ενδιάμεσο έτος (2010) παρατηρείται μια σημαντική απόκλιση μεταξύ των δύο εταιρειών η οποία οφείλεται κυρίως στην σταθερή μερισματική πολιτική των ΕΛΠΕ (μέρισμα € 0,45/μετοχή και στις τρεις χρήσεις) σε αντίθεση με την μεταβλητότητα στην μερισματική πολιτική που ακολούθησε η ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ (από € 0,70 το έτος 2009 σε € 0,25 το έτος 2010). Αξίζει να σημειωθεί η σταθερή πολιτική διανομής μερισμάτων (€ 0,45/ μετοχή) των ΕΛΠΕ παρόλη την πτώση των καθαρών κερδών, σε αντίθεση με την ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ η οποία μείωσε σημαντικά τα μερίσματα από την χρήση 2009 στην χρήση 2010 παρόλη την

σταθερότητα των κερδών της μεταξύ των δύο αυτών χρήσεων και την σημαντική αύξηση των κερδών της στην επόμενη χρήση 2011.

Κοινό σημείο των δύο κλάδων είναι η σημαντική και συνεχόμενη πτώση της χρηματιστηριακής τιμής των μετοχών το 2011 σε σχέση με τα έτη 2010 και 2009, αλλά παρατηρείται ότι ο κλάδος Πετρελαίου και Αερίου διανέμει σταθερό ποσό μερίσματος, το οποίο ενδεχομένως να οφείλεται στη διαφορετική διάρθρωση του μετοχικού κεφαλαίου σε σχέση με τον Κλάδο Υπηρεσιών Κοινής Ωφέλειας.

2.2 Δείκτης Εσωτερικής Αξίας μετοχής

Ο παραπάνω δείκτης δείχνει την αξία που έχει η κάθε μετοχή σε ευρώ στις 31.12 της παρούσας χρήσης. Με το δείκτη αυτό διαπιστώνεται πόσο κέρδισαν οι μέτοχοι από την αύξηση της αξίας της μετοχής ή πόσο ζημιώθηκαν από τη μείωση της αξίας της κάθε μετοχής. Παρόμοιες πράξεις γίνονται και για τις υπόλοιπες μορφές επιχειρήσεων.

Όσο μεγαλύτερος είναι ο δείκτης αυτός από τον αντίστοιχο δείκτη του προηγούμενου έτους, τόσο καλύτερα είναι και για την επιχείρηση.

Εσωτερική λογιστική αξία ή λογιστική καθαρή θέση ή καθαρή θέση ή καθαρή περιουσία = Κεφάλαιο (μόνο καταβλημένο) + διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο + διαφορές αναπροσαρμογής + αποθεματικά + αποτελέσματα εις νέο (κέρδη) + πρόβλεψη που έχει εξαλειφθεί ο κίνδυνος - έξοδα ίδρυσης και α' εγκατάστασης - αποτελέσματα εις νέο (ζημίες) (ΓΛΣ. παρ. 2.2.400 περ. 2).

Το ποσό που προκύπτει από τον παραπάνω τύπο διαιρείται με το σύνολο των μετοχών και αυτό που προκύπτει από τη διαίρεση είναι η εσωτερική λογιστική αξία της κάθε μετοχής χωριστά.

Αναλυτικότερα

A) Αυξάνεται

-Όταν αυξάνουν τα αποθεματικά της παρούσας χρήσης.

-Όταν αυξάνουν τα κέρδη της παρούσας χρήσης που δεν διανέμονται.

-Όταν δεν υπάρχουν αποθεματικά, ούτε κέρδη και ζημιές εις νέον, δεν αλλάζει η εσωτερική αξία της κάθε μετοχής.

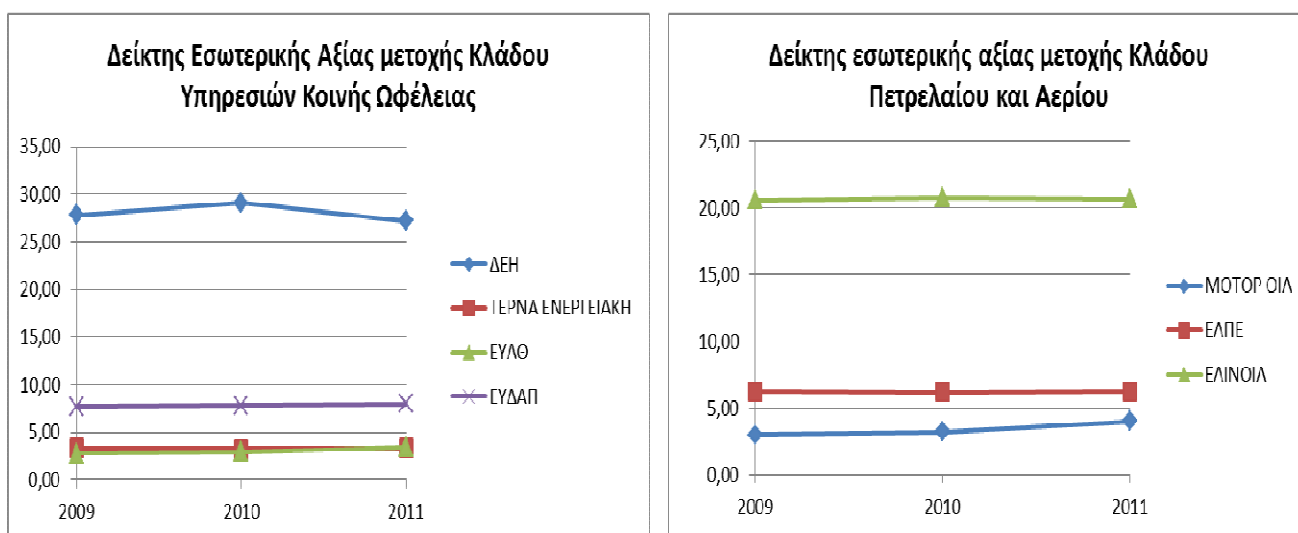
B) Μειώνεται

-Όταν μετατρέπεται κάποιο αποθεματικό σε κεφάλαιο, δηλαδή όταν κεφαλαιοποιείται αποθεματικό, και αυξάνεται ο αριθμός των μετοχών.

-Όταν διανέμονται αποθεματικά μέσα στην παρούσα χρήση.

-Όταν προκύπτουν ζημιές στην παρούσα χρήση.

-Όταν δεν υπάρχουν αποθεματικά, ούτε κέρδη και ζημιές εις νέον, δεν αλλάζει η εσωτερική αξία της κάθε μετοχής.

Το χαρακτηριστικό που παρατηρείται στον Κλάδο Υπηρεσιών Κοινής Ωφέλειας είναι η τεράστια απόκλιση που σημειώνεται μεταξύ της εσωτερικής και της χρηματιστηριακής αξίας της μετοχής. Πιο συγκεκριμένα ο δείκτης έχει αυξηθεί σε όλες τις εταιρείες στις χρήσεις 2009 και 2011 και η μεγαλύτερη διαφορά παρατηρείται στη ΔΕΗ όπου η εσωτερική αξία είναι περίπου επταπλάσια από την αντίστοιχη χρηματιστηριακή.

Στον Κλάδο Πετρελαίου και Αερίου παρατηρείται μια σταθερότητα στο δείκτη, όπου στις δύο μεγαλύτερες εταιρείες του κλάδου (MOTOP OIA, ΕΛΠΕ) η εσωτερική αξία δεν ξεπερνά την χρηματιστηριακή.

Από τα παραπάνω συμπεραίνει κανείς την γενικότερη απαξίωση των εταιρειών κοινής ωφέλειας και ίσως να αναζητηθούν και έμμεσοι παράγοντες που οδήγησαν σε αυτό το αποτέλεσμα. Συγκρίνοντας τους δύο κλάδους θα μπορούσε να ισχυρισθεί κανείς ότι ο κλάδος κοινής ωφέλειας είναι υποτιμημένος χρηματιστηριακά άρα είναι και πιο ελκυστικός για τους επενδυτές σε αντίθεση με τον κλάδο πετρελαίου όπου η χρηματιστηριακή και εσωτερική αξία των μετοχών παρουσιάζουν μια συνάφεια.

2.3 Δείκτης εσωτερικής προς χρηματιστηριακής αξίας μετοχής

Ο λόγος της εσωτερικής αξίας προς την χρηματιστηριακή τιμή της μετοχής μιας εταιρείας μας δείχνει τη μεταξύ τους σχέση, δηλαδή πόσες φορές την εσωτερική της αξία διαπραγματεύεται η τιμή των μετοχών της επιχείρησης στην αγορά. Επίσης παρέχει ένδειξη για το αν η μετοχή είναι υποτιμημένη ή υπερτιμημένη στη χρηματιστηριακή αγορά σε σχέση με την εσωτερική της αξία.

Η χρηματιστηριακή τιμή των μετοχών εκφράζει την τρέχουσα αξία, όπως αυτή αποτιμάται από τους επενδυτές στην αγορά, ενώ η εσωτερική αξία δίδεται σε ιστορικές τιμές (εκτός αν έχει γίνει αναπροσαρμογή των περιουσιακών στοιχείων). Για το λόγο αυτό η ερμηνεία αυτής της σχέσης θα πρέπει να γίνεται με μεγάλη προσοχή.

Τα συμπεράσματα από την κίνηση του δείκτη αυτού αναλύθηκαν και παρουσιάστηκαν στην προηγούμενη παράγραφο 2.2. όπου έγινε μνεία για την εσωτερική αξία των μετοχών και των δύο κλάδων.

2.4 Δείκτης τιμής προς κέρδη ανά μετοχή

Μετά από τον υπολογισμό του P/E ξεκινά η δυσκολία καθορισμού της χρησιμότητάς του. Η λογική για τη χρησιμότητα του P/E έγκειται στο γεγονός ότι η τιμή της μετοχής μιας εταιρίας πρέπει να αντανακλά την κερδοφορία της. Ακολουθώντας αυτή τη λογική, μια εταιρία που έχει πολύ υψηλά κέρδη ανά μετοχή πρέπει επίσης να έχει και μεγάλη χρηματιστηριακή αξία. Κατά αυτή την έννοια μια εταιρία με χαμηλά κέρδη ή ζημιές πρέπει να έχει μικρή χρηματιστηριακή αξία.

Ένας χαμηλός δείκτης P/E, σε συνδυασμό με μια χαμηλή τιμή μετοχής και μεγάλα κέρδη αποτελεί ένδειξη ότι η μετοχή είναι υποτιμημένη και θα πρέπει να ανέβει στο άμεσο ή στο απώτερο μέλλον, επειδή λόγω της ελκυστικότητάς της, οι επενδυτές θα “τρέξουν” να την αγοράσουν. Το σκεπτικό αυτό ακολουθεί το γεγονός ότι μια εταιρία με υψηλή χρηματιστηριακή αξία και χαμηλά κέρδη είναι υπερτιμημένη και η τιμή της θα πρέπει λογικά να υποχωρήσει.

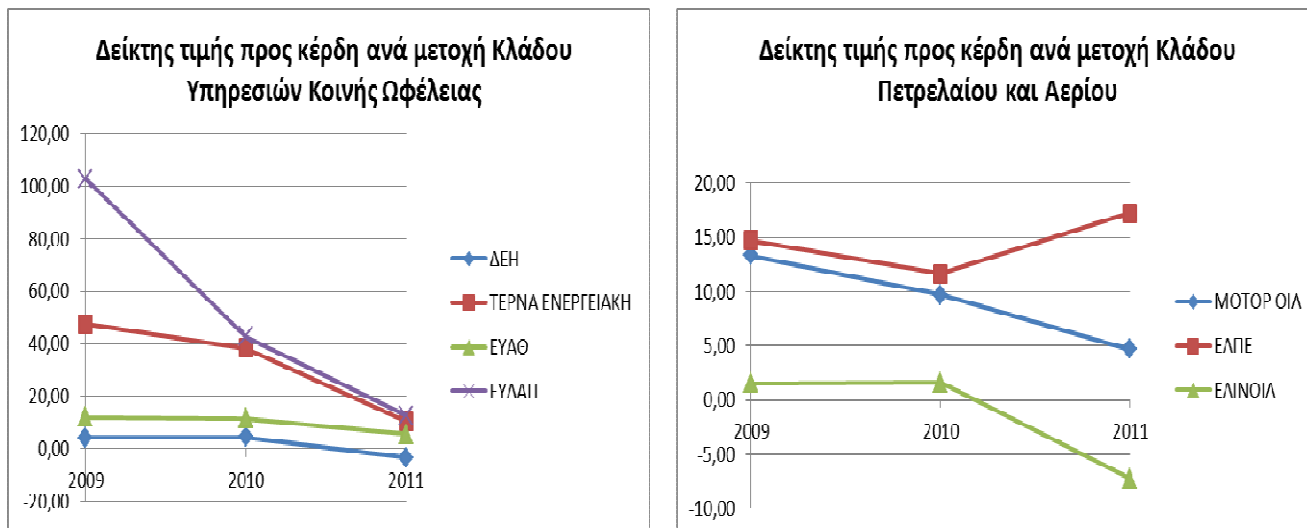
Παρόλο που τα προαναφερθέντα δεδομένα αποτελούν απόρροια της κοινής λογικής είναι πολύ δύσκολο να φτάσουμε σε κάποιο χρήσιμο ή εξαντλητικό συμπέρασμα απλά με τη χρήση του P/E μιας εταιρίας χωρίς να κάνουμε κάποιες συγκρίσεις ή χωρίς να χρησιμοποιήσουμε και άλλα ίσως κριτήρια. Για παράδειγμα, θα είναι λάθος να καταλήξουμε στο απόλυτο συμπέρασμα ότι ένα P/E της τάξης του 10x σημαίνει ότι η μετοχή είναι σίγουρα υποτιμημένη και ότι πρέπει να αγοραστεί διότι θα ανέβει στο μέλλον ή ότι μια μετοχή με P/E 30x είναι υπερτιμημένη και θα πρέπει να πωληθεί γιατί δεν δείχνει να έχει άλλα περιθώρια ανόδου.

Γενικά ο δείκτης αυτός είναι πολύ χρήσιμος σαν ένα εργαλείο σύγκρισης. Δύο από τις συγκρίσεις που γίνονται συνήθως από τους επενδυτές είναι οι ακόλουθες:

- 1) Ανάμεσα στο P/E μιας συγκεκριμένης μετοχής και το μέσο P/E όλων των μετοχών που διαπραγματεύονται στο συγκεκριμένο Χρηματιστήριο.
- 2) Ανάμεσα στο P/E μιας συγκεκριμένης μετοχής και το μέσο P/E των άλλων εταιριών που συμμετέχουν στον ίδιο κλάδο.

Ένα παράδειγμα λοιπόν είναι η σύγκριση του δείκτη P/E της εξεταζόμενης εταιρίας με το μέσο P/E όλων των μετοχών που διαπραγματεύονται στο

Χρηματιστήριο. Ο αριθμός αυτός δείχνει, σε γενικές γραμμές, αν η μετοχή είναι υπερτιμημένη ή υποτιμημένη σε σχέση με τις άλλες μετοχές της ίδιας της χρηματιστηριακής αγοράς.

Επιβεβαιώνοντας τα όσα αναφέρθηκαν στην θεωρία για τον συγκεκριμένο δείκτη διαπιστώνεται η αδυναμία εξαγωγής ασφαλών συμπερασμάτων για την συμπεριφορά του εν λόγω δείκτη και στους δύο κλάδους ειδικότερα στην εξεταζόμενη χρονική περίοδο κατά την οποία η οικονομική συγκυρία έχει αρνητική επίδραση στα αποτελέσματα των εταιρειών και στην χρηματιστηριακή τιμή της μετοχής. Για παράδειγμα στον Κλάδο Πετρελαίου και Αερίου και ειδικότερα στην εταιρεία ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ ενώ παρατηρείται αύξηση των κερδών ανά μετοχή από το 2009 στο 2011 ταυτόχρονα παρατηρείται υποχώρηση της τιμής της μετοχής.

Παρατηρώντας το δείκτη P/E και των δύο κλάδων παρατηρείται πτώση του δείκτη και στις τρεις εξεταζόμενες χρήσεις και στους δύο κλάδους με εξαίρεση τα ΕΛΠΕ όπου παρατηρείται μία αύξηση μεταξύ 2010 και 2011 η οποία οφείλεται στην αύξηση της χρηματιστηριακής τιμής της μετοχής το 2011 σε σχέση με την προηγούμενη χρήση 2010 και στην μικρότερη μείωση των κερδών ανά μετοχή στις παραπάνω χρήσεις (από € 5,86 σε € 6,37).

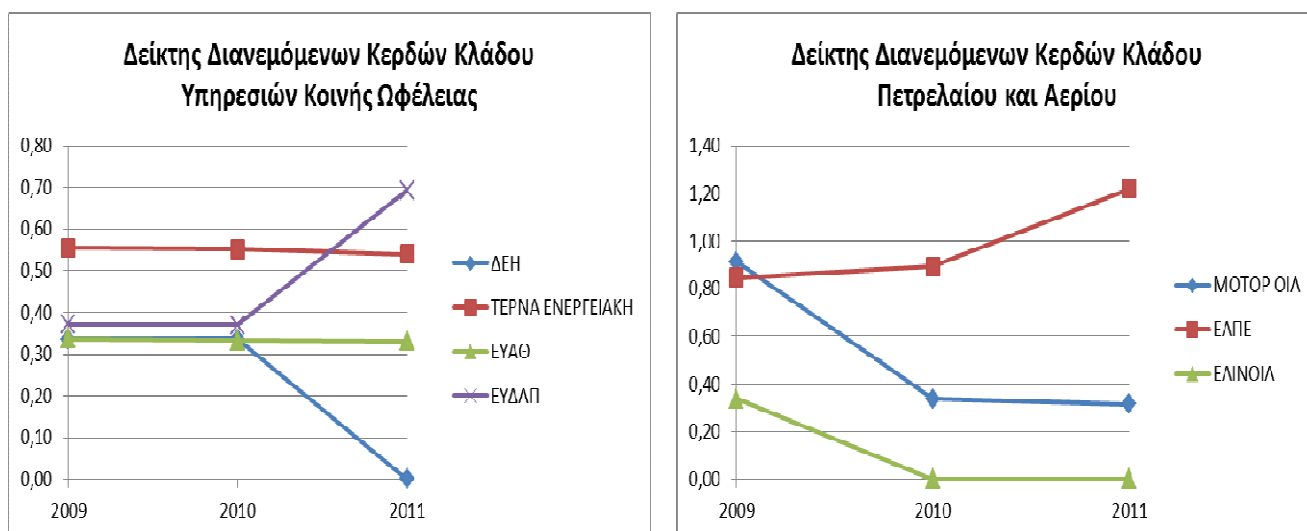
Τέλος, ο δείκτης των εταιρειών του κλάδου Κοινής Ωφέλειας ενώ εμφανίζει μεγάλη απόκλιση το έτος 2009, φαίνεται να συγκλίνει το έτος 2011 για όλες τις

εταιρείες, ενώ αντίθετα στον κλάδο Πετρελαίου η απόκλιση που εμφανίζεται στο έτος 2009 φαίνεται να διευρύνεται στα επόμενα έτη.

2.5 Δείκτης Διανεμόμενων Κερδών

Υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε το συνολικό μέρισμα με το σύνολο των κερδών προ φόρων της ίδιας χρήσης.

Όσο μεγαλύτερο είναι το ποσοστό των διανεμομένων κερδών τόσο μεγαλύτερο είναι το μέρισμα που δίνεται στους μετόχους. Αντίθετα όσο μικρότερο είναι το ποσοστό των διανεμομένων κερδών, τόσο μεγαλύτερο είναι το ύψος των παρακρατούμενων κερδών με την μορφή αποθεματικών για μελλοντικές επενδύσεις.

Παρατηρείται μια "σχετική" σταθερότητα στο ποσοστό των καθαρών κερδών της χρήσης που διανέμονται ως μέρισμα. Απόκλιση από τα παραπάνω διαγράμματα παρατηρείται στην ΔΕΗ η οποία δεν διένειμε μέρισμα για το 2011 και στην ΕΥΔΑΠ η οποία διπλασίασε το ποσό των μερισμάτων που διένειμε λόγω αύξησης των κερδών της.

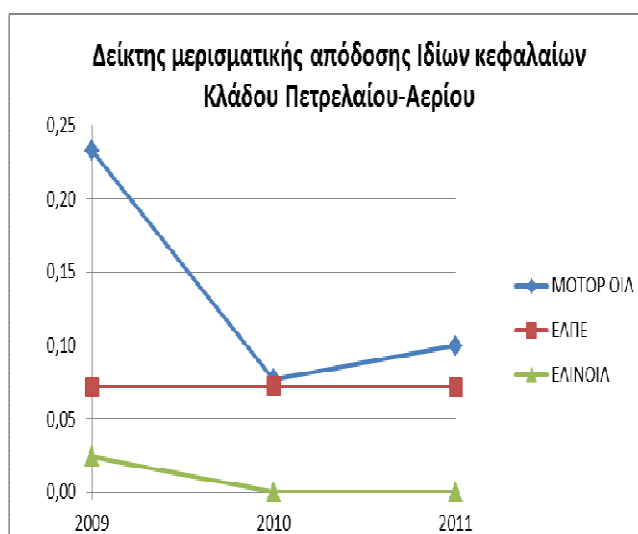
Στον κλάδο Πετρελαίου και Αερίου παρατηρείται μια μείωση στην ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ για την χρήση του 2010 σε σχέση με την προηγούμενη χρήση, 2009. Επομένως σαν συμπέρασμα θα μπορούσε να αναφερθεί πως σαν μερισματική πολιτική οι εταιρείες ακολουθούν την πολιτική της διανομής σταθερού ποσοστού μερίσματος που αναλογεί στα καθαρά κέρδη.

Αναλυτικότερα και όσον αφορά τον κλάδο Κοινής Ωφέλειας οι δύο εταιρείες του κλάδου (ΤΕΡΝΑ και ΕΥΑΘ) διανέμουν σταθερό ποσοστό μερισμάτων επί των καθαρών κερδών της χρήσης και συγκεκριμένα το ποσοστό αυτό ανέρχεται περίπου σε 54% για την ΤΕΡΝΑ και σε 34% για την ΕΥΑΘ. Η ΕΥΔΑΠ ενώ διανέμει σταθερό ποσό μερισμάτων μεταξύ 2009 και 2010 περίπου 37% των καθαρών κερδών της χρήσης το ποσοστό αυτό αυξάνεται σε 70% περίπου το 2011 αντίστοιχα με την αύξηση των καθαρών της κερδών μεταξύ των ανωτέρω χρήσεων (από € 11.5 εκ σε € 26 εκ.)

2.6 Δείκτης Μερισματικής Απόδοσης

Ο δείκτης αυτός μας δείχνει την απόδοση που απολαμβάνουν οι επενδυτές από τα μερίσματα των μετοχών, στις οποίες έχουν επενδύσει τα κεφάλαιά τους. Με άλλα λόγια η μερισματική απόδοση δείχνει το πόσο συμφέρουσα είναι η επένδυση σε μετοχές μιας δεδομένης επιχείρησης με βάση το μέρισμα το οποίο εισπράττει και την τρέχουσα χρηματιστηριακή αξία των μετοχών.

Όσο μεγαλύτερη είναι η μερισματική απόδοση μιας μετοχής τόσο πιο ελκυστική είναι η μετοχή για τους επενδυτές. Η σπουδαιότητα της μερισματικής απόδοσης μιας επιχείρησης προκύπτει από τη σύγκριση αυτής με τη μερισματική απόδοση άλλων επιχειρήσεων. Όμως οι μερισματικές αποδόσεις διαφόρων επιχειρήσεων διαφέρουν σημαντικά μεταξύ τους και αυτό οφείλεται στο ότι το ύψος των μερισμάτων που καταβάλλει κάθε μία εξαρτάται από τη μερισματική πολιτική που ακολουθεί.

Χαρακτηριστικό του κλάδου Υπηρεσιών Κοινής Ωφέλειας είναι η μείωση που παρατηρείται στο δείκτη μεταξύ της χρήσης 2009 και 2010 ενώ κατά τη χρήση 2010 και 2011 παρατηρείται μια αυξητική τάση του δείκτη η οποία οφείλεται κατά κύριο λόγο στην διανομή σταθερού ποσού μερίσματος αλλά με μειωμένη καθαρή θέση των εταιρειών. Η αντίθετη πορεία του δείκτη μεταξύ 2010 και 2011 της ΔΕΗ οφείλεται στην μη διανομή μερίσματος λόγω πραγματοποίησης ζημιών.

Για τον κλάδο Πετρελαίου και Αερίου ο δείκτης των ΕΛΠΕ είναι σταθερός και στις τρεις εξεταζόμενες χρήσεις γεγονός το οποίο οφείλεται αφενός μεν στην διανομή σταθερού ποσού μερίσματος (€ 0,45) και στις τρεις χρήσεις και αφετέρου στην μη σημαντική μεταβολή των ιδίων κεφαλαίων. Σε αντίθεση η ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ παρουσιάζει μεγαλύτερη μεταβλητότητα αλλά με τάση σύγκλισης με τον δείκτη των ΕΛΠΕ. Συγκεκριμένα ο δείκτης παρουσιάζει μεγάλη μείωση μεταξύ 2009 και 2010 λόγω διανομής μικρότερου ποσού μερίσματος (από € 0,70 ανά μετοχή σε 0,25%) και σχετικής σταθερότητας των ιδίων κεφαλαίων. Ωστόσο στην χρήση 2010 ο δείκτης της ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ φαίνεται να ταυτίζεται με τον δείκτη των ΕΛΠΕ η οποία ταύτιση διατηρείται και στην επόμενη χρήση 2011.

Συμπεράσματα Έρευνας

Όπως είδαμε η θεμελιώδης ανάλυση είναι μία τεχνική η οποία προσπαθεί να προσδιορίζει την αξία μιας μετοχής, με το να επικεντρώνεται σε διάφορους παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν την απόδοση της επιχείρησης στην οποία αυτή ανήκει.

Για τον σκοπό αυτό αναπτύχθηκαν διάφοροι αριθμοδείκτες οι οποίοι χρησιμοποιούν οικονομικά στοιχεία της εκάστοτε επιχείρησης ώστε να καταλήξει σε συμπεράσματα για την τιμή της μετοχής της και κατά πόσο αυτή αντιπροσωπεύει την πραγματική της αξία. Φυσικά όπως είδαμε η ανάλυση επηρεάζεται τόσο από τις συνθήκες που επικρατούν στον κλάδο που ανήκει η εκάστοτε μετοχή, όσο και τις συνθήκες που επικρατούν στην οικονομία σαν σύνολο.

Τα βασικά συμπεράσματα που προέκυψαν από την ανάλυση των δεικτών των δύο κλάδων θα μπορούσαν να συνοψιστούν στο ότι οι εταιρείες α) προσπαθούν να ακολουθήσουν σταθερή μερισματική πολιτική (διανομή σταθερού ποσοστού μερίσματος επί των κερδών) β) την σημαντική επίδραση που είχε η οικονομική κρίση στην χρηματιστηριακή αξία των μετοχών των εταιρειών.

Οι περισσότεροι αριθμοδείκτες άλλωστε είναι αρκετά εύκολοι στον υπολογισμό τους και χρησιμοποιούν στοιχεία τα οποία δημοσιεύονται στις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις των εταιρειών. Ακόμα, δεν πρέπει ποτέ να βγάζει συμπεράσματα για αυτούς βασιζόμενος αποκλειστικά στις τιμές που δίνει η βιβλιογραφία καθώς αυτές είναι καθαρά ενδεικτικές. Πρέπει πάντα να τις συγκρίνει με τους μέσους όρους του κλάδου στον οποίο ανήκει η εκάστοτε μετοχή και έτσι να καταλήγει σε συμπεράσματα.

Η παγκόσμια οικονομική κρίση μπορεί να οδηγήσει σε κατακόρυφη πτώση των χρηματιστηρίων συνολικά και των τιμών των μετοχών, ειδικά σε κλάδους οι οποίοι πλήττονται πρώτοι σε τέτοιες περιπτώσεις. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε πτώση τις τιμές μετοχών οι οποίες στην ανάλυση έδειχναν πως είναι εξαιρετικές επενδυτικές ευκαιρίες.

Φυσικά όπως μπορούμε να καταλάβουμε, αν δεν υπήρξε καμία αλλαγή στα θεμελιώδη μεγέθη, μια τέτοια πτώση της τιμής δεν μπορεί να προβλεφθεί με βάση τα ιστορικά στοιχεία και επίσης δεν οφείλεται στα οικονομικά στοιχεία και τις δυνάμεις ή αδυναμίες της επιχείρησης στην οποία ανήκει η μετοχή.

Συμπερασματικά μπορούμε για ακόμη μία φορά να πούμε ότι, η θεμελιώδης ανάλυση είναι χρήσιμη, μόνο αν χρησιμοποιηθεί ένας συνδυασμός αρκετών δεικτών, και ότι πρέπει να υπάρχει πάντα ενημέρωση για τις εξελίξεις όχι μόνο σε επίπεδο επιχείρησης, αλλά και οικονομίας.

Γενικά μπορούμε να πούμε ότι χρησιμοποιώντας την θεμελιώδη ανάλυση αποκλειστικά θα μπορούσαμε να καταλήξουμε σε ασφαλή συμπεράσματα όσον αφορά την επένδυση κεφαλαίων, αλλά και πάλι θα πρέπει πάντα να λαμβάνεται υπόψη η γενική κατάσταση της αγοράς καθώς και το πώς αυτή επηρεάζει τον κλάδο στον οποίο ανήκει η εταιρεία.

Γενικά Συμπεράσματα- Προτάσεις

Συμπεράσματα – Προτάσεις

Οι σύγχρονες αντιλήψεις θεωρούν την επιχείρηση κύτταρο της κοινωνικής οικονομίας που εκπληρώνει κοινωνικοοικονομικό σκοπό, γιατί παράγει αγαθά και προσφέρει εργασία, συμβάλλοντας έτσι αποφασιστικά στην οικονομική ανάπτυξη και κοινωνική πρόοδο. Δηλαδή, η σύγχρονη επιχείρηση, λόγω της θέσεώς της μέσα στη σημερινή κοινωνική και οικονομική ζωή και του τρόπου δράσεως και λειτουργίας της, έχει παύσει, πριν από πολλά χρόνια, να θεωρείται ότι αποσκοπεί αποκλειστικά και μόνο στον προσπορισμό κέρδους στους μετόχους της. Έτσι, στα προηγμένα κράτη, παράλληλα με τα μέτρα εποπτείας επί της δραστηριότητας της σύγχρονης επιχειρήσεως, λαμβάνονται και διάφορα μέτρα προστασίας της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων.

Επομένως, μία από τις σημαντικότερες αποφάσεις που πρόκειται να πάρει η διοίκηση της οικονομικής μονάδας είναι ο προγραμματισμός της διάθεσης των κερδών. Αυτή η απόφαση πρέπει να χαρακτηριστεί από ιδιαίτερη μελέτη των εξωγενών και ενδογενών παραγόντων της επιχείρησης. Όσον αφορά τους εξωγενείς παράγοντες η οικονομική μονάδα πρέπει να κατανοήσει το οικονομικό και χρηματιστηριακό κλίμα που επικρατεί στην χώρα αλλά και διεθνώς. Αναλυτικότερα, υπό κανονικές οικονομικές συνθήκες η διοίκηση μιας επιχείρησης θα πρέπει να αναλογιστεί να διανείμει ένα αρκετά ικανοποιητικό ποσό για μέρισμα, έτσι ώστε αφενός να μην προκληθεί μείωση της χρηματιστηριακής τιμής της μετοχής της και αφετέρου να μπορεί να διατηρήσει αυτό επίπεδο του διανεμόμενου μερίσματος και στις επόμενες χρήσεις. Συνεπώς, οι εισηγμένες κυρίως εταιρείες διατηρούν σχετικά σταθερά τα διανεμόμενα μερίσματα από χρήση σε χρήση, παρόλη την αύξηση των κερδών τους έτσι ώστε να υπάρχει μια ομαλότητα στα διανεμόμενα μερίσματα. Επιπρόσθετα, ένας σημαντικός παράγοντας που πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη από την διοίκηση της οικονομικής μονάδας εκτός από την μετοχική σύνθεση και το προφίλ των μετόχων, πλέον έχει να κάνει και με την δυνατότητα της επιχείρησης να χρηματοδοτήσει το ποσό των μερισμάτων. Το παραπάνω αποκτάει ακόμη μεγαλύτερη αξία δεδομένου της οικονομικής κρίσης και στενότητας που πλήττει τις εγχώριες επιχειρήσεις που οδηγεί και στην ταμειακή στενότητα.

Συνεπώς από τα άνω, πρέπει να εξαχθεί το συμπέρασμα πως δεν υπάρχει μία γενικότερη φόρμουλα – κανόνας για το πώς θα διατεθούν τα κέρδη των οικονομικών μονάδων. Κάθε επιχείρηση, πρέπει να μελετήσει μεμονωμένα το εξωτερικό και εσωτερικό της περιβάλλον, καθώς και τους στόχους της έτσι ώστε να κρίνει καταλλήλως περί της διάθεσης των κερδών της.

Όσον αφορά την διάθεση των κερδών στην Ελλάδα, οι Α.Ε. εφαρμόζουν τις διατάξεις του Κ.Ν.2190/1920 καθώς και σχετικές οδηγίες που έχουν εκδοθεί από διάφορες αρμόδιες αρχές (Υπουργείο Οικονομικών, Ν.Σ.Κ., Ε.ΣΥ.Λ. κ.λπ.). Βασικός στόχος του ανωτέρω νόμου, όπως έχει τροποποιηθεί με την ενσωμάτωση Ευρωπαϊκών Οδηγιών, είναι πρωτίστως να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα των επιχειρήσεων γι' αυτό επιβάλλει και υποχρεώνει τις επιχειρήσεις να ακολουθούν συγκεκριμένους κανόνες και περιορισμούς στην διάθεση των κερδών τους όπως υποχρεωτική κράτηση για Τακτικό Αποθεματικό, διανομή πραγματοποιηθέντων κερδών κλπ. Επομένως και οι εταιρίες που δημοσιεύουν τις Οικονομικές τους Καταστάσεις σύμφωνα με τα ΔΛΠ συνεχίζουν να εφαρμόζουν όλες τις διατάξεις του ΚΝ 2190/1920 που αναφέρονται στην διανομή των κερδών τους με την μόνη διαφορά ότι τα «λογιστικά μεγέθη» επί των οποίων υπολογίζονται τα προς διανομή ποσά είναι αυτά που προκύπτουν από την εφαρμογή των ΔΛΠ.

Από την μελέτη της «φτωχής» ελληνικής βιβλιογραφίας αλλά και της πρακτικής που ακολουθούν οι ελληνικές εταιρίες στο θέμα της διανομής των κερδών τους σύμφωνα με τα Δ.Λ.Π. προκύπτουν κυρίως τα εξής θέματα:

- Ποια κέρδη πρέπει να εξαιρούνται της διανομής
- Πως μπορεί η φορολογική νομοθεσία να είναι «δίκαιη» με την διανομή των επιπλέον κερδών ΔΛΠ και του σχηματισμού αφορολόγητων αποθεματικών

Τα Δ.Λ.Π έχουν εισαγάγει νέους κανόνες αποτίμησης των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων των εταιριών με βάση την εύλογη αξία, με συνέπεια να προκύπτουν κέρδη (ζημίες) από την αποτίμηση των στοιχείων αυτών. Σε περίπτωση που προκύπτουν κέρδη, αυτά συνήθως είναι «υπολογιστικά» και τα οποία δεν προέρχονται από συναλλαγές που θα διακανονιστούν με την εισροή ταμειακών διαθεσίμων ή ισοδύναμα αυτών. Συνεπώς η διανομή αυτών των κερδών θα σήμαινε σημαντικές ταμειακές εκροές, υπό την μορφή μερισμάτων, για την οικονομική μονάδα, οι οποίες ενδεχομένως να προκαλέσουν σημαντικά

προβλήματα στην ρευστότητα καθώς και στην επιβίωση της εταιρίας. Άρα θα πρέπει αφενός οι ίδιες οι Διοικήσεις των εταιρειών να είναι επιφυλακτικές με την διανομή μη πραγματοποιηθέντων κερδών και αφετέρου όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς (Υπουργείο Ανάπτυξης κλπ) να θέσουν κανόνες και περιορισμούς ως προς την δυνατότητα των Διοικήσεων των επιχειρήσεων να προβαίνουν στη διανομή μη πραγματοποιηθέντων κερδών.

Μια άλλη παράμετρος των διανεμόμενων κερδών ΔΛΠ είναι ο κίνδυνος της διπλής φορολόγησής τους μακροπρόθεσμα και υπό προϋποθέσεις όπως αναλύθηκε και στην παρ. 5.3.1. Δεδομένου ότι οι φορολογικές διατάξεις ερμηνεύονται στενά και εφαρμόζονται για όλους τους φορολογούμενους ανεξαιρέτως, ορθώς τα ποσά των κερδών ΔΛΠ που διανέμονται και για τα οποία δεν έχει καταβληθεί φόρος εισοδήματος υποβάλλονται σε φορολογία. Επιπλέον, η ενδεχόμενη μη φορολόγηση των εν λόγω ποσών και η μετάθεση της φορολόγησης τους σε μελλοντικές χρήσεις θα ήταν ένα άδικο μέτρο δεδομένου ότι οι μετοχικοί σύνθεση των εταιρειών μπορεί να αλλάξει και να επιβαρυνθούν άλλοι μέτοχοι χωρίς να έχουν εισπράξει τα ανάλογα ποσά κερδών. Επομένως, οι Διοικήσεις των επιχειρήσεων θα πρέπει να επιμετρούν και την ενδεχόμενη διπλή φορολόγηση που θα έχουν σε περίπτωση που διανέμουν επιπλέον κέρδη ΔΛΠ και ειδικότερα όταν τα κέρδη αυτά είναι κατά πολύ μεγαλύτερα των αντίστοιχων φορολογικών.

Όσον αφορά τον υπολογισμό του αφορολογήτου αποθεματικού επικρατούν δύο απόψεις. Αφενός, το Υπουργείο Οικονομικών ισχυρίζεται πως το αφορολόγητο αποθεματικό πρέπει να υπολογίζεται επί των φορολογικών κερδών και αφετέρου η Ε.Λ.Τ.Ε. εκφράζεται υπέρ του υπολογισμού του εν λόγω αποθεματικού με βάση τα κέρδη Δ.Λ.Π. Προφανώς οι εταιρείες ακολουθούν τις οδηγίες του Υπουργείου Οικονομικών διότι σε αντίθετη περίπτωση οι συνέπειες θα είναι αρνητικές για τις εταιρείες αυτές.

Περαιτέρω έρευνα, συνιστάται, να διεξαχθεί στο εάν οι οικονομικές μονάδες που εφαρμόζουν τα Δ.Λ.Π. έχουν συμμορφωθεί στις οδηγίες της Ε.Λ.Τ.Ε. και κατ' επέκταση στον ΚΝ 2190/1920, και έχουν προβεί σε διανομή μη πραγματοποιηθέντων κερδών καθώς επίσης να μετρηθεί και το φορολογικό βάρος των εταιρειών από την διανομή κερδών ΔΛΠ.

Ολοκληρώνοντας τα συμπεράσματα της παρούσας μελέτης θεωρούμε πως τα προβλήματα των εταιρειών που εφαρμόζουν ΔΛΠ έχουν να κάνουν τόσο με

φορολογικές διατάξεις όσο και με διατάξεις που αφορούν την εμπορική νομοθεσία, δηλ. φορολογικά υπάρχει ο κίνδυνος της διπλής φορολογίας των επιχειρήσεων όταν διανέμουν κέρδη ΔΛΠ, ενώ όσον αφορά την εμπορική νομοθεσία το **κενό-αδυναμία** που παρατηρείται έχει να κάνει κυρίως ως προς την αρχή του πραγματοποιημένου εσόδου όσο και στην διαδικασία ελέγχου και εποπτείας της διαδικασίας αυτής. Τα παραπάνω οφείλονται πρωτίστως στο ότι δεν έχουν εκδοθεί σχετικές δεσμευτικές οδηγίες-αποφάσεις από την Διοίκηση που να ορίζει ρητά την διαδικασία διανομής.

Βιβλιογραφία

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αληφαντής Γ. (2008), ‘Εργασίες Τέλους Χρήσεως’, εκδόσεις Πάμισος
2. Αληφαντής Γ. (2011), ‘Διανεμόμενα Κέρδη ΑΕ και ΕΠΕ’, εκδόσεις Πάμισος
3. Γκίκας Δ. (2002), «Η ανάλυση και οι χρήσεις των λογιστικών καταστάσεων», εκδόσεις Μπένου Γ.
4. Γρηγοράκος Θ. (2009), ‘Ανάλυση ερμηνεία του ΕΓΛΣ’ εκδόσεις Σακκούλα
5. Δημήτρακας Αθ. (2007), ‘Κωδικοποίηση Ν. 2190/1920 περί Ανωνύμων Εταιρειών’, εκδόσεις Σταμούλη
6. Κορομηλάς Γ. - Τσιαουσίδου Μ. (2009), ‘Λογιστικές και Φοροτεχνικές Εργασίες Τέλους Χρήσης’, εκδόσεις Taxadvisors.
7. Λεοντάρης Μ., 2008, «Ανώνυμες Εταιρείες», εκδόσεις Πάμισος
8. Ντζανάτος Δ. (2008), ‘Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα με απλά λόγια και οι διαφορές τους από τα Ελληνικά’, εκδόσεις Καστανιώτη
9. Σακέλλης Ε. (2009), ‘Ο «Πανδέκτης» του λογιστή λογιστικό-φορολογικό δίκαιον & λογιστική’, εκδόσεις Ε. Σακέλλη
10. Σακέλλης & Αναστασιάδης 2006, «Φορολογία και διάθεση των κερδών των εταιρειών και κίνητρα ιδιωτικών επενδύσεων», εκδόσεις Ε. Σακέλλη
11. Σταματόπουλος Δ. (2007) ‘Ανάλυση ερμηνεία Κώδικα Φορολογικών Βιβλίων και Στοιχείων’, εκδόσεις Elforin
12. Σταματόπουλος Δ., Καραβοκύρης Α. (2009) ‘Φορολογία εισοδήματος Φυσικών και Νομικών Προσώπων’, Ιδιωτική έκδοση
13. Τσάμης Α. (1989), ‘Προβλήματα επιλογής και αξιοπιστίας των χρηματοοικονομικών δεικτών’, διδακτορική διατριβή
14. Φίλος Ι., Αποστόλου Α. (2011), ‘Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα. Θεωρητική προσέγγιση και εφαρμογές μετατροπής’, εκδόσεις Κλειδάριθμος
15. Grant Thornton (2009), ‘Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς Αναλυτική Παρουσίαση’

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αληφαντής Γ. (01/2008) “Η διάθεση των κερδών της Ανώνυμης Εταιρείας” περιοδικό Λογιστής
2. Αληφαντής Γ. (03/2007) “Τα αφορολόγητα αποθεματικά που σχηματίζονται από λογιστικά κέρδη υπαγόμενα σε φορολογία εισοδήματος” περιοδικό Λογιστής
3. Αληφαντής Γ. (04/2010) “Διανομή και φορολογία κερδών Εταιρειών που εφαρμόζουν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα ” περιοδικό Λογιστής
4. Αληφαντής Γ. (05/2007) “Φορολογία Υπεραξίας που προκύπτει από την αναπροσαρμογή της αναπόσβεστης αξίας των ακινήτων με βάση τα Δ.Λ.Π.” περιοδικό Λογιστής
5. Αληφαντής Γ. (06/2008) “Επιχορηγήσεις παγίων επενδύσεων” περιοδικό Λογιστής
6. Αληφαντής Γ. (12/2008) “Αποτίμηση αποθεμάτων όταν τα λογιστικά βιβλία τηρούνται βάσει των Δ.Λ.Π.” περιοδικό Λογιστής
7. Γρηγοράκος Θ. (08/2008) “Η έκταση της εφαρμογής των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (ΔΛΠ/ΔΠΧΠ) στην Ευρώπη και στην Ελλάδα”,
8. Γρηγοράκος Θ. , Φορολογία Εισοδήματος Νομικών Προσώπων των άρθρων 2 §4 και 101 §§1 και 2 του ΚΦΕ Ν.2238/1994, Δελτίο Φορολογικής Νομοθεσίας (05/2011)
9. Κορομηλάς Γ.,(09/2006) “Φορολογία και διάθεση αποτελεσμάτων νομικών προσώπων”, Περιοδικό Επιχείρηση, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη σελ.1093
10. Λιάπης Κ. (06/2008) “Λογιστικοί Χειρισμοί στα Δ.Π.Χ.Π. έναντι των Λογιστικών - Φορολογικών Βιβλίων μιας Επιχείρησης για τα Ακίνητα” περιοδικό Λογιστής
11. Σγουρινάκης Ν., Υπολογισμός τακτικού αποθεματικού,(11/1999), περιοδικό Λογιστής
12. Skinner, Douglas J. and Soltes, Eugene F., What Do Dividends Tell Us About Earnings Quality? (August 1, 2009). Review of Accounting Studies, Forthcoming. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=484542>

13. Caskey, J., Hanlon, M. (2005). Do dividends indicate honesty? The relation between dividends and the quality of earnings. Working Paper, Ross School of Business, University of Michigan. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=902080>
14. Bruce Bennett και Michael E. Bradbury 'Earnings Thresholds Related to Dividend Cover', JOURNAL OF INTERNATIONAL ACCOUNTING RESEARCH, Vol. 6, No. 1 pp. 1-17, 2007
15. Alpa Dhanani Corporate Dividend Policy: The Views of British Financial Managers', Journal of Business Finance & Accounting, 32(7) & (8), September/October 2005.
16. Kai Li and Xinlei Zhao 'Asymmetric Information and Dividend Policy' Financial Management vol.37 nol4 2008
17. Thanh Truong & Richard Heaney 'Largest shareholder and dividend policy around the world', The Quarterly Review of Economics and Finance 47 667-687, September 2007

ΙΣΤΟΤΟΠΟΙ

1. Χρηματιστήριο Αθηνών www.ase.gr
2. Υπουργείο Οικονομικών www.minfin.gr
3. www.taxheaven.gr
4. www.logistis.gr
5. www.capital.gr
6. www.naftemporiki.gr
7. www.ssrn.com